

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN NİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TARİHİ ÇEVREDE KENTSEL MEKAN
ALGISININ İLKOKUL ÇAĞI ÇOCUKLARI
ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ: İLGİN
ÖRNEĞİ**

Zeynep ÖZGÜL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

TEMMUZ-2019
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Zeynep ÖZGÜL tarafından hazırlanan “Tarihi Çevrede Kentsel Mekan Algısının İlkokul Çağı Çocukları Üzerinden Değerlendirilmesi: İlgın Örneği” adlı tez çalışması 04/07/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

.....

Danışman

Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Semiha S. TEKKANAT

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Fatih EREN

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. S. Savaş DURDURAN
FBE Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Zeynep ÖZGÜL

04.07.2019

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TARİHİ ÇEVREDE KENTSEL MEKAN ALGISININ İLKOKUL ÇAĞI ÇOCUKLARI ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ: ILGIN ÖRNEĞİ

Zeynep ÖZGÜL

Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ

2019, 101 Sayfa

Jüri

Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ
Dr. Öğr. Üyesi Semiha S. TEKKANAT
Dr. Öğr. Üyesi Fatih EREN

Bir kentin sahip olduğu tarihi ve kültürel değerler, geçmiş ile gelecek arasında bağ kurmamıza yardımcı olur. Kenti temsil eden bu değerler kent kimliğini oluşturan en önemli etmenlerin başında gelir. Değişen yaşam koşulları, teknolojik gelişmeler, küreselleşme ve hızlı nüfus artışı, kent ve kentsel sistemi sürekli etkilemekte ve tarihi kent merkezini de değişim ve dönüşüm baskısı altına almaktadır. Kent planlama disiplininin bir ana bilim dalı olan Kentsel Koruma ve Yenileme Bilimi, kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasını güvence altına almayı hedefleyerek bu değişim ve dönüşümü planlama yoluyla kontrol etmeyi amaçlamaktadır. Böylece tarihi çevreyi koruyarak kentin sahip olduğu kimlik değerinin sürdürülmesi güçlendirilmektedir. Ancak kent kimliğinin algılanabilirliği sadece mekanın fiziksel boyutunun korunmasıyla sağlanamaz. Aynı zamanda kullanıcının kültürel yapısı, beklentileri ve deneyimleriyle mekana yüklediği anlamla şekillenir. Bu nedenle tarihi ve kültürel değerlerin kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlamak için kullanıcılar da koruma bilincinin geliştirilmesi gerekir.

Tarihi çevrelere duyarlı, bilinçli, sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmenin temeli de ilkokul çağından itibaren çocuklara koruma hakkında eğitimler verilmesi ile mümkündür. İsviçreli psikolog Jean Piaget'in çocuklar üzerine yaptığı çalışmasında, çocukların mekanı 10-11 yaş grubundan itibaren tam olarak algılamaya başladıkları belirtilmiştir. Bu nedenle ilkokul çağı çocuklarının tarihi çevreye olan tutumlarının incelenmesi çalışmanın temel hedefi olmuştur.

Çalışma kapsamında Ilgın (Konya) kentinde yer alan 9 ilkokul içinden 3 tane ilkokul örneklem alan olarak seçilmiştir. Seçilen örneklem alandaki 10-11 yaş grubundaki 140 öğrencinin tarihi çevre koruma bilincini değerlendirmek için çocukların sosyo-kültürel yapısı, yaşam biçimleri, okulda kentsel korumaya ilişkin dersleri, algı ölçme parametreleri doğrultusunda anket soruları yöneltilmiştir. Araştırma sonucunda sosyo-kültürel yapı ve ilkokul dersleriyle tarihi çevre koruma bilinci arasında yüksek düzeyde ilişki tespit edilmiş olup, bu çağ nüfusuna tarihi çevrenin önemi ve koruma bilinci eğitiminin verilmesi gerektiği sonucu bulgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk-Mekan İlişkisi, Mekan Algısı, Kentsel Kimlik, Kültürel Miras, Tarihi Çevre

ABSTRACT

MS THESIS

EVALUATION OF URBAN SPACE PERCEPTION IN HISTORICAL ENVIRONMENT ON THE CHILDREN OF PRIMARY SCHOOL AGE, THE CASE OF ILGIN

Zeynep ÖZGÜL

THE GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCE OF
NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE IN CITY AND REGIONAL
PLANNING

Advisor: Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ

2019, 101 Pages

Jury

Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ
Dr. Öğr. Üyesi Semiha S. TEKKANAT
Dr. Öğr. Üyesi Fatih EREN

The historical and cultural values of a urban help us correlate between the past and the future. These values that represent the urban are early of the most important factors that make up the city identity. Changing living conditions, Technological developments, globalization and rapid population growth affect the urban and urban systems continuously and puts the old town under pressure and change. Urban Conservation and Renewal Science, a major discipline of urban planning discipline, aims to ensure the transfer of cultural heritage to future generations and aims to control this change and transformation through planning. Thus, investigating the historical value of the city and strengthening the identity value of the city is strengthened. However, the perceptibility of urban identity cannot be achieved only by investigating the physical struture of the space. At the same time, the cultural structure of the user, expectations and experiences are shaped by the sense that the user loads. Therefore, in order to ensure the transfer of historical and cultural values from one generation to the next, the awareness of protection must be improved.

The basis of educating individuals who are sensitive, conscious and responsible to historical environments is possible by giving trainings on protection to children from primary school age. The Swiss psychologist Jean Piaget has done studies for children. He said 10-11 ages of children begin to perceive the space. For this reason, the primary objective of the study is to examine the attitudes to the historic environment of primary school age children.

In the scope of the study, 3 primary school out of 9 primary schools in Ilgin (Konya) were selected as a sample area. In order to evaluate the historical environmental protection awareness of 140 students in 10-11 age group in the selected sample area, questionnaire questions were asked in accordance with socio-cultural structure of children, life styles, courses on urban conservation at school and perception measurement parameters. As a result of the research, a high level relationship was found between socio-cultural structure and primary school courses and historical environmental conservation awareness. The importance of historical environment and protection awareness was found to be given to this age population.

Keywords: Children-Space Relationship, Space Perception, Urban Identity, Cultural Heritage, Historical Environment.

ÖNSÖZ

Yüksek lisans tez çalışmam boyunca yardımlarını benden esirgemeyen, çalışma konusunun belirlenmesinden son aşamasına kadar geçen sürede bilimsel katkılarıyla çalışmamı yönlendiren danışman hocam sayın Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ'ye,

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgilerini esirgemeyen ve tecrübeleri ile yol gösteren değerli bölüm hocalarıma,

Hayatım boyunca maddi ve manevi her türlü desteği benden esirgemeyen, her daim yanımda olan çok değerli anneme, babama ve kardeşime,

Çalışma sürecinde bilgileriyle çalışmama yön veren, beni hırslandıran ve her daim yanımda olan değerli plancı arkadaşlarım Betül ATEŞ, Şule YÜKSEL ve Şerife Nur İNNECİ'ye,

Gerek yüksek lisans ders sürecinde gerekse tez çalışma sürecinde maddi ve manevi tüm desteği ile her daim yanımda olan, yoğun çalışmalarım sırasında karşılaştığım her türlü soruna sabırla yaklaşan, motive olmam için çaba gösteren ve bu süreçte bana katlanan hayat arkadaşım Deniz ÇAVDAR'a sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Zeynep ÖZGÜL
KONYA-2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
ÇİZELGE LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR	xii
1. GİRİŞ	1
2. KAYNAK ARAŞTIRMASI	5
2.1. Tarihi Çevre Kavramı	5
2.1.1. Tarihi çevrede korunması gereken değerler.....	7
2.1.2. Tarihi çevrenin bozulmasına neden olan etkenler	8
2.2. Tarihi Çevre Koruma	9
2.3. Tarihi Çevrede Kentsel Mekan Algısı	14
2.3.1. Algı kavramı ve mekan algısının oluşum süreci.....	21
2.3.2. Mekansal algı kuramları	25
2.4. Çocuk – Mekan İlişkisi	29
2.5. Tarihi Çevre Korumada Paydaş Olarak Çocuk.....	30
2.6. Ülkemizde ve Dünyada Çocukların Tarihi Çevre Algısını Geliştirmeye Dönük Eğitim Projeleri.....	33
2.6.1. Çekül vakfı "kentler çocuklarındır" projesi	33
2.6.2. "Kültür karıncaları" projesi.....	34
2.6.3. UNESCO dünya mirası eğitim programı projesi	36
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	38
4. ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE TARTIŞMA.....	42
4.1. Ilgın Kentine İlişkin Genel Bilgiler	42
4.2. Ilgın Kentinin Tarihsel Gelişim Süreci	47
4.3. Ilgın Kentinin Sahip Olduğu Tarihi Değerler	48
4.3.1. Ilgın hamamı	49
4.3.2. Lala Mustafa Paşa Külliyesi ve Kurşunlu Cami	50
4.3.3. Pir Hüseyin Bey (Çukur) Cami.....	51
4.3.4. Redif taburu (eski askeri şube binası).....	51
4.3.5. Ilgın tren istasyonu binası	52
4.3.6. Şeyh Bedrettin (Sadeddin İsa) Türbesi	52

4.3.7. Geleneksel ılgın evleri	53
4.4. Ilgın Kenti Plan Hükümleri.....	53
4.4.1. 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planı	53
4.4.2. 1/5000 ölçekli nazım imar planı	54
4.4.3. 1/1000 ölçekli uygulama imar planı	56
4.5. Anket Verilerinin Değerlendirilmesi	58
4.6. Gözlem Verilerinin Değerlendirilmesi	74
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	82
5.1 Sonuçlar	83
5.2 Öneriler	85
KAYNAKLAR	90
EKLER	95
ÖZGEÇMİŞ	101

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1. Tek yapı ölçeğindeki yapıtlar	13
Şekil 2.2. Yapı grupları ölçeğindeki yapıtlar	13
Şekil 2.3. Yerleşim birim ölçeğindeki yapıtlar	13
Şekil 2.4. Çevre ölçeğindeki yapıtlar	14
Şekil 2.5. Bölge ölçeğindeki yapıtlar	14
Şekil 2.6. Mekan duygusunu oluşturan faktörler	15
Şekil 2.7. Kent kimliğini oluşturan öğeler	17
Şekil 2.8. Boston kentinin Lynch analiz yöntemi	19
Şekil 2.9. Mekanın geçirgenlik hissi.....	20
Şekil 2.10. Mekandaki geçirgenliğin algı üstündeki etkisi	20
Şekil 2.11. Algılama süreci.....	23
Şekil 2.12. Kentler Çocuklarıdır projesi çalışma örnekleri	34
Şekil 2.13. Kültür Karıncaları projesi çalışma örnekleri	36
Şekil 2.14. Dünya mirası eğitim programı çalışma örnekleri	37
Şekil 3.1. Örneklem alan seçimi.....	39
Şekil 3.2. Kent merkezindeki okulların erişim mesafeleri.....	40
Şekil 3.3. Örneklem alan seçilen ilkokulların konumu ve yakın çevresi.....	40
Şekil 4.1. Konya il sınırı.....	42
Şekil 4.2. Ilgın ilçe sınırı.....	43
Şekil 4.3. İklim sınıflandırması.....	44
Şekil 4.4. Mahallelere göre nüfus dağılımı.....	46
Şekil 4.5. Tarihsel süreç içinde kent formunun gelişimi	48
Şekil 4.6. Tarihi eserlerin bulunduğu yerler	49
Şekil 4.7. Ilgın kaplıcası	50
Şekil 4.8. Lala Mustafa Paşa Külliye ve Camii	50
Şekil 4.9. Piri Hüseyin Bey Cami-Çukur Cami	51
Şekil 4.10. Ilgın Redif Taburu	51
Şekil 4.11. Ilgın tren istasyonu	52
Şekil 4.12. Şeyh Bedreddin Türbesi	52
Şekil 4.13. Geleneksel Ilgın evleri.....	53
Şekil 4.14. 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planı	54
Şekil 4.15. Ilgın termal turizm bölgesi	55
Şekil 4.16. 1/5000 ölçekli nazım imar planı	56
Şekil 4.17. 1/1000 ölçekli uygulama imar planı	57
Şekil 4.18. Cinsiyet dağılımı.....	58
Şekil 4.19. Okudukları okulların dağılımı	59
Şekil 4.20. Baba mesleği dağılımı	60
Şekil 4.21. Anne mesleği dağılımı	60
Şekil 4.22. Yaşadıkları yıl sayısı	61
Şekil 4.23. Ulaşım türü dağılımı	62
Şekil 4.24. Tarihi eser tanımının ölçülmesi	63
Şekil 4.25. Tarihi eserlerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasının önemi.....	64
Şekil 4.26. Tarihi eser açısından zengin olup olmadığı	65
Şekil 4.27. Ilgın Hamamı ve çevresinin hangi sıklıkla kullanıldığı.....	66
Şekil 4.28. Anketteki tarihi eserlerin eşleştirilme soruları.....	67
Şekil 4.29. Tarihi eserleri tanıyan çocuk sayısı	68
Şekil 4.30. Tarihi eserlerin ziyareti.....	69
Şekil 4.31. . Sivil mimari örnekleri.....	69

Şekil 4.32. Sivil mimari örnekleri hakkında bilgi düzeyi	70
Şekil 4.33. Tarihi eserlere uygulanması gereken müdahaleler hakkında görüşler	71
Şekil 4.34. Lala Mustafa Paşa Külliyesi	74
Şekil 4.35. Lala Mustafa Paşa Külliyesi iç mekanı	75
Şekil 4.36. Lala Mustafa Paşa Külliyesi giriş-çıkış noktaları.....	75
Şekil 4.37. Sedirlihan giriş-çıkışı.....	76
Şekil 4.38. Külliye ve çevresi okunabilirliği	76
Şekil 4.39. Külliye ve çevresi otopark sorunu	77
Şekil 4.40. Külliye ve çevresi yeşil alan kullanımı.....	78
Şekil 4.41. Hamamın genel görünümü	78
Şekil 4.42. Kaplıca ve çevresi durak noktaları	79
Şekil 4.43. Hamam ve çevresi yaya erişimi.....	79
Şekil 4.44. Hamam ve çevresi ticari fonksiyon kullanımı.....	80
Şekil 4.45. Hamam ve çevresi açık-yeşil alan kullanımı	80
Şekil 4.46. Hamam ve çevresindeki kentsel mobilya kullanımı.....	81
Şekil 4.47. Hamamın genel mimari görünüşü	81
Şekil 4.48. Hamamın genel mimarini bozan eklenti.....	81

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 1.1 Tezde izlenen yöntemün akış şeması	4
Çizelge 2.1. Tarihi çevrede korunması gereken değerler.....	7
Çizelge 2.2. Tarihi çevre koruma kapsamındaki kuruluşlar	11
Çizelge 2.3. Kentsel mekan kalitesi.....	16
Çizelge 2.4. Algılanan mekanın oluşum süreci	23
Çizelge 2.5. Kullanıcı-Mekan etkileşimi	24
Çizelge 2.6. Algılama süreçleri	25
Çizelge 2.7. Gestalt kuram ilkeleri	26
Çizelge 2.8. Mekan algısını ve buna bağlı kentsel imgeyi etkileyen etmenler.....	28
Çizelge 2.9. Çocukların yaşa bağlı olarak mekan algılama süreci	29
Çizelge 2.10. Çocuk haklarına dair uluslararası anlaşmalar	30
Çizelge 2.11. Çocuk katılımı konusunda çalışan uluslararası kuruluşlar	31
Çizelge 2.12. Çocukların katılımı konusunda gerçekleştirilmiş uluslararası çalışmalar	32
Çizelge 2.13. Çocukların katılımı konusunda gerçekleştirilmiş ulusal çalışmalar	32
Çizelge 2.14. Kentler çocuklarıdır projesi	33
Çizelge 2.15. Kültür karıncaları projesi.....	35
Çizelge 2.16. Dünya mirası eğitim programı projesi.....	36
Çizelge 3.1. Tez çalışması hakkında genel bilgiler.....	41
Çizelge 4.1. Alan kullanım dağılımı tablosu.....	43
Çizelge 4.2. İlçenin yıllara göre nüfus dağılımı.....	45
Çizelge 4.3. İlgin ilçesinin Konya nüfusuna olan oranı (%)	45
Çizelge 4.4. Yaş aralığına göre nüfus dağılımı	46
Çizelge 4.5. Okullara göre öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı	47
Çizelge 4.6. Cinsiyet dağılımı.....	58
Çizelge 4.7. Okudukları okulların dağılımı	59
Çizelge 4.8. Baba mesleği dağılımı	59
Çizelge 4.9. Anne mesleği dağılımı.....	60
Çizelge 4.10. İlgin’da yaşadıkları yıl sayısı.....	61
Çizelge 4.11. Tercih edilen ulaşım türünün dağılımı.....	62
Çizelge 4.12. Tarihi eser tanımının ölçülmesi	63
Çizelge 4.13. Tarihi eserlerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasının önemi... ..	64
Çizelge 4.14. İlgin’in tarihi eser açısından zengin olup olmadığı	64
Çizelge 4.15. İlgin Hamamı ve çevresinin hangi sıklıkla kullanıldığı.....	65
Çizelge 4.16. Tarihi eserleri tanıyan çocuk sayısı	67
Çizelge 4.17. Tarihi eserlerin ziyareti.....	68
Çizelge 4.18. Sivil mimari örnekleri hakkında bilgi düzeyi	70
Çizelge 4.19. Tarihi eserlere uygulanması gereken müdahaleler hakkında görüşler	70
Çizelge 4.20. Külliye çevresinin güvenilirlik değerlendirmesi	71
Çizelge 4.21. Külliye çevresinin erişilebilirlik değerlendirmesi	72
Çizelge 4.22. Külliye çevresinin okunabilirlik değerlendirmesi	72
Çizelge 4.23. Hamam çevresinin güvenilirlik değerlendirmesi.....	73
Çizelge 4.24. Hamam çevresinin erişilebilirlik değerlendirmesi.....	73
Çizelge 4.25. Hamam çevresinin okunabilirlik değerlendirmesi.....	73
Çizelge 5.1. Örgütlenme Şeması.....	86
Çizelge 5.2. Tarihi çevrelerin korunmasındaki paydaşlar	87
Çizelge 5.3. Öneri modele göre tarihi çevrelerin korunmasına çocuk katılımının eylem ve yöntemleri	88

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AK	: Avrupa Konseyi
BM	: Birleşmiş Milletler
CCIIVS	: Coordination Commission International Voluntary Service
ÇEKÜL	: Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı
GCI	: Getty Conservation Intitüte
ICCROM	: İnternational Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property
ICOM	: İnternational Council of Museums
ICOMOS	: International Council on Monuments and Sites
KTVKK	: Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
OWCH	: The Organization of World Heritage Cities
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNICEF	: United Nations International Children's Emergency Fund
WHC	: World Heritage Centre
WHV	: World Heritage Volunteers
WMF	: World Monuments Fund

1. GİRİŞ

Tarihi çevreler çeşitli uygarlıkların maddi ve manevi değerlerini içinde barındıran ve bu değerlerin geçmişten günümüze kadar ulaşmasını sağlayan bir belge niteliğindedir. Sahip olduğumuz bu değerler geçmiş uygarlıkların yaşam biçimlerini, sosyal yapısını ve kültürünü kuşaklar arasında aktarılmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda bu değerlerin kent kimliğinin oluşumunda önemli katkıları bulunmaktadır. Günümüze kadar sürekliliğini devam ettiren tarihi değerlerin korunması ve yaşatılması hem kentin kem de toplumun gelişimi için oldukça önemlidir. "*...Dünya bize sadece atalarımızdan miras değil, çocuklarımıza emanettir...*" sözünden de anlaşıldığı gibi tarihi çevreleri kullanabilme hakkı bireylere aynı zamanda bu değerleri koruma sorumluluğu da yüklemektedir.

Değişen yaşam koşulları, teknolojik gelişmeler, küreselleşme, hızlı nüfus artışı ve çevrenin bilinçsiz kullanımı, kent ve kentsel sistemi sürekli etkilemekte ve tarihi kent merkezini de değişim ve dönüşüm baskısı altına almaktadır. Bu değişim sürecinde tarihi çevreler hızla yok olmakta, birbirine benzer mekanlar ortaya çıkmaktadır. Böylece kentlerin sahip olduğu kimlik değeri zarar görmektedir. Tüm bu etmenlerin sonucunda meydana gelen yeni mekanlar kullanıcıda aidiyetsizlik duygusu uyandırmaktadır. Bu nedenle tarihi çevrelerin kullanıcı tarafından algılanabilmesi, yer duygusuna dönüşebilmesi için kullanıcıların koruma konusunda bilinçlendirilmesi hususu önem taşımaktadır.

Peki tarihi çevrelerin korunması konusunda kullanıcılar nasıl bilinçlendirilmelidir? Tarihi çevrede yaşanan sorunların farkında olan, bu sorunları çözebilmek için fikirler üretebilen bireyler sayesinde mekanlar gelecek kuşaklara aktarılabilir. Toplumda tarihi çevrelere duyarlı, bilinçli ve girişken bireyler yetiştirebilmenin en temel yöntemi ilkokul çağından itibaren bireylere koruma olgusu hakkında eğitimlerin verilmesi ile mümkündür. Küçük yaştan itibaren bireylerdeki koruma bilincinin geliştirilmesi tarihi çevrelerin algılama sürecini etkilemektedir.

Tarihi bir mekanın algılama süreci sadece mekanın fiziksel boyutunun korunmasıyla sağlanmamaktadır. Mekanın fiziksel özellikleri; kullanıcının yaş, cinsiyet, eğitim gibi fizyolojik özelliklerinin yanı sıra beklentileri, deneyimleri, kültürel şartları ile şekillenerek her bir kullanıcı için farklı anlamlar kazanmaktadır. İsviçreli Psikolog Jean Piaget'in çocukların mekanı algılama süreci üzerine yaptığı çalışmada, 10-11 yaş grubundan itibaren mekanın tam olarak algılanmaya başladığını belirtmektedir. Kişinin

yaşı ilerledikçe aldığı eğitim ve sahip olduğu kültür ile birlikte mekanı algılama boyutu değişkenlik göstermektedir. Bu doğrultuda tez çalışmasında 4. sınıfların Sosyal Bilgiler dersinde aldıkları eğitim konuları incelenerek hedef kitle seçilmesine karar verilmiştir. **Tezde ulaşılmak istenilen hedef;** ilkokul çağı çocuklarının tarihi çevre hakkındaki bilgi düzeylerini belirleyerek, bu mekanları nasıl algıladıklarını ölçmek ve çocukların gözünden mekan analizi yapmaktır.

Çalışma yönlendiren temel soru;

Tarihi çevrelerin korunması ve sürekliliğinin sağlanması ilkokul çağı çocuklarının algısı üzerine etkileri nelerdir?

Yardımcı sorular;

- Tarihi çevrelerin korunmasına neden gereksinim vardır?
- Tarihi çevrede korunması gereken değerler nelerdir?
- Tarihi çevrelerin sürdürülebilirliği nasıl sağlanmalıdır?
- Tarihi çevrelerin kente özgün kimlik değeri kazandırmasının önemi nedir?
- Tarihi çevrede mekan algısını oluşturan unsurlar nelerdir?
- Gestalt kuramının sahip olduğu ilkeler mekan algısını nasıl etkilemektedir?
- Çocukların tarihi ve kültürel değerler konusunda bilgi düzeyi nedir?
- Çocuklar yakın çevrelerinde bulunan tarihi eserleri tanımakta mı?
- Çocuklar tarihi çevreyi doğru algılayabilmekte mi?

Çalışma kapsamında ilk olarak konu ile ilgili kaynak araştırması yapılmıştır. Tarihi çevre, tarihi çevreyi oluşturan değerler, mekan algı süreci, çocuk ve mekan ilişkisi üzerinde durulmuştur. Kavramsal çerçevenin hazırlanma sürecinde kitaplar, makaleler, doktora ve yüksek lisans tezleri incelenmiştir. Ayrıca Türkiye’de kültürel mirası korumaya yönelik Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL) ve Kültür Bilincini Geliştirme Vakfı tarafından yapılan projeler, Dünya’da ise UNESCO tarafından geliştirilen tarihi çevrenin korunmasına yönelik projeler incelenmiştir.

Çalışma kapsamında örneklem alan olarak Ilgın (Konya) kent merkezinde bulunan 9 tane ilkokul içinden Atatürk, 100. Yıl ve İnönü İlkokulları seçilmiştir. Örneklem alan olarak bu 3 ilkokulun seçilme sebebi, okulların 500 metre erişim mesafesi içinde kentin sahip olduğu tarihi değerlerin yer alması olmuştur. Seçilen okullardan 4.

sınıfta eğitim gören 10-11 yaş grubundaki 140 öğrenciye araştırma kapsamında hazırlanan anket ve görüşme uygulaması yapılmıştır.

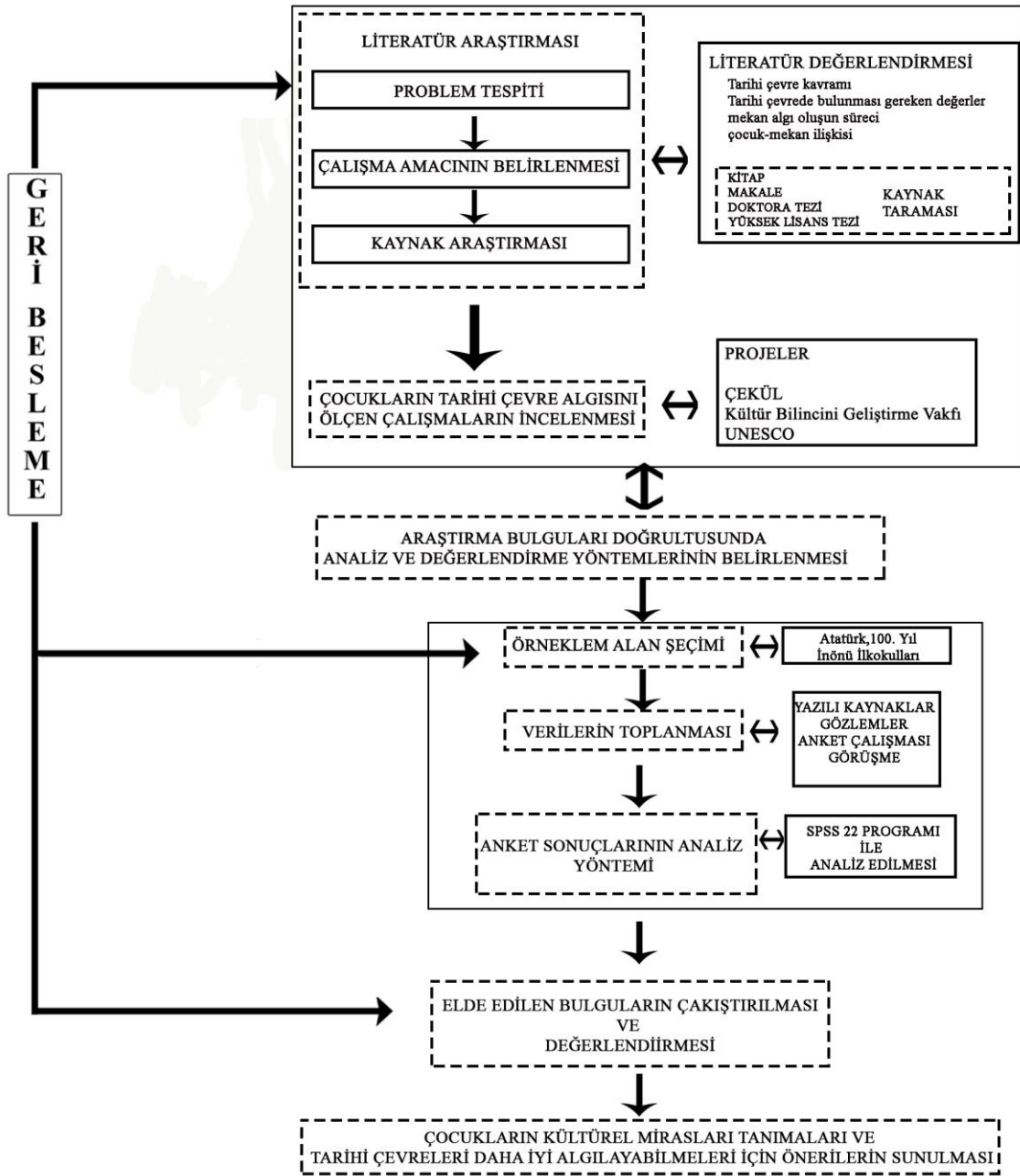
Ankette çocuklara yaşadıkları çevrede bulunan tarihi eserlerin neler oldukları sorulmuş, bunlar hakkındaki bilgi düzeyleri ölçülmek istenmiştir. Ayrıca ankette tarihi çevre algılarını ölçmek için;

- hareketli
- güvenli
- anlaşılır
- bakımlı
- korunmuş
- şeffaf
- aydınlık
- hatırlanabilir
- ulaşım kolaylığı
- yürümeye elverişli

gibi kriterler çerçevesinde sorular yöneltilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda çocukların tarihi mekanları algılama ölçütleri değerlendirilmiştir.

Çalışmanın sonuç kısmında ise tarihi çevrelerin gelecek kuşaklara olduğu gibi aktarılabilmesinde çocuğun önemi üzerinde durulmuştur. Bu mekanların daha iyi şekilde algılanabilmesi, yer duygusuna dönüşebilmesi için ne gibi tedbirlerin alınması gerektiği değerlendirilmiştir. Tarihi çevrelerin korunma sürecinde yer alması gereken paydaşların örgütlenme şeması öngörülmüştür. Çocukların koruma sürecine katılımının tarihi çevre için önemi vurgulanmıştır. Tez çalışmasında izlenilen yöntemin akış şeması Çizelge 1.1’de gösterilmiştir.

Çizelge 1.1 Tezde izlenen yöntemin akış şeması (Orijinal, 2019)

2. KAYNAK ARAŞTIRMASI

2.1. Tarihi Çevre Kavramı

Geçmiş uygarlıklardan günümüze kadar ulaşan yapıların tarihi, bilimsel, edebi, işlevsel gibi değerler taşımaları "*Tarihi Miras*" niteliği kazanmalarını sağlamaktadır. Tarihi miras niteliği kazanan bu yapıların bir araya gelerek oluşturdukları bütün "*Tarihi Çevre*" olarak adlandırılmaktadır (Aydemir ve ark., 2004).

UNESCO'nun 1976 tarihli 19. Genel Kurul toplantısında tarihi çevre; tarihi kentler ve çevrelerinin birbirleri ile olan etkileşimini, sahip oldukları karakter ve özelliklerini, mekansal organizasyonu ve kullanıcı faaliyetlerini içinde barındıran bir bütün olarak görülmektedir. Genel Kurul toplantısında tarihi alanlarla ilgili belirledikleri ilkelere göre; tarihi çevrelerin sahip olduğu kültürel mirasın korunması için hükümet ve vatandaşlar bu mekanları sosyal yaşam ile bütünleştirmesi gerekmektedir (UNESCO, 1976).

ICOMOS Genel Kurulu tarafından 1987'de kabul edilen Washington Tüzüğünde tarihi çevre; kent kültürüne ait değerleri içinde barındıran, zaman içinde yavaş yavaş gelişen ya da özel olarak bir araya getirilen yapıların oluşturduğu bütün olarak tanımlanmaktadır (ICOMOS, 1987).

Avrupa Konseyi "Avrupa Kültür Mirasının Envanteri" çalışmasında tarihi çevre şu şekilde tanımlanmaktadır: "Doğa ya da kişi tarafından oluşturulan, estetik, tarihsel, etnografik, bilimsel, edebi veya efsanevi özellikleriyle korunması ve değerlendirilmesi gereken bir bütündür" (Aydemir ve ark., 2004).

Zengin bir tarihi ve kültürel değere sahip olan ülkemiz geçmişten günümüze kadar çok farklı uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır. Zaman içinde yaşadığımız mekanda zengin bir birikime katkısı olan tarihi değerler toplumun kültürel mirasının oluşumunu etkilemektedir. Bu yüzden geçmişten günümüze kadar sürekliliğini devam ettiren tarihi değerlerin korunması ve yaşatılması hem kentin hem de toplumun gelişimine katkı sağlamaktadır (Günay, 2012).

Mehmet Tunçer "Dünden Bugüne Kültürel Miras ve Koruma" kitabında kültürel mirasların geçmiş uygarlıklarda insanoğlu tarafından meydana getirilen, somut ve somut olmayan, taşınır ve taşınmaz şeklinde gruplandırılan değerler olduğunu belirtmektedir. Bu değerlerin korunması tarihi çevrelerin devamlılığını sağlamaktadır. Kültürel mirasın geleceğe taşınmasının yanı sıra geleceğin şekillenmesi içinde önemli bir kaynak olduğunu belirtmektedir (Tunçer, 2017).

Tarihi çevreler yalnızca belli döneme ait kültürel birikimleri saklamakla kalmamakta, geçmişten günümüze kadar meydana gelen kültürel mirası üst üste biriktirerek bir bütün olarak sunmaktadır. Geçmiş kuşaklardan günümüze kadar gelen insan aklının yaratıcılığını belgeleyen tarihi çevrelerin korunması ve kültürel sürekliliğin sağlanması kuşaklar arasındaki bağın kopmamasını sağlamaktadır. Kuşaklar arasındaki bağın kopması ilerlemenin durmasına hatta gerilemeye sebep olmaktadır (Kuban, 2000).

Zeynep Ahunbay "Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon" kitabında tarihi çevrelerin insan ölçüsüne göre düzenlenmiş mekanlar olduğunu, bu mekanların öğretici ve ilgi çekici olduklarını ve bireyler arasındaki birlik duygusunun pekiştirilmesine de yardımcı olduğunu belirtmektedir. Ahunbay; yaşam koşullarının, geleneklerin, yapım tekniklerinin hızla değiştiği bir dünyada tarihi kent mekanları geçmişi yansıtan açık hava müzeleri olarak düşünülebileceğini belirtmiştir (Ahunbay, 2017).

Tarihi çevreleri incelemek bugünümüzü anlamaya, kendimizi tanımaya yardımcı olan önemli bir araçtır. Tarihi çevre içinde yer alan yapıların sahip olduğu kendine özgü mimari üslupları, mekan tasarımları, yapım teknikleri yörenin mimari kimliğini yansıtmakta ve bu özellikler tarihi veriler olarak değerlendirilmektedir. Tarihi çevre denildiği zaman daha çok kentsel sit alanları öne plana çıksa da doğal, tarihi ve arkeolojik sitler de bu kapsam içinde değerlendirilmektedir (Ahunbay, 2017).

Arkeolojik sit: 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanununda; insanoğlunun varoluşundan günümüze kadar ulaşan eski uygarlıkların yer altında, yer üstünde ve su altındaki ürünlerini, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, ve kültürel özelliklerini yansıtan yerleşim alanları şeklinde tanımlanmaktadır.

Tarihi sit: 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanununda; önemli bir tarihi olayla ilgili olan ya da önemli bir tarihi olayın yaşandığı yerler şeklinde tanımlanmaktadır.

Kentsel sit: 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanununda; mimari, mahalli, estetik, tarihsel ve sanatsal özelliği bulunan ve bir arada bulunması nedeniyle teker teker taşıdıkları değerden daha kıymetli olan kültürel ve tabii çevre elemanlarının birlikte bulunduğu alanlar şekilde tanımlanmaktadır.

Doğal sit: 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanununda; jeolojik devirlere ait olan, ender bulunmaları nedeniyle olağanüstü özelliklere sahip yer üstünde, yer altında ve su altında bulunan korunması gereken alanlar şekilde tanımlanmaktadır.

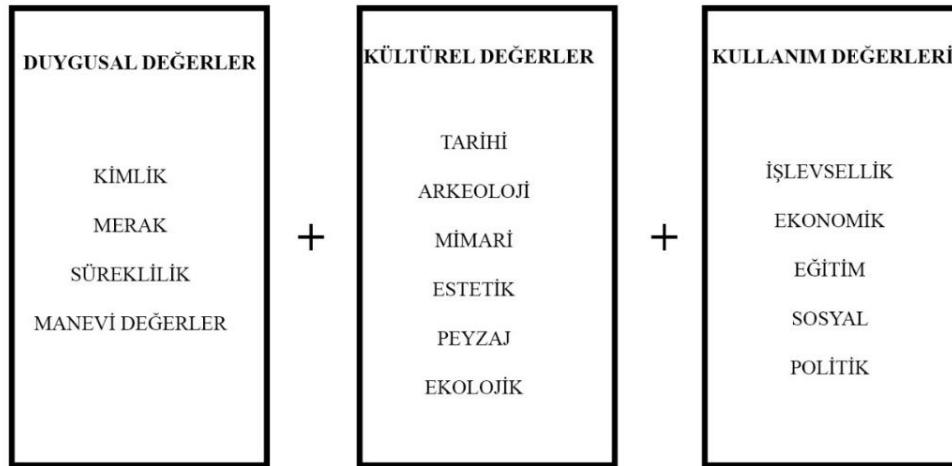
Taşınmaz kültür varlığı: 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanununda; tarih öncesi ve tarihi dönemlere ait bilim, kültürel, dini ve güzel sanatlarla

ilgili bulunan, sosyal yaşamı konu almış özgün değerler taşıyan varlıklar şekilde tanımlanmaktadır.

2.1.1. Tarihi çevrede korunması gereken değerler

Bernard Feilden, tarihi çevrede korunması gerektiren değerleri; duygusal değerler, kültürel değerler ve kullanım değerleri olmak üzere üç ana başlıkta değerlendirilmektedir. Merak, kimlik, süreklilik, simgesel ve manevi değerler, duygusal değerleri oluştururken; belgesel, tarihi, arkeolojik, estetik, mimari, çevresel görünüm, peyzaj, ekolojik, teknolojik ve bilimsel değerler kültürel değerleri; işlevsel, ekonomik, sosyal, eğitim, politik değerler ise kullanım değerlerini oluşturmaktadır (Feilden, 2003) (Çizelge 2.1).

Çizelge 2.1. Tarihi çevrede korunması gereken değerler (Feilden, 2003)

Tarihi çevreler kendi içinde homojen olarak dağılmaktadır. Oran ve boyut olarak birbirleriyle uyum içindedirler. Bütün olarak uyumlu olan tarihi çevreler çeşitli zenginlikleri içinde barındırmaktadır. Kullanıcıya merak ve araştırma duygusu uyandıran mimari özelliklere sahiptir. Tarihi çevrede yerleşim dokusu doğal verilerden, kültürel farklılıklardan, yaşantılarda, ekonomiden etkilenerek oluşmaktadır. Tarihi çevrelerin dokusuna bakıldığında dar sokaklar, düz ya da kıvrımlı sokaklar, çıkmazlar, sokak ve meydan bütünleşmesi, yapıların cephe oranları ve bu yapıların sokakla ilişkileri görülmektedir (Ahunbay, 2017).

Tarihi çevrelerdeki yapıların malzeme seçimleri ve iklim koşulları birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Çatı biçimleri, yapı yüzeyinde kullanılan malzeme ve renkler kentin karakteristik özelliğini ortaya koymaktadır. Tarihi çevrede bulunan anıtsal yapılar

konutlara oranla daha özenli ve işçilik gerektiren şekilde yapılmaktadır. Bu anıtsal yapılar kentin simgesini oluşturan değerlerdir (Ahunbay, 2017).

Tarihi çevrelerin taşıdıkları değerlerden dolayı kent kimliğini şu şekilde etkilemektedir (Günay, 2012):

- Kültürel sürekliliği sağlamaları,
- Özgünlük ve estetik değeri içermeleri,
- Topluma tarihlerini hissettirebilmeleri,
- Kentlerin okunabilirliğini sağlamaları,
- Kent bölgesini ve kenti sembolize etmeleri,
- Eski-yeni ilişkisini ortaya koymaları,
- Taşıdıkları değerler ve biçimler açısından ortak bir dil oluşturmaları,
- Anıtsal / duygusal ve kullanım değeri taşımaları,

2.1.2. Tarihi çevrenin bozulmasına neden olan etkenler

1950'li yıllardan sonra hızlı kentleşme ile birlikte kentlerin büyük bir bölümü plansız şekilde gelişmeye başlamış, tarihi çevrelerde değişim altında yıkım ve yeniden yapım sürecine uğramıştır. Yıkılan bölgelerde geniş bulvarlar, yüksek katlı yapılar meydana gelmiş, böylece tarihi kent dokuları büyük ölçüde ortadan kalmıştır. Ancak son yıllarda tarihi çevrelerin korunması konusunda ilgi düzeyi artmış ve konu ile ilgili önlemler alınmaya başlamıştır. Bu kapsamda tescil ve tespit çalışmaları hızlanmış, sit alanları ilan edilmiş ve koruma amaçlı imar planlarının yapımına başlanmıştır (Zeren, 1990).

Tarihi eserlerin bozulmasına neden olan etkenler; iç nedenler ve dış nedenler olarak ikiye ayrılmaktadır. Doğal etkenler, kullanıcıların verdiği zararlar: yangın, savaş, kentleşme, çevre kirliliği, yoğun trafik gibi etmenler dış nedenler adı altında toplanmaktadır. Yapının konumu, zemin özellikleri, strüktür hataları, hatalı malzeme kullanımı gibi etmenler ise iç nedenler adı altında yer almaktadır (Ahunbay, 2014).

Tarihi eserler zaman içinde yaşanan doğanın değişiminden etkilenerek yıpranmaktadır. Bu yıpranan yapılara belli sürelerde bakım onarım sağlanmazsa geri dönüşü olmayan hasarlar meydana gelir. Yaz günlerinde sıcaklığın etkisiyle genişleyen yapılar kış günlerinde yoğun soğuk altında yaşanan ısı farkından dolayı yapı malzemeleri yıpranır. Ayrıca yağmur sularından etkilenen yapıların çatılarından yağmur sularının hemen tahliye edilmemesi sonucu yosunlaşmalar meydana gelebilir. Zaman içinde

yapıların bozulan bu yerlerinde mantarlar gelişmekte ve ciddi hasarlar oluşmaya başlamaktadır. Tüm bunların önlenmesi için yapılara sürekli bakım yapılmalıdır (Ahunbay, 2017).

Deprem, toprak kayması, yanardağ patlamaları, sel, tufan gibi doğal afetler tarihi eserlerin hasar görmesine neden olur. Bu yüzden deprem kuşağı üzerinde olan tarihi çevrelerde depreme karşı önlemler alınması gerekir. Sel riski altında bulunan yerleşim yerlerinde yapıların taşkınlardan zarar görmemesi için sel suları barajlar yardımıyla sürekli denetim altında tutulması gerekir (Ahunbay, 2017).

Tarihi bir çevrenin terk edilmesi sahip olduğu dokunun zamanla yıpranması neden olmaktadır. Aynı zamanda yaşanan tarihi bir çevrenin kullanıcılar tarafından kötü kullanılması yapıların hasar görmesine neden olan önemli etkenlerdendir. Önemli olan başka bir etken ise tarihi yapıların strüktüründe bilinçsiz şekilde değişikliklerin yapılmasıdır. Strüktürde yapılan değişikliklerle yapıda zamanla çökmeler meydana gelmektedir. Venedik Tüzüğü'nün 9. maddesinde belirtildiği gibi tarihi eserlere yapılan onarım ustalık gerektiren bir iştir. Bu nedenle iyi bir mimar ve ustaların desteğinin alınması ile yapıların onarımdan geçmesi gerekir (Ahunbay, 2017).

İhmaller ve dikkatsizlikler sonucunda çıkan yangınların ahşap tarihi yapılara zararları büyük olmakta ve bazen onarılamaz duruma gelebilmektedir. Ayrıca kasıtlı olarak çıkarılan yangın sonucu tarihi eserler yok olabilmektedir. Kasıtlı yangınların önüne geçmek için çıkarılan yasa ile artık tarihi bir yapı yandığı zaman tescil kaydı silinmemektedir. Yerine aynı ölçülerde benzer görünüşte yapılar yapılması gerektiği belirtilmiştir (Ahunbay, 2017).

Atmosferi kirleten sanayi atıkları, ısınma sistemleri, motorlu taşıtların gazları tarihi eserlerin yüzeyinde bir tabaka oluşturup zarar görmesine neden olmaktadır. Yapıların yüzeyinde oluşan bu tabaka mimari özelliğın algılanmasını engellemektedir. Tarihi çevrelerin bu şekilde zarar görmesini engelleyebilmek için hava kirliliğini azaltacak uygulamaların başlatılması önemli bir etkidir (Ahunbay, 2017).

2.2. Tarihi Çevre Koruma

ICOMOS'un 2011 tarihli 17. Genel Kurul toplantısında koruma; tarihi bir kentin korunması ve tanıtımının sağlanması aynı zamanda bulunduğu çevre ile uyumlu gelişimi için alınacak tüm önlemleri ifade eder şeklinde tanımlanmaktadır. Tarihi bir kent yakın çevresi ile ele alınarak sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamla bütünleştirilmesi

gerekmektedir. Yapılacak olan her bir müdahale hem kültürel mirası korumalı hem de o anki yaşam koşullarına saygı göstermelidir (ICOMOS,2011).

21/7/1983 tarihli 2863 sayılı KTVKK 3. Maddesinin 4. fıkrasına göre koruma ve korunma için "taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleri; taşınır kültür varlıklarında ise muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon işleridir" şekilde tanımlamaktadır (T.C. Resmi Gazete, 18113).

Kentbilim terimleri sözlüğünde koruma; "kentlerin belli kesimlerinde yer alan tarihsel ve mimari değerleri yüksek yapıtların ve doğal güzelliklerin bugün yaşayanlar gibi gelecek kuşakların da yararlanması için her türlü yıkıcı ve saldırgan eylemler karşısında güvence altına alınması" olarak tanımlanmaktadır (Keleş, 1980).

Bernard Feilden'a göre koruma, bozulmayı önlemek ve yapılardaki değişimi dinamik olarak yönetmek için alınan tedbirlerdir. Kültürel ve doğal mirasımızın ömrünü uzatan tüm eylemleri kapsamaktadır. Tarihi bir yapıya uygulanan en az müdahale her zaman en iyi olandır. Bu müdahaleler mümkünse geri dönüşlü olmalıdır (Feilden, 2003).

Tarihi çevre korumanın amacı, tarihi yerleşmeyi yok olmaktan kurtarmak ve kültür mirasını günümüz yaşamıyla bütünleştirmektir. Korumada istenilen amaca ulaşabilmek için tarihi çevrenin yaşam standartlarının yükseltilmesi, tarihi dokuyu bozan olumsuz etkilerin uzaklaştırılması gerekmektedir. Tarihi çevreleri korumanın önemi üç genel amaç içinde toplanabilir (Eruzun 2011):

- Tarihi mirasın gelecek kuşaklara aktarılması
- Kültürel sürekliliğin sağlanması
- Kimlik değerinin ön plana çıkması

Kültürel sürekliliğin sağlanması, bireyin yaşadığı çevreye sahip çıkması koruma kavramını zorunlu kılan etmenlerdir. Tarihi çevrenin korunması o kentin kültürel evrimin nasıl geliştiğini gösteren en önemli unsurdur. Tarihsel değerlerin, sosyal ve ekonomik gelişmelerin değişimi koruma yardımı ile ortaya çıkmaktadır. Kenti kent yapan, kentin belliğini oluşturan kültür varlıklarının tüm bu sebeplerden dolayı sürekliliğinin sağlanması gerekmektedir (Tapan 2015).

Tarihi çevre koruma olgusu bulunduğu yörenin tarihi değerlerine sahip çıkmakta ve kentsel imgenin oluşmasına katkı sağlamaktadır. Bu nedenle bir yerin kimliğinin oluşturulması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için koruma büyük önem taşımaktadır. Geçmişin izlerini taşıyan bir mekanın sürekliliğinin sağlanması tarihi bilinci oluşturmaktadır.

Cengiz Bektaş'ın "Koruma Onarım" kitabında bahsettiği gibi geçmişi, tarihi değerleri dondurmak, saklamak, insan için kullanılmaz duruma getirmek korumak anlamına gelmemektedir. Koruma ancak yaşatarak mümkün olmaktadır. Antik bir kentin tel örgülerle örülüp girilmesine izin verilmemesi ya da mimari bir yapının zarar görmemesi için kapalı tutulması yaşanmışlıkların algılanmasına engel olmaktadır. Tarihi çevrenin algılanması gezip görülerek, yaşanmışlıkları hissederek olmaktadır (Bektaş, 2001).

1950'lerden bu yana koruma olgusuna yön veren uluslararası koruma örgütleri kurulmuştur. Bunlar; UNESCO bünyesinde 1959 yılında kurulan Kültürel Eserlerin Korunması ve Restorasyonu Uluslararası Çatışma Merkezi; ICCROM ve 1965 yılında kurulan Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi; ICOMOS'tur (Kurtar ve Somuncu, 2013). Ayrıca 1946 yılında bir grup müzeci tarafından kurulan Uluslararası Müzeler Konseyi; ICOM, 1993 yılında kurulan UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer alan kentleri bir araya getiren Dünya Miras Kentleri; OWCH yer almaktadır. Kültür varlıklarının korunması konusunda kurulan uluslararası özel kuruluşlar ise; Getty Koruma Enstitüsü; GCI ve Dünya Anıtlar Fonu; WMF olarak karşımıza çıkmaktadır (Altınöz, 2012). Hepsinin ortak amacı kentlerin sahip olduğu kültürel mirasların korunması sağlamaktır (Çizelge 2.2).

Çizelge 2.2. Tarihi çevre koruma kapsamındaki kuruluşlar (Ahunbay, 2017)

KURUM/KURULUŞ ADI KISALTMASI	KURUM/KURULUŞ ADI	AMACI
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu	Evrensel kültürel mirasın korunmasına yönelik desteği ve maddi yardımı sağlamak
ICCROM	Kültürel Eserlerin Korunması ve Restorasyonu Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi	Korumanın bilimsel sorunları üzerine belge toplamak, araştırmaları desteklemek, restorasyon uygulamalarını yükseltmek
ICOMOS	Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi	Koruma ilkeleri, teknikleri ve politikaları konusunda bilgi toplamak ve değerlendirmek, konusunda bilgi alışverişi ve tartışma ortamı oluşturmak, ulusal ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapmak
AK	Avrupa Konseyi	Avrupa'nın ortak kültür mirasını koruyucu önlemler almak, üye ülkelerin ulusal katkılarını geliştirmek
ICOM	Uluslararası Müzeler Konseyi	Soyut ve somut kültürel mirasın sürekliliğini sağlamak

Kültürel ve doğal değerlerin korunması 2000'li yıllardan itibaren ilgi çeken konular arasına girmeye başlamıştır. Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi ve çeşitli organların

odağı durumuna gelmiş, tarihi çevrelerin korunması uluslararası düzeyde insan hakları ile birlikte ele alınmaya başlamıştır (Özdemir, 2005).

Bernand Feilden "Conservation of Historic Buildings" kitabında tarihi yapıların korunması düzenli denetimler ve belgelemeler yoluyla mevzuata uygun oluşturulması gerektiğini belirtmektedir. Feilden'a göre koruma çalışmalarında şunlar dikkate alınmalıdır (Feilden, 2003):

- Herhangi bir müdahale öncesinde yapının durumu kaydedilmelidir.
- Tarihi kanıtlar yok edilmemelidir.
- Yapıya uygulanacak müdahale her zaman en az olmalıdır.
- Yapılara uygulanacak müdahale, kültürel varlıkların estetiğine, tarihsel ve fiziksel bütünlüğüne zarar vermemelidir.
- Müdahale sırasında yapılan tüm yöntemler ve materyaller tam olarak belgelendirilmelidir.

Türkiye'de çok sayıda uygarlığın yaşadığı yerlere inşa edilen yerleşimlerin uygulanması sırasında birçok tarihsel kalıntıya rastlanmaktadır. Yerleşimlerin planlanmasından önce kurtarma kazılarının yapılması tarihsel bilgilerin kurtarılmasını sağlamaktadır. Öncelikli olan bu kalıntıların korunması çalışmasıdır. Koruma konusuna önem veren bilginler değerli eserlerin korunmasıyla yetinmemekte, çevresi ile birlikte korunmasına olanak sağlamaktadır (Tekeli, 2005).

Emre Madran, bir toplumun ileriliğinin kentsel ve kırsal çevrede bulunan tarihi eserlerin yok olmasına, yok edilmesine karşı gösterilen tepkiden anlaşılacağını belirtmektedir. Kentin sahip olduğu mimari özelliklerin sürdürülebilirliği kentin belli yerlerinde bulunan tarihi eserlerin tek tek korunması ile gerçekleşmemektedir. Asıl korunması gereken kentin genel karakteri ve kendine özgü ruhudur (Madran ve Özgönül, 2011).

5 tip koruma ölçeği bulunmaktadır. Bunlar; tek yapı ölçeğinde koruma, yapı grupları ölçeğinde koruma, yerleşim birimi ölçeğinde koruma, çevre ölçeğinde koruma ve bölge ölçeğinde korumadır (Karasoy, 2011).

Tek Yapı Ölçeğinde Koruma: Belli bir uygarlığa tanıklık eden genellikle anıtsal nitelikte olan yapıların korunmasıdır. Örneğin; Selimiye Cami, Ayasofya Cami, Sultanahmet Cami, İplikçi Cami... (Şekil 2.1).

Şekil 2.1. Tek yapı ölçeğindeki yapıtlar (Url 8, Url 9, Url 10, Url 11)

Yapı Grupları Ölçeğinde Koruma: Tek yapı ölçeğindeki yapıların bir araya gelerek oluşturduğu sokak, komşuluk üniteleri, külliye gibi kentsel mekanlara yönelik korumadır. Örneğin; Süleymaniye Külliyesi, Mevlana Türbesi... (Şekil 2.2).

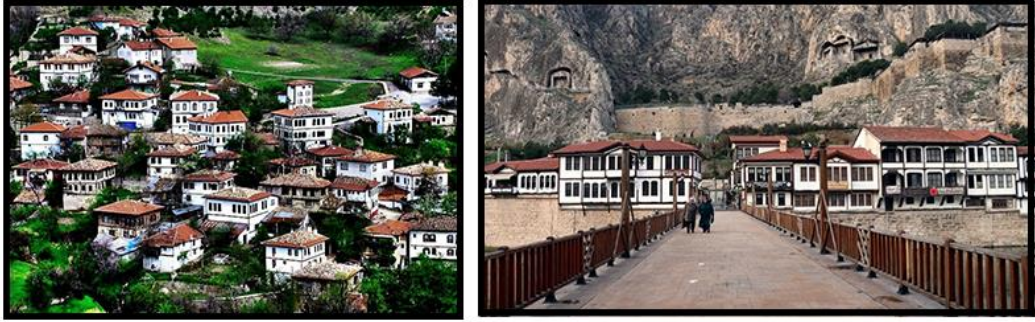
Şekil 2.2. Yapı grupları ölçeğindeki yapıtlar (Url 12, Url 13)

Yerleşim Birimi Ölçeğinde Koruma: Tarihi, arkeolojik, mimari ve sanatsal değerleri ile bir bütün olan dokuların oluşturduğu kentsel alanların korunmasıdır (Şekil 2.3).

Şekil 2.3. Yerleşim birim ölçeğindeki yapıtlar (Url 14, Url 15)

Çevre Ölçeğinde Koruma: Bir kenti ve çevresini iyileştirme ve geliştirme amacıyla yapılan geniş kapsamlı planlardır. Örneğin Safranbolu evler... (Şekil 2.4).

Şekil 2.4. Çevre ölçeğindeki yapıtlar (Url 16, Url 17)

Bölge Ölçeğinde Koruma: Uluslararası sözleşme gereği oluşturulmuş, ülke koruma politikası ile geliştirilen üst ölçekli koruma kararları ile oluşan planlardır (Şekil 2.5).

Şekil 2.5. Bölge ölçeğindeki yapıtlar (Url 18)

2.3. Tarihi Çevrede Kentsel Mekan Algısı

Kentsel mekan; insanların fiziksel ve sosyal gereksinimlerini karşılayan ve insanların birbirleri ile olan ilişkilerini gerçekleştirebileceği donatıları içinde barındıran düşey ve yatay elemanlarla sınırlanan 3 boyutlu bir düzlemdir. Mekan insan boyutunun var olması ile anlam kazanmaktadır. Kullanıcının fizyolojik, psikolojik gereksinimlerini karşılamak zorundadır. Mekanı biçimlendiren, insanın zaman içindeki yaşam deneyimleri ve sahip oldukları kültürlerdir (Carmona, 2003).

Relph "Place and Placelessness" kitabında yer ve mekan arasındaki ilişkiyi konu almaktadır. Ona göre mekan; boşluklar, düşey ve dikey elemanlarla sınırlı değildir. Mekanın daha çok deneyimler sonucu ortaya çıktığını, insanların o mekanı nasıl

deneyimledikleri ile oluştuğunu belirtmektedir. Bilinen ve hissedilen mekanların yer kavramı ile ilişkilendirileceğini savunmaktadır. Yerler aslında yaşanmış deneyimlerden inşa edilmiş merkezlerdir. Bireyler, toplumlar ya da gruplar mekanlara anlam yükleyerek yere dönüştürmektedirler (Relph, 1976).

Mekan duygusu; mekanın fiziksel özelliklerinin dışında, kullanıcının bu mekana yüklediği anlam ve mekanda yaptığı aktiviteler sonucu meydana gelmektedir. Bir mekanın okunabilir olması, tarihi ve kültürel değerlere sahip olması, kolay algılanabilmesi, fiziksel ortam şartlarının uygunluğu mekan duygusunu etkileyen etmenler arasındadır. Mekanın sahip olduğu tarihi dokunun korunması, yapı grupları arasındaki oranın korunması, erişilebilirliğin ve geçirgenliğin sağlanması fiziksel koşulların kalitesini artırmaktadır (Şekil 2.6).

Şekil 2.6. Mekan duygusunu oluşturan faktörler (Carmona, 2003)

Mekan özellikleri ve kültürel davranışlar tarihi çevreyi oluşturan ve birbirini tamamlayan niteliklerdir. Tarihi çevreyi algılayabilmek için sadece mekanın fiziksel yapısının araştırması yetmemekte, aynı zamanda kullanıcılar tarafından o mekana yüklenen işlevlerinde tespit edilmesi gerekmektedir. Tespit edilen bu işlevler tarihi çevre için uygun koruma kararlarının geliştirilmesinde son derece önemlidir (Uçar, 2011).

Kentsel mekan kalitesini belirleyen kriterler göz önüne alınarak bir mekanın tasarlanması o mekanın kalitesini ortaya koymaktadır (Çizelge 2.3). Bir mekanın devamlılığının olması, açıklık hissini yansıtılması, kentsel mekanda bulunan fonksiyonların çeşitliliğinin sağlanması, insan ölçeğinin benimsenmesi ile mekanın kolay algılanabilirliği sağlamaktadır.

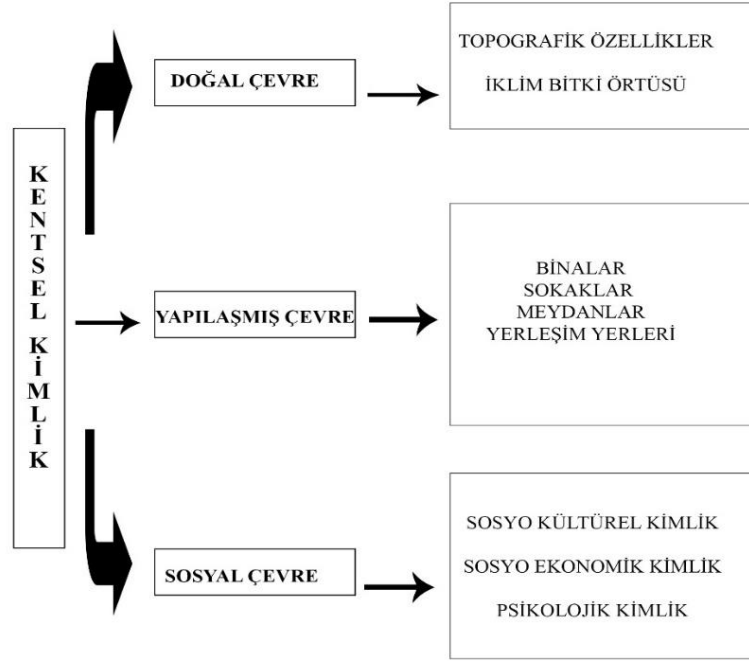
Çizelge 2.3. Kentsel mekan kalitesi (İnceoğlu, 2009)

İŞLEV	DÜZEN	KİMLİK	CAZİBE
Okunabilirlik Güvenlik Konfor Çeşitlilik	Tutarlılık Açıklık Devamlılık Geçirgenlik	Odak Kimlik Karakter Özellik	Ölçek Uygunluk Canlılık Nitelik

Kentsel mekan kalitesine duyulan ilginin artmasının en önemli sebebi, modern toplumlarda teknolojik gelişmeler ve gelir düzeyinin artması ile yaşam kalitesi kaygısının artması olmuştur. Kentsel mekan kalitesi; çevrenin ölçülebilir fiziksel, mekânsal ve sosyal bileşenlerinin bütün olarak değerlendirilmesi ile algılanabilmektedir. Kullanıcıların mekan kalitesini algılayabilmeleri sadece objektif özelliklerin değerlendirilmesi ile değil, aynı zamanda bireysel etkilerin değerlendirilmesi ile de şekillenmektedir (Pacione, 2003).

Kaliteli, algılanabilir, anlaşılabilir bir mekanın var olması için mekan kalitesini belirleyen kriterlerin sağlanması gerekmektedir. Okunabilirlik, kimlik, geçirgenlik, çeşitlilik, nitelik gibi kriterlerin dikkate alınması gerekmektedir.

Kentsel Kimlik: Kevin Lynch'e göre kent kimliği, benzerliklerden değil farklılıklardan oluşmaktadır. Kentsel kimlik öğeleri; o kent denildiği zaman akla ilk gelen, kenti kent yapan, temsil eden öğelerdir. Kent bu kimlik öğeleriyle anılır ve anlatılır (Lynch, 2016). Kent kimliğini oluşturan öğeler üç grupta incelenmektedir (Şekil 2.7).

Şekil 2.7. Kent kimliğini oluşturan öğeler (Ocakçı ve Türk, 2012)

Kent kimliği; kentin bir görüntüsüdür ve şekillenmesi uzun zaman almaktadır. Ayrıca kentleri birbirinden ayırt etmemizi sağlayan öğedir. Kentin kendine özgü yapısı ile topluma farklı anlamlar yüklemektedir. Kentin bulunduğu konum, topografik durum, iklimsel özelliği, su öğeleri, bitki örtüsü gibi doğal çevreden kaynaklanan değerler o kenti özgün kılmakta ve kimlik değeri kazandırmaktadır. Kültürel miras ve gelenekler, toplumsal gereksinimleri ve değişen yaşam şartlarına uyum sağlama yeteneği de kentsel kimlik oluşumunu etkilemektedir. Sahip olduğu iklim özellikleri ve doğal güzellikleri ile birlikte tüm kriterler ele alınarak planlanan kentin algılanması ve insanların kentle bütünleşmesi kolaylaşmaktadır (Tekeli, 1991; Ocakçı ve Türk, 2012).

Kent kimliğini oluşturan en önemli etmenlerin başında tarihsel-kültürel miras gelmektedir. Tarihsel ve kültürel miras geçmiş ile gelecek arasında bağ kuran, bir kültüre ait olabilme duygusunu geliştiren, kentin kimliğinin oluşmasına katkı sağlayan kaynak niteliğindedir. Bir kentin sağlıklı bir şekilde gelişmesinin yolu tarihi ve kültürel mirasın korunarak yaşatılmasından geçmektedir. Kentin sahip olduğu tarihi ve kültürel mirasın korunup mekana yansması kentin algılanabilirliğini ve okunabilirliğini artırmaktadır (Kiper, 2004).

Kent kimliğinin oluşmasında kent mimarisinin büyük etkisi vardır. Dönemin mimari özellikleri, mimaride kullanılan malzemeler, tasarımın ölçütleri, toplumun sosyo-ekonomik yapısı kentin kimliğinin oluşumuna katkı sağlamaktadır. Kentin kurulduğu ve

gelişme gösterdiği topografik özellikler, yerleşim ve bina ölçeği kimlik değerini etkilemektedir. Dere, göl, nehir gibi coğrafik özelliklerde kimliğe katkı sağlamaktadır. Bu doğal özellikler dikkate alınarak yapılan mimari tasarımlar kentin özgün bir kimlik kazanmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca iklimsel özelliklere göre kent dokusunda da farklılıklar şekillenmektedir. Mimari özellikler, yönelme, kullanılan malzemeler, çatı biçimi, yapıların birbirine göre konumu, sokakların dar ya da geniş olması iklimsel olarak farklılık göstermektedir. Bu unsurlarda kente kimlik kazandırmaktadır (Tekeli, 1991; Taşçıoğlu, 2015).

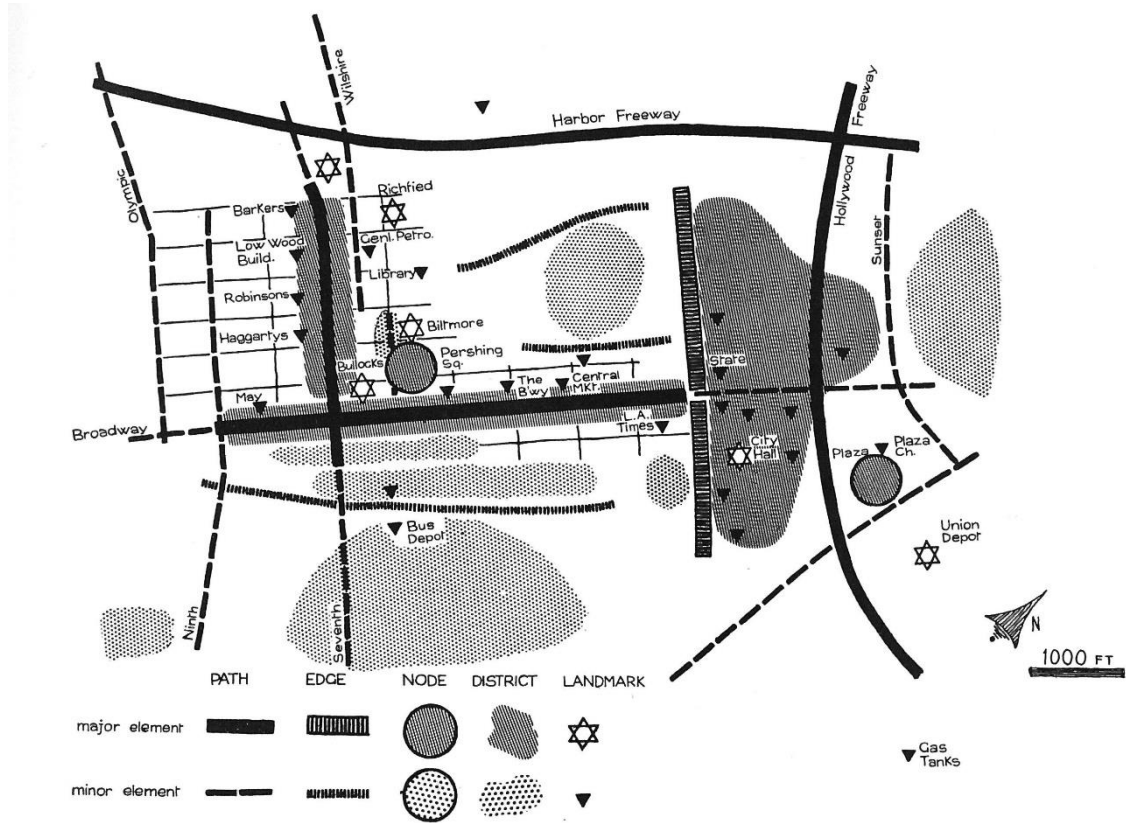
Kentte bulunan tarihi bir yapı kentin özgün kimliğini yansıtıyorsa, o yapı ve yakın çevresi ile ilgili alınan kararlar oldukça önemlidir. Çünkü bir kentte bulunan tarihi yapılar kent kimliğinin önemli bir parçası konumundadır. Ülkemizde koruma konusunda en önemli sorun koruma çalışmasının sadece tarihi alanlarda sınırlı kalması, çevre ile bütünleşik olarak düşünülmemesidir. Bunun sonucunda tarihi mekanların çevresindeki yapılaşmalar tarihi kentin algılanmasını zorlaştırmaktadır. Tarihi çevrenin sürekliliğinin bozulması ile kent kimliği olumsuz etkilenmektedir. Toplum tarafından algılanması zor karmaşık bir çevre oluşmasına sebep olmakta, böylece toplumun çevreye uyumu zorlaşmaktadır. Tarihi çevrede bulunan değerler, simgeler giderek kaybolmakta, göz ardı edilmektedir. Böylelikle tarihi çevrelerin sürekliliği ve belirginliği yok olmaya başlamaktadır (Tatlıdil, 2009; Kaypak, 2010).

Okunabilirlik: Kevin Lynch'e göre; okunabilirlik fark edilebilir ve tutarlı bir örüntü içinde organize edilebilir olmasıdır. Bir çevre zihinde ne kadar kolay imge oluşturabiliyorsa o kadar çok okunabilir (Lynch, 2010).

Şinasi Aydemir "Kentsel Alanların Planlanması ve Tasarımı" kitabında okunabilirliğin bilişsel haritalar yarattığına ve yönelmeye yardımcı olduğuna değinmektedir. Kadın ya da erkek, çocuk ya da yetişkin, genç ya da yaşlı, farklı kültürden insanların bir mekanı farklı algıladıklarını ve yorumladıklarını belirtmektedir (Aydemir ve ark., 2004).

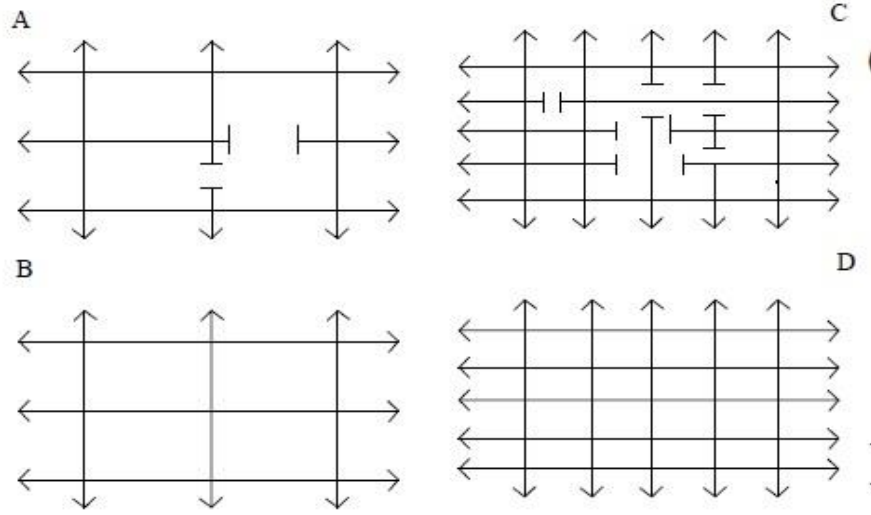
Bilişsel haritalar kentsel çevrenin düzenlenmesi için ortaya çıkarılmış bir yöntemdir. Bilişsel haritalar kullanıcıların bir mekanı nasıl anladıklarını göstermektedir. Farklı kullanıcıların yapmış olduğu bilişsel haritalar incelendiğinde aynı özellikleri gösteren bilgilerin olduğu görülmüştür (Aydemir ve ark., 2004). Kevin Lynch okunabilirliği tanımlamada bu özellikleri; yollar, düğüm noktaları, sınırlar, bölgeler ve işaret noktaları olarak 5 anahtar elemana ayırmıştır (Lynch, 2010) (Şekil 2.8).

- Yollar: Net yollar okunabilirliği kolaylaştırmaktadır.
- Sınırlar: Biçimi bir yerde kesen, paralel olarak sınırlayan oluşumlardır. Nehirler, tren yolları, bölgeler (Belirli ve tanımlanabilir farklı özelliklere sahip bina grupları, kent parçaları, tarihi çevre)
- Düğüm noktaları: Etkinliklerin yer aldığı, genellikle bir referans noktasının da bulunduğu yerlerdir.
- Referans noktaları (landmark): Çevre doku içinden kolaylıkla ayırt edilen, görsel belirginliğe sahip elemanlardır.

Şekil 2.8. Boston kentinin Lynch analiz yöntemi (Lynch, 2010)

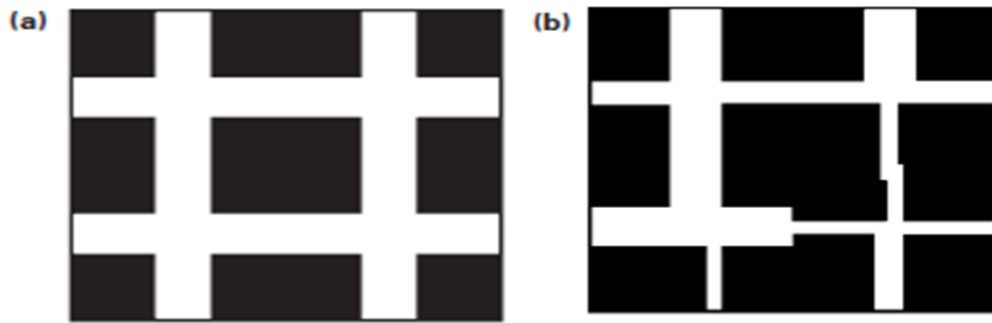
Geçirgenlik: Bir mekanda kullanıcıların bir yerden başka bir yere ulaşımını sağlamak için sunulan seçenekler olarak tanımlanabilmektedir. Farklı alternatif yolların tanımlanması ile mekanın ulaşılabilirliğinin sağlanması o mekanın kullanımını artırmaktadır. Fiziksel, işlevsel ve algısal özellikler mekanın geçirgenlik düzeyini belirlemektedir. Kentsel mekanların tasarlanabilmesi için geçirgenlik, canlılık, çeşitlilik, ve algılanabilirlik kriterlerinin göz önüne alınması gerekmektedir (Carmona, 2003).

Şekil 2.9. Mekanın geçirgenlik hissi (Carmona, 2003)

Kentsel tasarım yaklaşımlarında kullanıcıları bir mekana teşvik ederken o mekanın geçiş ve sürekliliğinin kesintisiz olması dikkate alınmaktadır. Bir kentsel mekanda yapı gruplarının mümkün olduğu kadar küçük tasarlanması o mekanın geçirgenliğinin ve hareket seçeneklerinin artmasına katkı sağlamaktadır. Şekildeki yollar ve yapı grupları arasındaki büyüklük ölçütleri ve çıkmaz sokaklar mekanın geçirgenlik hissini değiştirmektedir. B görseli A görseline göre daha geçirgen olduğu, D görselinin C görseline göre daha geçirgen olduğu anlaşılmaktadır. Bir mekanda yollar ne kadar sık tasarlanırsa kullanıcının daha fazla yol seçeneği olacağı için fiziksel geçirgenlik artmış olur (Carmona, 2003) (Şekil 2.9).

Lynch'e göre iyi bir kent formu ulaşılabilirlik ilkesi ile sağlanmaktadır. Ona göre; kullanıcı kent içindeki aktivitelere, servislere, mekanlara rahat bir şekilde ulaşımını sağlamalı ve günün her saatinde bu ulaşım devam edebilmelidir (Lynch, 2010).

Şekil 2.10. Mekandaki geçirgenliğin algı üstündeki etkisi (Marshall, 2004)

Ulaşılabilirlik bağlamında geçirgenliğe baktığımız zaman A planı B planına göre daha geçirgen özelliğe sahiptir. Çünkü her mekana eşit derecede ulaşabilmektedir. Mekanın algılanabilmesi, zihinde kalabilmesi ve imaj oluşturabilmesi daha etkilidir. B planında ise kullanıcının hareketi belli noktalarda sınırlandırılmaktadır. Bu da geçirgenlik derecesini düşürmektedir (Marshall, 2004) (Şekil 2.10).

Kamusal alanların niteliği: Engelli, yaşlı, çocuk, genç ayırt etmeksizin toplumun tüm kesimi için çekici, güvenli, karmaşık olmayan, algılanabilir kamusal alanlar geliştirmektedir. Kamusal alanlar toplumun her kesimi için ortak olan bir kent parçasıdır. Sokaklar, parklar, meydanlar kamusal alan olarak nitelendirilmektedir (Aydemir ve ark., 2004).

Kamusal alanların kalitesi mekanda kullanılan döşeme, aydınlatma, peyzaj, sokak mobilyaları, yönlendirme gibi olanaklarla sağlanmaktadır. Kamusal alanlar amaç doğrultusunda hazırlanmalıdır. Ruhlu olmayan bir mekan kentin kimliğine zarar vermektedir. Aynı zamanda güvensizliği beraberinde getirmektedir (Aydemir ve ark., 2004).

Hareket kolaylığı: Araç trafiğinden önce yaya hareketliliğini düşünerek arazi kullanım ve ulaşımı bütüncül olarak tasarlanması olarak tanımlanabilir. İyi tasarlanmış bir kentsel mekan yaya, bisiklet ve araç yollarının entegre edilmesiyle oluşan bir ulaşım sistemine sahiptir (Aydemir ve ark., 2004).

Çeşitlilik: Bir kentte farklı kullanıcı alanlarını bir arada tasarlamak sokak yaşamının kalitesini artırmaktadır. Kentsel tasarım çalışmalarının başarılı olması için farklı kullanıcıların ihtiyaç ve gereksinimlerine cevap veren kentsel alanların ortaya konulması gerekmektedir. Farklı kullanımları içinde barındıran kentsel mekanlar kullanıcı çeşitliliğinden dolayı daha aktif olarak kullanılmaktadır (Arısu, 2018).

2.3.1. Algı kavramı ve mekan algısının oluşum süreci

Jon Lang "Creating Architectural Theory" kitabında algı kavramını; kullanıcıların duyular yoluyla çevreden aldıkları bilgileri zihinlerinde yeniden tasarlanması şeklinde tanımlamaktadır. Algılama süreci hakkında bazı varsayımlar ortaya koymuştur. Lang'a göre algılama pasif değil aktif bir süreçtir. Algılama davranışı, algılayan ve algılanan

şeklinde ayrılamaz. Birey ve çevre ilişkisi dinamik bir süreçtir. Geçmiş deneyimler kullanıcının o anki davranışlarına ışık tutmaktadır (Lang, 1987).

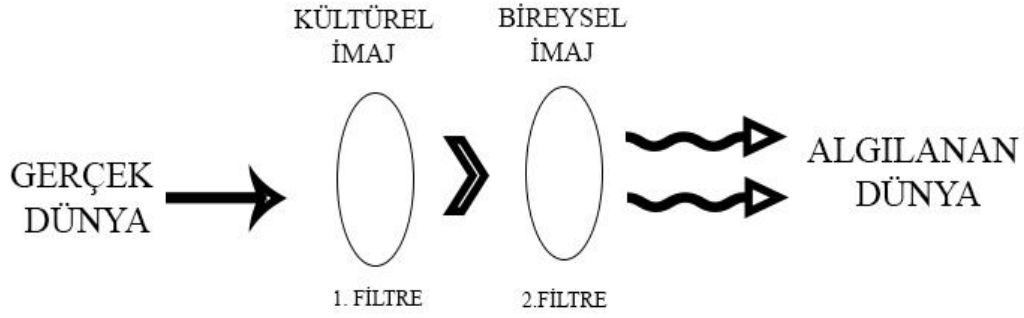
Gibson'a göre algılamak ilk önce duyumlara sahip olmaya bağlıdır. Duyguların, insan deneyimlerinin, üretilen ürünlerin algıları olduğunu varsaymaktadır. Duyumlar; renkler, dokunuşlar, kokular ve çizgilerden oluşmaktadır. Bunlar nesnelerin ve mekanların algılanmasını sağlamaktadır. Bir renk tonu, sıcaklık hissi veya bir koku bir bütün olarak birleştirilip sıralandığında algılama süreci başlamaktadır (Gibson, 1950).

Cullen "The Concise Townscape" kitabında ele aldığı *Serial Vision* kuramında kullanıcının bir mekanda sabit bir hızda yürürken kentin her bir parçasını tek tek algılayabildiğini vurgulamaktadır. Kullanıcı bu mekanı algıarken kentin sahip olduğu görüntüsü ile belleğinde oluşturduğu görüntüyü bir araya getirerek birleştirmektedir. Cullen'a göre kentin görünümünü oluşturan 3 temel etmen vardır. Bunlar; yapılar, kentsel boşluklar ve yol bağlantılarıdır. Bu 3 etmenin oluşturduğu bir sokak silueti görsel ahenk oluşturuyor ise kent kimliğinin ve ruhunun oluşacağını belirtmektedir (Cullen,1971).

Norberg Schulz "Intentions in Architecture" kitabında algılama kavramını; temel olarak insanın çevreden bilgi alma süreci, çevreden gelen bilgilerin insan zihninde gruplanarak organize edilmesi ve anlamlandırılması şeklinde tanımlanmaktadır. İnsan içinde yaşadığı çevreden yararlanabilmek için çevreyi tanımak ve anlamak zorundadır (Norberg Schulz, 1966).

Hertzberger'e göre, kelimeler ya da cümleler nasıl kişiden kişiye göre değişebiliyorsa aynı şekilde fiziki çevreninde okunabilirliği ve algılanabilirliği kullanıcıya göre değişim göstermektedir. Bu farklılıkların kullanıcının deneyimlerine göre şekillendiğini ifade etmektedir (Hertzberger, 2005).

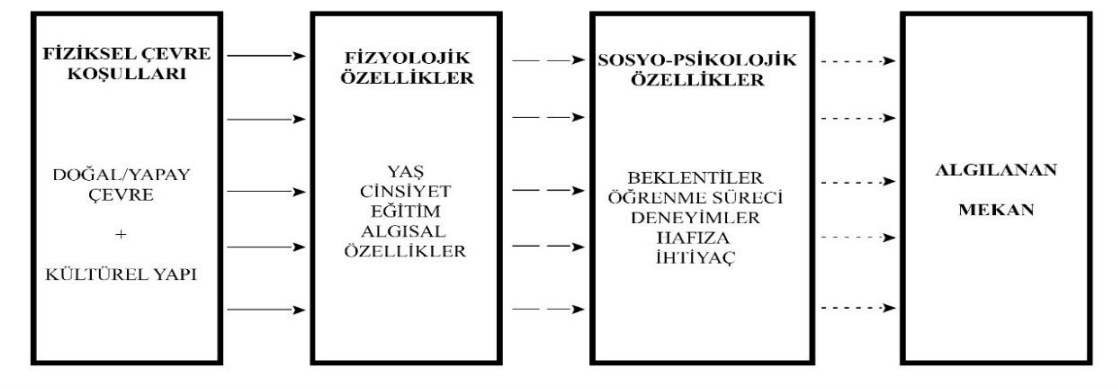
Rapoport'a göre, kullanıcılar gerçek dünyadan aldıkları uyarıları algı fitresinden geçirerek kendine özgü algı dünyası oluştururlar. Gerçek dünya ile algılanan dünya arasında en az 2 algı filtresinin olması gerektiğine değinmektedir. İlk filtre kültürümüzden gelen kültürel imajdır. İkincisi ise kullanıcının kendi içinden gelen bireysel imajdır. Bundan dolayı kişiler gerçek dünyayı farklı şekillerde algılamaktadır (Rapoport, 1977) (Şekil 2.11).

Şekil 2.11. Algılama süreci (Rapoport, 1977)

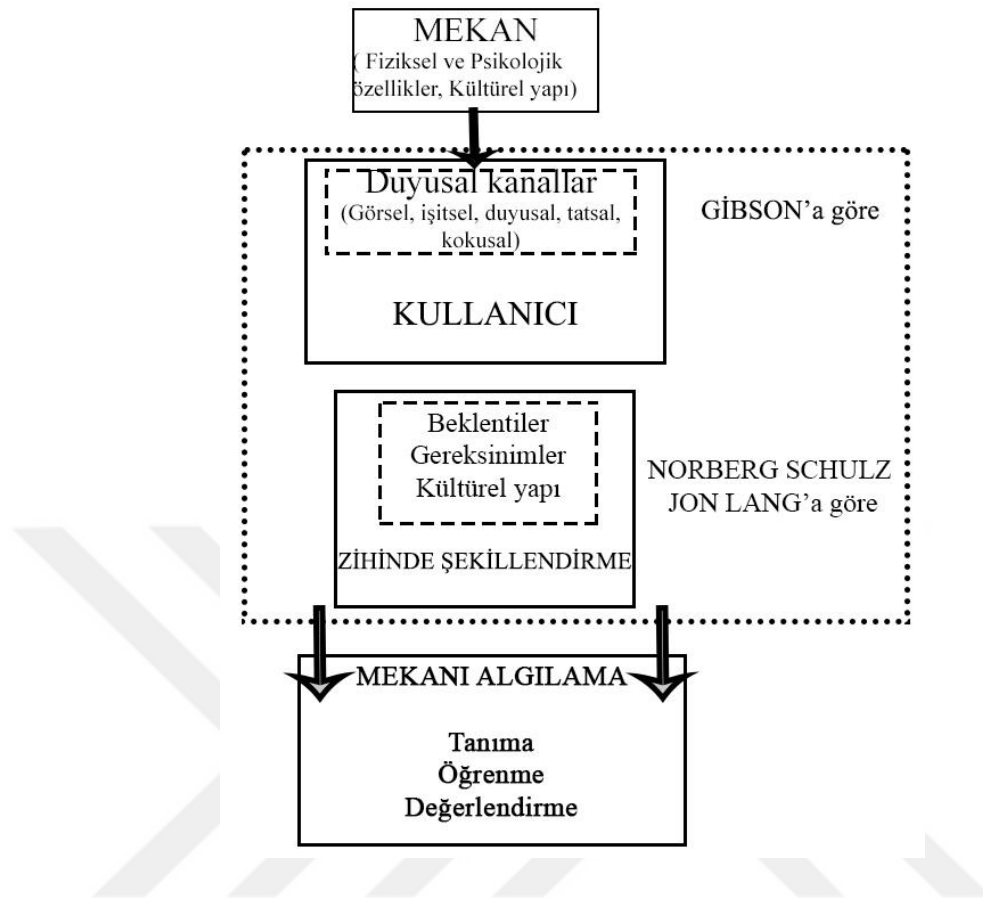
Rapoport, kentlerin kullanıcıların çevresel tercihlerini ve çevresel kalite kavramlarını karşılamak için tasarlandığını belirtmektedir. Kullanıcılar, fiziksel çevre koşullarını fizyolojik ve sosyo-psikolojik özelliklere göre şekillendirerek her bir kullanıcı için özgün mekan algısının ortaya çıkmasına imkan sağlamaktadır (Rapoport, 1977) (Çizelge 2.5).

Çizelge 2.4. Algılanan mekanın oluşum süreci (Rapoport, 1977)

Bu bağlamda kullanıcıların biyolojik özellikleri (yaş, cinsiyet vb.), eğitim düzeyi, mekansal tecrübeleri ve sosyo-kültürel / psikolojik yapıları; mekan ve mekan öğelerinin algılanma sürecinde etkilemektedir.

Çizelge 2.5. Kullanıcı-Mekan etkileşimi (Gibson,1950; Lang,1987; Norberg Schulz,1966)

Lang, Gibson, Norberg Schulz ve Rapoport'un mekanı algılama süreçlerini bir bütün olarak değerlendirildiğinde; mekânın sahip olduğu özellikler kullanıcının duyumları ile algılamaları sonucu başlamaktadır. Mekânın sahip olduğu bu özellikler kullanıcının beklentileri, gereksinimleri ve kültürü ile kişiden kişiye değişiklik göstermektedir. Duyumlarla algılanan mekân kullanıcının süzgecinden geçerek anlam kazanmaktadır. Bunun sonucunda kullanıcı mekâna uyum sağlayabilmekte, mekânı kendine göre uydurabilmekte ya da o mekânı reddetmektedir.

Mekânın ısı, ışık ve ses gibi duyu organları ile algılanan faktörleri mekânın algılanmasını etkileyen etmenler arasındadır. İç ortamın sıcaklığı, hava kalitesi, mekânın aydınlatması kullanıcının fizyolojik ve psikolojik tutum ve davranışlarını şekillendirmektedir. Bu da mekânın algılanmasını etkilemektedir.

Mekânın tasarım faktörünü oluşturan plan, strüktür, malzeme, renk, doku gibi etmenler mekânı sınırlayabilir ya da tanımlayabilir. Mekânda kullanılan renk, biçim ve dokular mekânda devamlılık, okunabilirlik gibi ilişkiler kurabilir. Bu da kullanıcıların mekândan farklı duygular hissetmesine aracı olmaktadır. Mekânda kullanılan

malzemenin özellikleri yumuşak ya da sert olması kullanıcıya farklı duygular yaşatabilir. Ayrıca mekanın planında uygulanan donatıların seçimleri kullanıcının talebine göre ya verimliliği artırabilir ya da verimliliği azaltabilir.

Kullanıcıların içinde bulunduğu toplumsal yapı, yaş ya da cinsiyeti gibi faktörler mekanın algılanmasını etkilemektedir. Ayrıca kullanıcının içinde bulunduğu kültürel düzey mekanın algılanmasına farklı bakış açıları getirmesine neden olmaktadır. Böylece mekana farklı yorumlar getirilebilmektedir. Kullanıcıların eğitim düzeyleri de mekanı algılamalarını etkileyebilmektedir. Şehir plancıları, mimarlar, tasarımcılar diğer kullanıcılardan farklı olarak mekanı algılayabilmekte ve değerlendirmektedir. Mekanın algılanmasındaki farklılıkların en önemli sebeplerinden biri de farklı yaş gruplarındaki kullanıcıların varlığıdır. Yetişkin bir birey ile ilkökul çağındaki bir çocuğun mekanı gözlemleyebilmesi ve algılayabilmesi farklılıklar yaratır.

2.3.2. Mekansal algı kuramları

Gestalt Algı Kuramı: Jon Lang algılamanın iki süreçte olduğunu vurgulamaktadır. Bunlar duyuma dayalı ve bilgiye dayalı algı teorileri şeklindedir. Duyuma dayalı algı teorileri; çevresel mesajların ilk önce duyuları uyardığını ve daha sonra çevreden duyulan hislerin algıyla bütünleştiğini savunmaktadır. Bilgiye dayalı algı teorileri ise; çevresel bilgilerin ancak yaşanmışlığa bağlı olarak kavramsallaştığını savunmaktadır (Lang, 1987).

Çizelge 2.6. Algılama süreçleri (Lang, 1987)

Duyuma dayalı algı teorileri	Bilgiye dayalı algı teorileri
Deneycilik	Bilgi toplama teorisi
Akılcılık	Kültürel algı teorisi
Gestalt teorisi	

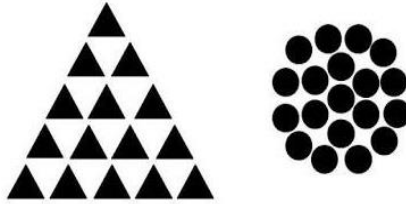

Duyuma dayalı algı teorisi kapsamındaki gestalt teorisine bakıldığında; Gestalt teorisi 20. yüzyılın başlarında Wertheimer (1912), Kohler (1929, 1940) ve Koffka (1935) yazılarında ortaya çıkmaktadır (Kubovy vb., 2012). Algılama ve mekan konusundaki çalışmaların öncüsü olan Gestalt Kuramı 19. yy sonu 20. yy başlarında gelişen bir kuramdır. Gestalt kuramının odak noktası davranış değil, insan algısı üzerinedir. Özellikle görsel algı ile ilgili kuramdır (Günay, 2007). Bütünü oluşturan öğeleri ayrı ayrı incelemek yerine parçaların oluşturduğu bütünün biçim ve görüntü konusunda dikkat çekmekte ve mekan algılamasında temel etkenin “biçim” olduğunu vurgulamaktadır.

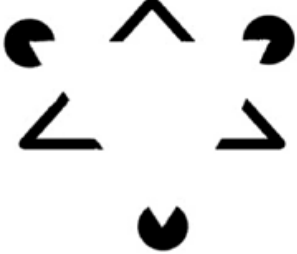

Biçimin algılanmasında şekil-zemin ilişkisi önemlidir. Bu bağlamda mekansal biçimlenmeler, kullanıcı tarafından seçilerek ya da gruplanarak algılanmakta ve yorumlanmaktadır (Erkan, 2002).

Gestalt Kuramının mekansal ölçekte sahip olduğu;

- Yakınlık (Proximity)
- Benzerlik (Similarity)
- Tamamlama (Closure)
- Kapalılık (Closedness)
- Devamlılık (Continuity)
- Bölge (Area) ve Simetri (Symmetry) ilkeleri, kullanıcıların mekan algısı üzerine etkileri büyüktür (Günay, 2007).

Çizelge 2.7. Gestalt kuram ilkeleri (Günay, 2007)

<p>Yakınlık (Proximity)</p>	<p>Birbirine yakın olan nesnelerin bir grup halinde algılanmasıdır.</p>	
		
<p>Benzerlik (Similarity)</p>	<p>Benzer boyut, renk, biçim, doku gibi özellikler taşıyan nesnelerin bir bütün olarak algılanmasıdır.</p>	
		

<p>Kapalılık (Closedness)</p> <p>Tanımlama (Closure)</p>	<p>Nesneler tam bir geometrik şekle sahip olmasalar bile zihinde bütün olarak algılanmasıdır.</p>
	
<p>Devamlılık (Continuity)</p>	<p>Aynı yönde devam eden nesnelerin zihinde birbirleri ile ilişkili olarak algılanmasını sağlar.</p>
	

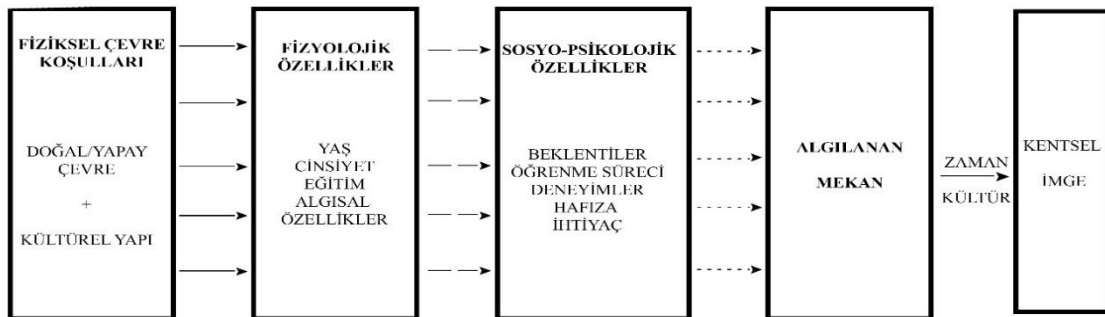
Gestalt kuramının sahip olduğu bu ilkeler tarihi çevrelerde bulunması ile bu alanların daha iyi algılanmasını sağlar. Tarihi çevrelerin birbirleri ile olan yakınlıkları, kendi aralarında oluşturdukları özgün dokuları ve benzer özellikleri mekanın algılanmasını artıran etmenlerdendir. Tarihi çevrelerin sahip olduğu özgün mimari özelliklerinin benzer olması mekanın bütün olarak algılanmasına katkı sağlar. Tarihi yapıların sahip olduğu renk ve dokuların korunması, birbirleriyle bütünleştirilmesi mekan algısını ve okunabilirliğini artırır.

Gestalt kuramının ilkeleri gereği tarihi çevrelerin korunarak devamlılığının sağlanması oldukça önemlidir. Tarihi bir çevrenin yıkılmasına göz yumulduğunu, yeni yapılaşmaya yer yer izin verildiğini düşünün. O zaman bu mekanda kullanıcının dikkat dağınıklığının yaşaması kaçınılmaz olacaktır. Bu nedenle tarihi çevrelerin korunmasında izlenen yöntemin tek yapı ya da yapı bloğu şeklinde değil, bütüncül olması gerekmektedir.

İmgelenebilirlik: Kevin Lynch'e göre kentsel imge, mekanın genelleştirilmiş bir zihinsel resmidir. Bu resim hem günümüzün hem de geçmişteki deneyimlerin bir bütünüdür. Mekan kullanıcıları, mekanları ayırt edip zihinlerindeki imgeler ile bütünleştirebilme yetisine sahiptir. Bu nedenle kullanıcılar, fiziksel olarak ayırt edilebilir özellikler taşıyan mekanları daha kolay algılamakta ve bu mekanlarda daha rahat hareket etmektedir. Böylece kullanıcılar benimsedikleri bu mekanlarda kendilerine özgün imgeler yaratmaktadırlar. Bunun yanında yaş, cinsiyet, kültür, meslek gibi grupların oluşturduğu üyeler ortak imgeler oluşturabilmektedir (Lynch, 2016).

Mekana anlam yükleme çeşitli imgeler yardımı ile gerçekleşmektedir. İmgeler, insanın algılarına, ayırt etme, kavrama, duygusal ve zihinsel tepkilerinin sonuçlarına bağlı olarak oluşmaktadır. Çevreden gelen fiziksel uyarıcılar bireysel ve sosyo-kültürel özelliklere göre işlemlerden geçerek, bellekte basit ve kolay hatırlanabilir simgeler oluşturarak depolanmaktadır. Anlamsal olarak belli amaçlara yönelik ifade edilip depolanan simgeler zamanla imge haline dönüşmekte ve zihinde anlam yüklü şemalar oluşarak belleğe kaydedilmektedir (Kürkçüoğlu, 2009) (Çizelge 2.7).

Çizelge 2.8. Mekan algısını ve buna bağlı kentsel imgeyi etkileyen etmenler (Erkan, 2002)

Kentsel imge; mekanın sahip olduğu doğal ve kültürel koşullarını, kullanıcının fizyolojik ve sosyo-psikolojik özellikleri ile şekillendirerek oluşturduğu algısal mekana zaman faktörü ve kültürel deneyimler sonucunda yeni, kendine özgün anlamlar yüklemesi ile oluşmaktadır.

Kentsel imge 3 bileşenden oluşur: kimlik, fiziksel yapı ve anlam. İşlevsel bir imge için öncelikle bir nesnenin ne olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Bu, o nesnenin öteki nesnelere ayırt edilmesi, bağımsız bir bütün olarak tanınması anlamına gelmektedir. Böylece kimlik ortaya konulmaktadır. İkinci olarak fiziksel yapı, nesnenin gözlemci ve başka nesnelere olan ilişkisini içermektedir. Üçüncü olarak imge, nesnenin

birey için oluşturduğu anlamdır. Bu 3 bileşenin bir araya gelmesi mekan kullanım süresini artırmaktadır (Lynch, 2016).

2.4. Çocuk – Mekan İlişkisi

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesinin 1. maddesinde 18 yaşın altında olan kişilerin çocuk olarak değerlendirildiği belirtilmektedir. Sözleşmede çocukluk çağı tanımı çok geniş alt başlıklara ayrılmıştır. Bunlar; bebeklik, okul öncesi çocukluk, okul çağı çocukluk, ergenlik çağı, genç yetişkinlik çağı dönemi şeklindedir. Bu alt grupların belirlenen dönemlerdeki ihtiyaçları ve algılamaları farklılık göstermektedir (UNICEF, 2004).

Çocukların mekanı algılamaları yaş grubuna, cinsiyete, gelir düzeyine, kültüre ve eğitime göre değişmektedir. İnsanların çevreye uyum sağlama sürecini konu alan İsviçreli psikolog Jean Piaget (1967), özellikle çocukların gelişim sürecinin mekan algısının etkileri üzerine çalışmalar yapmıştır. Piaget'e göre insanların ilk doğduğu anda öğrenmeye dayalı olan tekrarlı somut davranışları zaman içinde yaşadığı çevreyle bütünleşmesi ile soyut ilişkilere dönüşmektedir. Çocuğun mekanı algılamasının yaşa bağlı olarak değiştiğini belirtmektedir. 0-2 yaşın duygusal dönem, 2-7 yaşın işlem öncesi dönem, 7-12 yaşın somut işlemler dönemi ve 12+ yaşın formel işlemler dönemi olduğunu söylemektedir (Akarsu, 1984).

Piaget (1967) çocuğun duygusal ve işlem öncesi dönemde daha çok sezgilere bağlı, duygusal hareketlerle düşüncelerini dışa vurduğu, somut işlem ve formel işlem dönemlerinde ise sorgulayarak hareket ettiğini belirtmektedir. 0-2 yaş arasındaki çocuklarda mekanı algılama sürekliliğinin olmadığına, 2-7 yaş arasındaki çocukların mekanı genel olarak algıladığını fakat detaylara dikkat edemediğine, 7-12 yaş arasındaki çocukların ise mekanı algılayarak artık zihinde şematize ettiğine değinmektedir (Akarsu, 1984).

Çizelge 2.4. Çocukların yaşa bağlı olarak mekan algılama süreci (Piaget, 1967)

0-2 yaş grubu	Duygusal dönem	Mekan algılama sürekliliği yok
2-7 yaş grubu	İşlem öncesi dönem	Mekan genel olarak algılanmakta
7-12 yaş grubu	Somut işlemler dönemi	Mekan zihinde şematize edilerek algılanmakta
12 + yaş grubu	Formel işlemler dönemi	Mekan algılaması tam

Kullanıcının bir mekanı sahiplenmesi, koruma olgusunu benimsemesi, kuşaklar arasında aktarılması bilincine sahip olması için mekan ile arasında derin bir ilişki kurması

gerekmektedir. Bu noktada gelecek ile geçmiş arasında köprü niteliği taşıyan çocukların çok büyük bir önemi vardır. Çünkü çocukların mekan ile arasında kurduğu bağ yetişkinlik döneminde de devam etmektedir (Alpan, 2015).

Çocuklar yaşadıkları mekanı dokunarak, gözlemleyerek, koklayarak, duyarak algılamaktadırlar. Sahip oldukları duyuları bir bütün olarak değerlendirmekte ve mekanı bütüncül olarak tanımlamaya çalışmaktadırlar. Doğal ve kültürel değerler arasında büyüyen çocuk geçmiş kuşakların bıraktıkları izleri duyular yoluyla algılamakta ve belleklerine yerleştirmektedirler. Böylece sahip olduğumuz değerlerin önemini fark etmekte ve koruma bilincine erişmektedirler (Güvenç, 1984).

Kentsel mekanların sahip olduğu tarihi ve kültürel değerlerin gelecek nesillere aktarılması toplumda koruma bilincinin geliştirilmesi ile mümkündür. Bu nedenle küçük yaştan itibaren kullanıcılara sahip oldukları kültür varlıkları hakkında bilgi verilmeli ve bu değerleri benimsemeleri sağlanmalıdır (Uçar, 2014). 14/04/1982 tarihli ve 2658 sayılı Dünya Kültür ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşmesinde sahip olduğumuz kültürel ve doğal miraslara karşı bağlılığı artırmak için eğitim ve tanıtım programlarının yapılması gerektiğine değinilmektedir (UNESCO, 1972). 1993 tarihinde ICOMOS tarafından hazırlanan "Guidelines for Education and Training in the Conservation of Cultural Heritage" yönergesinde ilkökul düzeyindeki çocuklarda kültürel miras hakkında farkındalık yaratmak adına bilgiler verilmesi gerektiği ele alınmaktadır. İlkokul düzeyinde başlayan bu sürecin üniversite döneminde de devam etmesi gerektiği vurgulanmaktadır (ICOMOS, 1993).

2.5. Tarihi Çevre Korumada Paydaş Olarak Çocuk

Çocukların toplumun bir parçası olarak görülmesi, yetişkinlerin sahip olduğu haklardan yararlanabilmeleri 20. yy başlarında uluslararası antlaşmalarla benimsenmiş ve güvence altına alınmıştır (Çizelge 2.10) (Url 27).

Çizelge 2.5. Çocuk haklarına dair uluslararası anlaşmalar (Url 27)

1924	Milletler Cemiyeti	Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi
1959	BM	Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi
1989	BM	Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme
1996	Avrupa Konseyi	Avrupa Çocuk Haklarının Kullanımı Sözleşmesi

Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin kabulüyle beraber çocukların sosyal ve kültürel hayata katılımının sağlanması için ulusal ve uluslararası pek çok kurum ve kuruluş bu çerçevede faaliyet göstermeye başlamıştır (Çizelge 2.11) (Url 27).

Çizelge 2.6. Çocuk katılımı konusunda çalışan uluslararası kuruluşlar

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) amacı; üye ülkeler arasında eğitim, haberleşme, bilim ve kültür alanında işbirliğini geliştirerek uluslararası barışa hizmet vermektir (Url 28).

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF); çocuklar ve gençler için hayatlarını etkileyen eylemlere ve kararlara katılımlarını sağlayan programlara destek vermektedir (Url 29).

Çocuk katılımı için çalışan bir diğer birim ise; ülkelerin karşılaştıkları kentleşme ve konut sorunu çözümüne katkıda bulunabilmek ve yerleşme konularında uluslararası çapta işbirliği sağlamak için BM tarafından kurulan Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Merkezi'dir (UN-HABITAT) (Url 30).

BM ve ona bağlı kurulan örgütler ulusal ve uluslararası organizasyonlarla çocukların ve gençlerin haklarını korumaya çalışmakta ve sosyal ve kültürel kararlarda çocukların katılımını toplumun ve çocukların gelişimi için önemini vurgulamaktadırlar.

Çocukların kent planlama ve kentsel korumaya katılımını sağlamak için 1970'li yıllardan günümüze kadar birçok ulusal ve uluslararası kuruluşun desteği ile projeler gerçekleştirilmektedir.

Çizelge 2.7. Çocukların katılımı konusunda gerçekleştirilmiş uluslararası çalışmalar

1970	UNESCO	Çocukların Çevre Algısı
1994	AB	Çocuklara ve Kültüre İlişkin konsey
1996	UNESCO ve UNICEF	Çocuk Dostu Şehirler
1996	UNESCO	Şehirlerde Büyümek
1997	UNESCO	Çocukları Kent Planlamasına Katmak İçin Katılımcı Projeler
2000	UNESCO	İnsan Yerleşimlerinde Çocuk Katılımı
2005	UNESCO	Çocuk Katılımında İnternetin Kullanımı

Bu projelerin en önemlisi ve diğer projelere ışık tutan "Children's Perception of the Environment" (Çocukların Çevre Algısı) projesidir. Bu proje Kevin Lynch tarafından 1970-1975 yılları arasında UNESCO desteği ile yürütülmüştür. Projenin amacı; çocukların fiziksel çevre tarafından nasıl etkilendiklerini ortaya koymak ve katılımcı planlamaya çocukları ve gençleri dahil etmektir (Lynch, 1977).

Çizelge 2.8. Çocukların katılımı konusunda gerçekleştirilmiş ulusal çalışmalar

1995	TBMM	Çocuk Haklarına Dair Sözleşme
2000	Devlet Planlama Teşkilatı	Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı
2000	İstanbul Valiliği İstanbul Çocukları Vakfı	I. İstanbul Çocuk Kurultayı
2000	UNICEF	Ankara I. Çocuk Formu
2001	UNICEF	Ankara II. Çocuk Formu
2002	UNICEF	Ankara III. Çocuk Formu
2003	ÇEKÜL Vakfı	Kentler Çocuklarıdır Kültürel Eğitim programı
2003	Kültür Bilincini Geliştirme Vakfı	Kültür Karıncaları Eğitim Programı
2003	TMMOB Ankara Mimarlar Odası	Çocuk ve Mimarlık Toplumsal Bir Eğitim Modeli

Türkiye'de çocuk katılımı konusunda bir eğitim programı ele alarak geliştirilen ilk çalışma tarihi çevreyi koruma ve tanıma amaçlı yapılan bir çalışmadır ve Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma (ÇEKÜL) Vakfı tarafından yürütülmektedir. Doğal ve kültürel mirası korumak amacıyla 1990 yılında kurulan vakıf, 2003 yılından beri "Kentler Çocuklarıdır" başlığı altında kültürel eğitim programı yürütülmektedir (Url 19).

2.6. Ülkemizde ve Dünyada Çocukların Tarihi Çevre Algısını Geliştirmeye Dönük Eğitim Projeleri

Bu bölümde Türkiye’de yer alan ÇEKÜL Vakfı ve Kültür Bilincini Geliştirme Vakfı tarafından tarihi çevre koruma bilincini geliştirmek adına çocuklara verdikleri eğitim programları hakkında bilgiler yer almaktadır. Ayrıca UNESCO tarafından geliştirilen Dünya Mirası Eğitim Programı çerçevesinde kültürel mirasın korunmasında gençlerin katılımı ele alınmıştır.

2.6.1. Çekül vakfı "kentler çocuklarıdır" projesi

2003 yılından beri UNESCO Türkiye Milli Komisyonu’nun desteği ile Anadolu’nun farklı kentlerinde Çekül Vakfı tarafından Kentler Çocuklarıdır Kültür Eğitim Programı uygulanmaktadır. Programın yürütülmesinde seçilen 13 yaşındaki çocukların yaşadıkları kentin sahip olduğu kültürel zenginliklerinin farkına varmaları, bu değerler hakkında bilgi kazanmaları, kimlik duygusunu ve kentlilik bilincini geliştirmeleri hedeflenmektedir (Url 19).

Proje kapsamında her yıl 7 ayrı bölgeden 7 kent seçilerek bu kentlerin sahip olduğu tarihi, kültürel ve mimari değerlerini eğitim programı ile öğretmek hedeflenmektedir. 7 bölge 7 kent kapsamında; Akdeniz Bölgesinde Akseki, Ege Bölgesinde Birgi, İç Anadolu Bölgesinde Talas, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Midyat, Doğu Anadolu Bölgesinde Kemaliye, Karadeniz Bölgesinde Kastamonu ve Marmara Bölgesinde Mudanya seçilmiştir (Url 19).

Çizelge 2.9. Kentler çocuklarıdır projesi (Url 19)

Proje Konusu	7 Bölge 7 Kent kültür koruma projesi
Proje Amacı	Gelecek kuşaklara daha sağlıklı bir çevre ve kültürel ortam bırakmak
Proje Yeri	Akseki, Birgi, Talas, Midyat, Kemaliye, Kastamonu, Mudanya
Proje Destekçileri	Çekül Vakfı, UNESCO, Tarihi Kentler Birliği
Katılımcılar	Çekül Gönüllüleri Candaroğulları, 23 Ağustos, Kuzeykent, Gazipaşa, Merkez, Ali Fuat Darende, Vali Aydın Arslan, Darende ve Özel Aral İlköğretim Okulları
Yöntemler	Harita ve anket çalışmaları Çizim çalışmaları
Proje Kazanımları	Çocuklarda kentlilik bilincini geliştirme Kültürel miras kavramını öğrenme Yaşadıkları kentin kültürel zenginliğinin farkına varma

Proje kapsamında Candaroğulları, 23 Ağustos, Kuzeykent, Gazipaşa, Merkez, Ali Fuat Darende, Vali Aydın Arslan, Darende ve Özel Aral İlköğretim Okullarından seçilen 116 çocuğa kentin tarihi, mimari, kültürel değerlerini anlatan sunuşların yapılması, alan

gezilerinin gerçekleştirilmesi ve anket uygulamalarının yapılması yer almaktadır. Seçilen kentlerde proje kapsamına katılan çocuklar kentin kültür mirası hakkında bilgi toplamak için çizdikleri haritalarda kültürel mirasları işaretleyerek rotalarını belirlemektedirler. Çizilen haritalara göre sahip olunan bu kültürel değerlere geziler düzenlenerek daha yakından tanınması sağlanmaktadır. Gezi sırasında Çekül gönüllüleri tarafından çocuklara tarihi değerler hakkında bilgi verilmektedir. Uygulama sonunda yaşadıkları kentlere farklı gözle bakmayı öğrenen öğrenciler, kentlerinin Kültür Elçisi unvanını kazanmaktadır (Url 19).

Şekil 2.12’de Çekül Vakfı tarafından düzenlenen eğitim programına katılan çocukların eğitim sırasında gezdikleri tarihi yerler görülmektedir. Tarihi yerleri tanımak adına alan araştırması yapan çocuklar gönüllüler sayesinde eseler hakkın bilgi almaktadır. Alanda gördükleri tarihi eserlerin görsel analizini yapmaktadırlar. Eğitim sonunda ise sertifika alarak Kültür Elçisi unvanı kazanmaktadırlar.

Şekil 2.12. Kentler Çocuklarıdır projesi çalışma örnekleri (Url 19)

2.6.2. "Kültür karıncaları" projesi

Kültür karıncaları projesi, 2002 yılında Kültür Bilincini Geliştirme Vakfı tarafından eğitimci, gönüllü, pedagoğ, sanat tarihçisi, turizmci bir ekibin katılımıyla

geliştirilmiştir. Uygulama alanı olarak sosyo-ekonomik düzeyi düşük semtler tercih edilmektedir. Projenin hedef kitlesinde devlet okullarından okuyan 6. ve 7. sınıf öğrencileri, projeye katılan çocukların aileleri ve yakın çevreleri bulunmaktadır. Projenin kalıcı bir etki bırakması için aynı öğrenci gruplarının seçilen mekanlarda en az 3 kere alan çalışması yapmaları gerektiği belirlenmiştir (Url 20).

Çizelge 2.10. Kültür karıncaları projesi (Url 20)

Proje Konusu	Kültür Karıncaları kentin tarihi mahallelerinde
Proje Amacı	İstanbul'un sahip olduğu kültürel mirası koruma
Proje Yeri	Fener-Balat-Ayvansaray tarihi dokusu
Proje Destekçileri	Kültür Bilincini Geliştirme Vakfı
Katılımcılar	Kültür Bilincini Geliştirme Vakfı gönüllüleri Hilmi Çelikoğlu Ortaokulu
Yöntemler	Harita ve anket çalışmaları Çizim çalışmaları
Proje Kazanımları	Kültürel miras kavramını öğrenme Yaşanılan kentin kültürel ve tarihi yönlerini tanıma Kazanımlarını aileler ve yakın çevreler ile paylaşma ve bilinçlendirme

Kültür karıncaları eğitim programında kültürel değerlerin gezilerek, görülerek, algılayarak ve hissederek öğrenilmesi temel almıştır. Bu bağlamda Hilmi Çelikoğlu Ortaokulundan seçilen çocuklar en fazla 15'er gruba ayrılmıştır. Her grup başına eğitimi verecek gönüllüler seçilmiştir. Tarihi ve kültürel mekanların gezildiği, tarihi çevrelerin ve kültürel mirasın tanımının öğrenildiği bir program belirlenmiştir (Url 20).

Program kapsamında ilk önce çocuklarla tanışılmış ve programa başlamadan önce seçilen mekanlarla ilgili çocukların bilgi düzeyini ölçmek adına anket yapılmıştır. Ankette çocukların yaşadıkları çevreyi ne kadar tanıdıklarını belirlemek için sorular yöneltilmiştir. Daha sonra programın amacı ve hedefi hakkında bilgiler verilmiştir. Ön değerlendirme sürecinden sonra çocuklara Fener-Balat-Ayvansaray bölgelerinde bulunan kültürel mirasın farkına varılması sağlamak amacıyla Meryem Ana Kilisesi, Hz. Cabir Cami, Çıfıt Çarşısı, Balat sokakları, Bulgar Kilisesi gezilmiştir. Tarih boyunca bu bölgelerde yaşayan farklı toplulukların gelenekleri ve kültürleri anlatılmıştır (Url 20).

Şekil 2.13'te Kültür Karıncaları olarak seçilen Hilmi Çelikoğlu Ortaokulu öğrencilerinin Fener, Balat ve Ayvansaray bölgelerinde yaptıkları arazi gezilerine ait görseller yer almaktadır. Çocuklara alanda bulunan farklı kültürlere ait eserler hakkında bilgi veren eğitimciler eşlik etmiştir. Tarihi eserler hakkında uygulanan anket aşaması, bilgilendirme aşaması sırayla uygulanmıştır. Program sonunda çocukların gezilen tarihi eserler hakkında öğrendikleri bilgi düzeyini ölçmek için görsel çalışma yapılmıştır.

Şekil 2.13. Kültür Karıncaları projesi çalışma örnekleri (Url 20)

2.6.3. UNESCO dünya mirası eğitim programı projesi

1994 yılında UNESCO tarafından geliştirilen bir eğitim programı projesidir. Projenin amacı; çocuklara sahip olduğumuz ortak kültürel mirasımızın korunması sürecinde katılımcı olmalarına teşvik etmek ve kültürel değerlerimiz üzerinde olan tehditlere çözüm önerileri getirmelerine şans tanımak olmuştur. Bu proje sayesinde çocuklar dünya üzerinde bulunan kültürel, tarihi, ekolojik değerlerin korunması hakkında bilgi edinmektedirler. Ayrıca dünya kültürel mirasının korunmasına nasıl katkıda bulunabileceklerini öğrenmektedirler (Url 26).

Dünya Kültür Mirası Eğitim Programının başlamasından bu yana projeye 61 ülkede 359 kişilik gençlik kampları kurulmuştur. Geçmişten günümüze kadar 3500'den fazla gönüllü projede yer almıştır (Url 26).

Çizelge 2.11. Dünya mirası eğitim programı projesi (Url 26)

Proje Konusu	Dünya Mirası Gönülleri (WHV) 2018
Proje Amacı	Dünya mirası bağlılığının güçlendirilmesi
Proje Yeri	Peru, Meksika, Rusya, Almanya, İtalya, Finlandiya, Hindistan, Çin
Proje Destekçileri	UNESCO Dünya Mirası Merkezi (WHC) Uluslararası Gönüllü Hizmeti Koordinasyonu Komisyonu (CCIVS)
Katılımcılar	Dünya Mirası Gönüllüleri Avrupa Mirası Gönüllüleri 28 Ülkedeki 44 kuruluş
Yöntemler	Alan Çalışması
Proje Kazanımları	Kültürel miras kavramını öğrenme Yaşanılan kentin kültürel ve tarihi yönlerini tanıma Koruma bilincini geliştirme

UNESCO tarafından geliştirilen Dünya Mirası Eğitim Programı 2018 yılında toplamda 28 ülke, 44 katılımcı ve 51 proje tarafından yürütülmüştür. Dünya Mirası kapsamındaki geçici listede yer alan alanlarda uygulanmıştır. Seçilen bölgelerde alan çalışmaları, literatür değerlendirmeleri yapılarak kültürel değerlerin şu anki durumu değerlendirilmiştir. Kentlerin sahip olduğu bu değerlerin zaman içinde geçirdikleri değişimler, tahripler göz önüne alınmıştır. Bu mekanların gelecekte de varlığını devam ettirebilmesi için gerekli koruma önerileri getirilmiştir (Url 26).

Şekil 2.14'te programa katılan çocukların alan çalışmaları, literatür araştırmaları sırasındaki görselleri yer almaktadır.

Şekil 2.14. Dünya mirası eğitim programı çalışma örnekleri (Url 26)

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Tarihi çevrelerin gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamak için küçük yaştan itibaren çocuklara kültürel miras eğitiminin verilmesi, yaşadıkları yerlerde bulunan tarihi çevrelerin değerini algılamaları, nasıl korunması gerektiğini öğrenmeleri son derece önemlidir. Piaget'e göre çocuklar 10-11 yaşından itibaren yaşadıkları çevreyi tam olarak algılamaya başlamaktadır. 10 yaşındaki çocuklar ilkokul 4. sınıf eğitimine sahiptir. Bu nedenle tez çalışma kapsamında 4. sınıf çocukları tercih edilmiştir. 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi müfredatındaki konular incelenerek çocukların kazanımları hakkında bilgi toplanmıştır.

Tez çalışma kapsamında 4. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde eğitim aldıkları konu başlıkları Kültür ve Miras, İnsanlar, Yerler ve Çevrelerdir. *Kültür ve Miras* konu başlığı çocukların kültürel mirasa duyarlılığını artırmak, tarihi kronolojinin sürecini ve değişimini algılamak temel hedef olmuştur. Kültür ve Miras eğitimi için toplam 14 ders saati süresi ayrılmıştır. Bu konu başlığı altında çocukların yakın çevrelerindeki kültürel mirası yansıtan öğeleri araştırmaları, yerinde gezip görmeleri hedeflenmiştir. *İnsanlar, Yerler ve Çevreler* konu başlığı çocukların doğal çevrede bulunan değerleri algılamaları, harita kullanabilmeleri, konum analizi yapabilmeleri ve edindikleri bilgileri yorumlayabilmeleri temel hedef olmuştur. İnsan, Yerler ve Çevreler eğitimi için toplam 20 ders saati süresi ayrılmıştır (Url 25).

Tez çalışma kapsamında ilk önce literatür taraması yapılmıştır. Konuyla ilgili yapılmış olan çalışmalar incelenmiştir. Tarihi çevre ve mekan algısı üzerinde durulmuştur. *ÇEKÜL Vakfı, Kültür Bilincini Geliştirme Vakfı ve UNESCO* tarafından yapılan çocukların tarihi çevreler ve kültürel değerler hakkında bilgilerini ölçen projeler çalışmaya yön vermesi açısından örnek olmuştur. Ilgın'da yaşayan çocukların yakın çevrelerindeki tarihi eserler hakkında bilgi düzeylerini ölçmek için anket soruları hazırlanmıştır.

Anket uygulaması Nisan 2019'da gerçekleştirilmiştir. Uygulanacak anket sayısı 2018-2019 eğitim öğretim yılında öğrenim gören öğrencilerin sayısına göre hesaplanmıştır. Ilgın kentinde seçilen örneklem alan içinde ilkokul düzeyinde okuyan öğrenci sayısı 1152'dir. Örneklem alan içinde uygulanacak anket sayısını belirlemek için aşağıdaki formül kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2017).

$$n = \frac{N \cdot t^2(p, q)}{S^2(N - 1) + S^2(p, q)}$$

N: Örneklem alandaki kişi sayısı (İlgın'da okuyan ilkokul öğrencisi sayısı) : 1152

p: İncelenecek olayın görülüş sıklığı : %10= 0.10

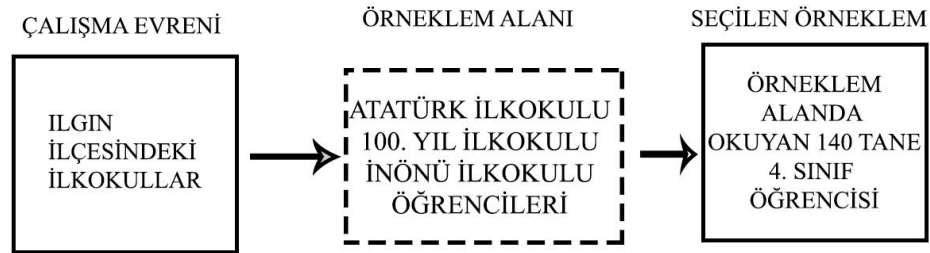
q: İncelenecek olayın görülmeysi sıklığı : 1 – p= 1 – 0.10=0.90

S: Sapma değeri : %5= 0.05

t: Serbestlik değeri : 1.96

$$n = \frac{2397(1.96)^2(0.10 \times 0.90)}{(0.05)^2(2397 - 1) + (0.05)^2(0.10 \times 0.90)} = 138.2$$

Anketin uygulanacağı kişi sayısı hesaplamalara göre 140 kişi olarak belirlenmiştir. Çalışmada *nitel araştırma yöntem teknikleri* kullanılmıştır. Nitel araştırma gözlem, görüşme, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemidir. Bu yöntem tez çalışması için daha uygundur. Çalışmada örneklem alan seçilirken *tabakalı rastgele örneklem yöntemi* kullanılmıştır. Çünkü karakterler yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik, kültürel özellik gibi değişkenlikler dikkate alınarak seçiliyorsa bu yöntemin daha doğru sonuç verdiği öğrenilmiştir (Büyüköztürk, 2017). Literatürde yapılan çalışmalarda genellikle karar verilen güven aralığı düzeyi %95-%99 olarak alınmaktadır. Tez anketinde elde edilen bilgiler %95 güven aralığında değerlendirilmiştir.

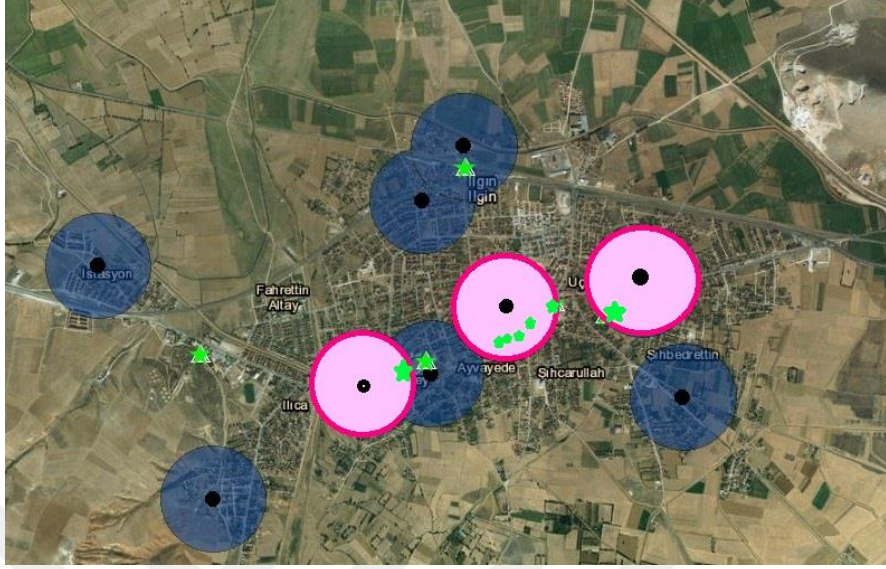

Şekil 3.1. Örneklem alan seçimi (Orijinal, 2019)

Örneklem alan olarak; Iğın ilçe merkezinde bulunan 9 tane ilkokul içinden Atatürk, 100. Yıl ve İnönü İlkokulları seçilmiştir. Yukarıda belirtildiği gibi 10-11 yaşından itibaren çocukların mekanı algılama yetenekleri geliştiği için örneklem alan olarak seçilen ilkokullarda okuyan 140 tane 4. sınıf öğrencisi örneklem olarak belirlenmiştir.

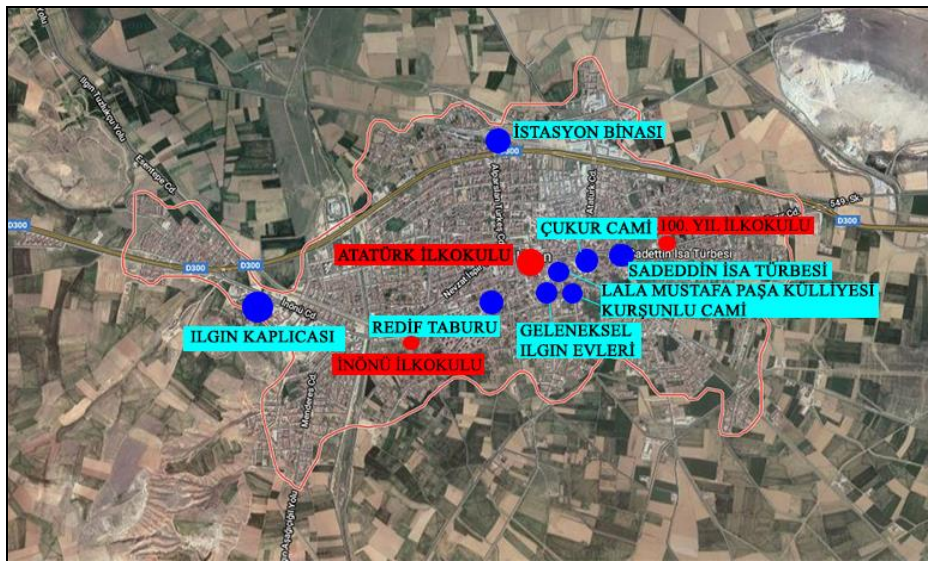
Atatürk, 100. Yıl ve İnönü İlkokullarının tercih edilme sebebi, okulların 500 metrelik erişim mesafesi göz önüne alındığı zaman kentin sahip olduğu tarihi ve kültürel

değerlerin bu erişim mesafesi içinde yer alması olmuştur. Şekil 3.2’de pembe alanla belirtilen 500 metrelik erişim mesafesi örneklem alan olarak seçilen ilkokullara aittir.

Şekil 3.2. Kent merkezindeki okulların erişim mesafeleri (Orijinal, 2019)

Örneklem alan olarak seçilen ilkokulların konumu ve yakın çevresindeki tarihi eserler Şekil 3.3’te belirtilmiştir. Atatürk İlkokulunun 500 metrelik erişim mesafesi içinde yer alan tarihi eserler; Lala Mustafa Paşa Külliyesi, Kurşunlu Cami, Çukur Cami, Geleneksel İlgin evleridir. İnönü İlkokulunun 500 metrelik erişim mesafesi içinde yer alan tarihi eser Redif Taburudur. 100. Yıl İlkokulunun 500 metrelik erişim mesafesi içinde yer alan tarihi eser ise Sadeddin İsa Türbesidir.

Şekil 3.3. Örneklem alan seçilen ilkokulların konumu ve yakın çevresi (Orijinal, 2019)

Çizelge 3.1’de çalışma hakkında genel bilgiler bir araya toplanmıştır. Ilgın’ın sahip olduğu tarihi çevre algısını ölçmek adına yapılan çalışmada izlenen yöntemler arasında anket uygulaması ve röportaj yer almaktadır. Anket uygulaması gerçekleştirilmiş, ilçenin tarihi eserleri hakkında sohbet edilmiştir. Çalışma sonucunda çocukların tarihi çevre ve kültürel miras kavramlarını öğrenmeleri, yaşadıkları kentin kültürel ve tarihi değerlerini tanımaları ve bu bilgileri aile ve yakın çevreleri ile paylaşmaları amaçlanmıştır.

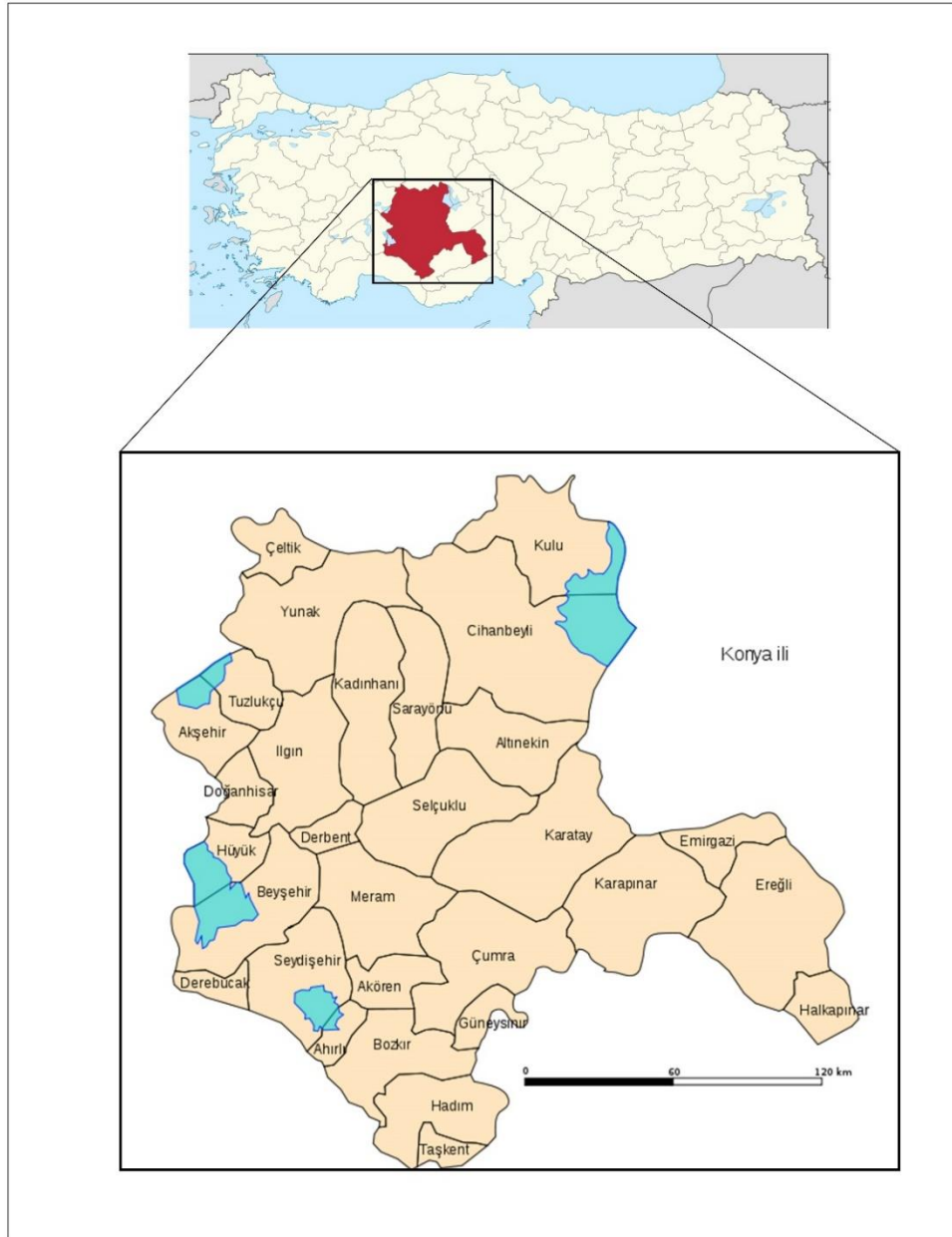
Çizelge 3.1. Tez çalışması hakkında genel bilgiler (Orijinal, 2019)

Çalışma Amacı	Ilgın’ın sahip olduğu tarihi çevre algısını ölçme
Çalışma Yeri	Konya-Ilgın Ilgın ilçesi tarihi dokuları
Katılımcılar	Atatürk İlkokulu 100. Yıl İlkokulu İnönü İlkokulu 4. sınıf öğrencileri
Yöntemler	Gözlem Anket ve görüşme çalışmaları
Çalışma Kazanımları	Tarihi çevre ve kültürel miras kavramını öğrenme Yaşanılan kentin kültürel ve tarihi yönlerini tanınması ve algılanması Kazanımlarını aileler ve yakın çevreler ile paylaşma ve bilinçlendirme

4. ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE TARTIŞMA

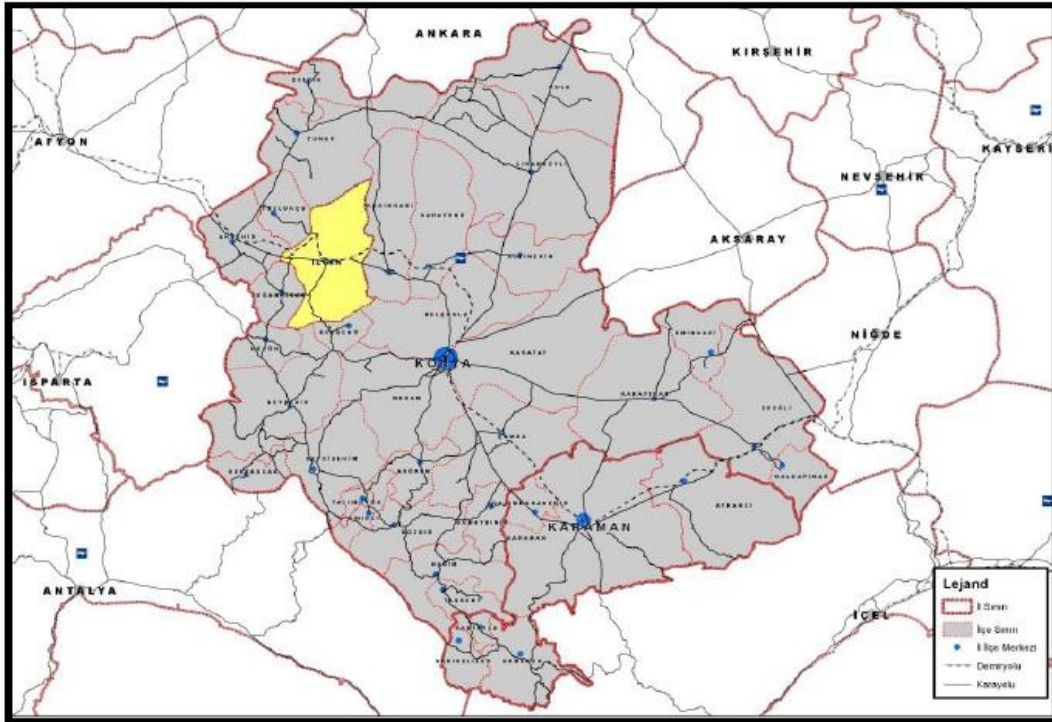
4.1. Iğın Kentine İlişkin Genel Bilgiler

Iğın; Konya iline bağlı İç Anadolu Bölgesinin güneybatısında yer alan bir ilçedir. 1.655,7 km² yüzölçümüne sahiptir. Ortalama yüksekliği 1030 metredir. Konya'nın kuzeybatısında geniş bir ova üzerine kurulmuştur. İlçe sınırı 38° 16" kuzey enlemi, 31° 54" doğu boylamları arasında yer almaktadır (Url 4). Şekil 4.1'de Konya il sınırı ve ilçeleri belirtilmiştir.

Şekil 4.1. Konya il sınırı (Url 4)

İlgın kentini idari yönden çevreleyen ilçeler; doğusunda Kadınhanı, batısında Akşehir, Tuzlukçu, Doğanhisar, kuzeyinde Yunak, güneyinde Derbent, Beyşehir, Hüyük'tür (Boran, 2013). Şekil 4.2'de İlgın ilçe sınır haritası belirtilmiştir.

Şekil 4.2. İlgın ilçe sınırı (Url 4)

İlgın kenti 165.574,96 ha'lık alan ile Konya'nın %4,06'sını, Türkiye'nin ise %0,21'ini kapsamaktadır. Toplam alanın %71,90'ı tarım arazisine ayrılmıştır. Bu oran hem Türkiye hem de Konya ortalamasının çok üstündedir. Toplam alanın %8,27'si çayır ve mera alanı olarak ayrılmıştır. Ormanlık alan ise toplam alanın %14,05'ini kapsamaktadır. Aynı zamanda bu alan Konya'nın toplam ormanlık alanının %4,31'ini kapsamaktadır (Url 7) (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1. Alan kullanım dağılımı tablosu (Url 7)

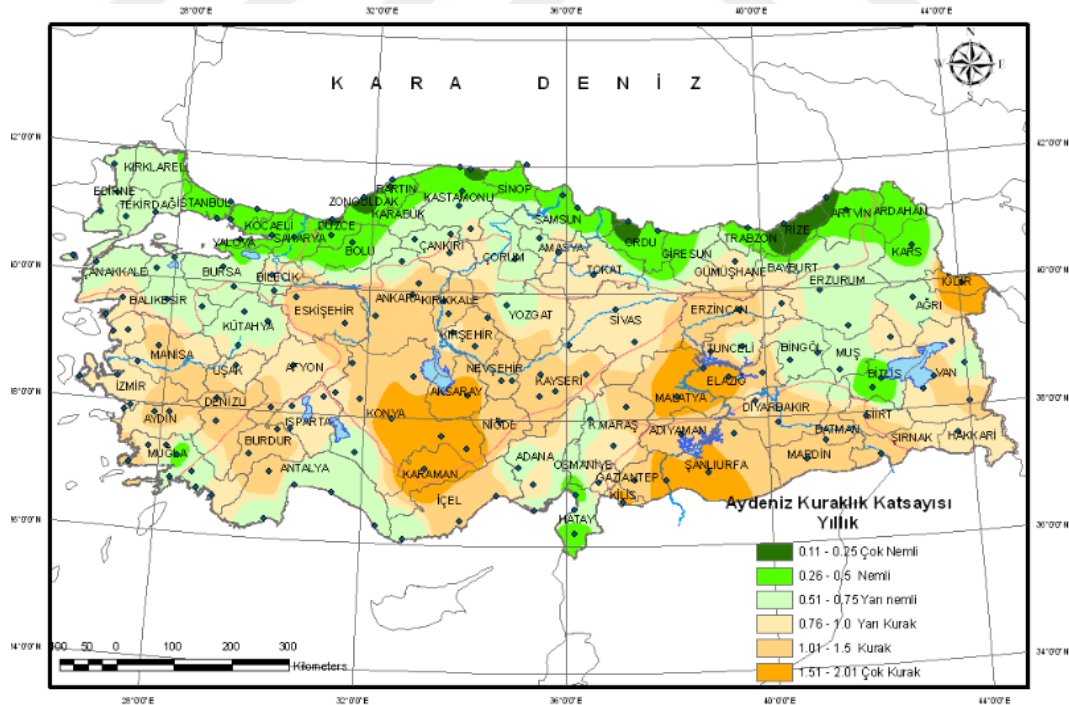
Alan Adı	İlgın Alan Kullanım Türü	
	ha	%
Tarım Arazisi	119.055,20	71,90
Çayır-Mera	13.690,00	8,27
Orman	23.262,00	14,05
Diğer	9.567,76	5,78
Toplam	165.574,96	100

Çöküntü alanını kaplayan Ilgın Ovası, akarsu vadileri ve dar çöküntü koridorları boyunca kuzey ve güneye doğru çeşitli kollar halinde devam ederek geniş bir bölgeye yayılmaktadır. Ilgın'ın belli başlı akarsuları Bulasan Çayı ve Ilgın Çayı'dır. Çiğil Çayı (Ilgın Çayı) olarak anılan bu akarsu düzenli bir yatakla Ilgın'ın kuzeybatısında yer alan Çavuşçu Gölü'ne dökülmektedir (Url 4).

Ilgın'ın jeolojik yapısına baktığımız zaman birçok linyit yataklarının olduğu görülmektedir. Ayrıca ilçenin sahip olduğu jeotermal enerji kaynağı da büyük öneme sahiptir. Bu jeotermal enerji kaynağı kentin termal turizm konusunda büyük potansiyele sahiptir (Boran, 2013).

Ilgın'ın iklimi, İç Anadolu'da görünen karasal iklimdir. Bu iklimin genel özelliği yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlı olmasıdır. Karasal iklimin etkili olmasının başlıca nedenleri Anadolu'nun güneyine denize paralel uzanan Toros Dağları ile, Karadeniz'e paralel uzanan dağlardır. Bu dağlar denizlerden genel sıcak hava dalgalarının iç kesimlere ilerlemesini engellemektedir (Boran, 2013).

Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün hazırladığı iklim sınıflandırması haritasından da anlaşıldığı gibi Konya ve çevresi çok kurak kategorisine girmektedir (Şekil 4.3).

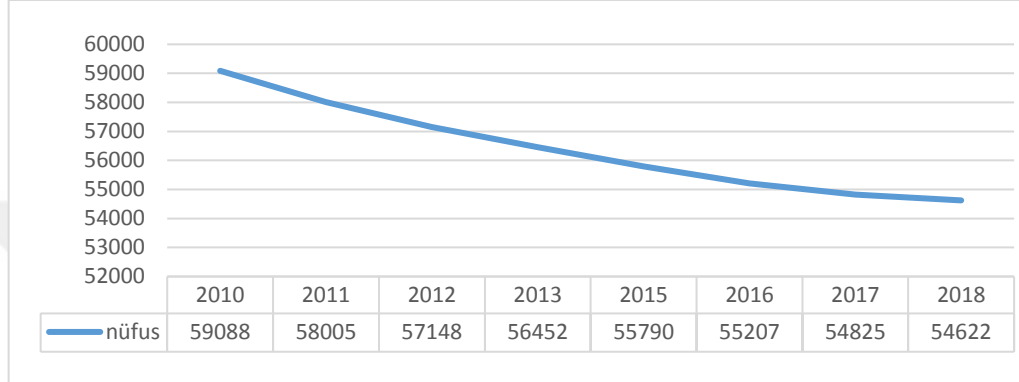

Şekil 4.3. İklim sınıflandırması (Url 3)

İlgın kent nüfusu TÜİK verilerine bakıldığında yer yıl bir önceki yıla göre sürekli azaldığı görülmektedir. 2010 yılında 59.088 olan nüfus ölüm, göç, doğum oranlarının azalması sonucunda her yıl belli düzeyde azalarak 2018 yılında 54.622 olmuştur (Çizelge 4.2).

Çizelge 4.2. İlçenin yıllara göre nüfus dağılımı (Url 2)

Yıllar	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nüfus	59.088	58.005	57.148	56.452	55.790	55.484	55.207	54.825	54.622

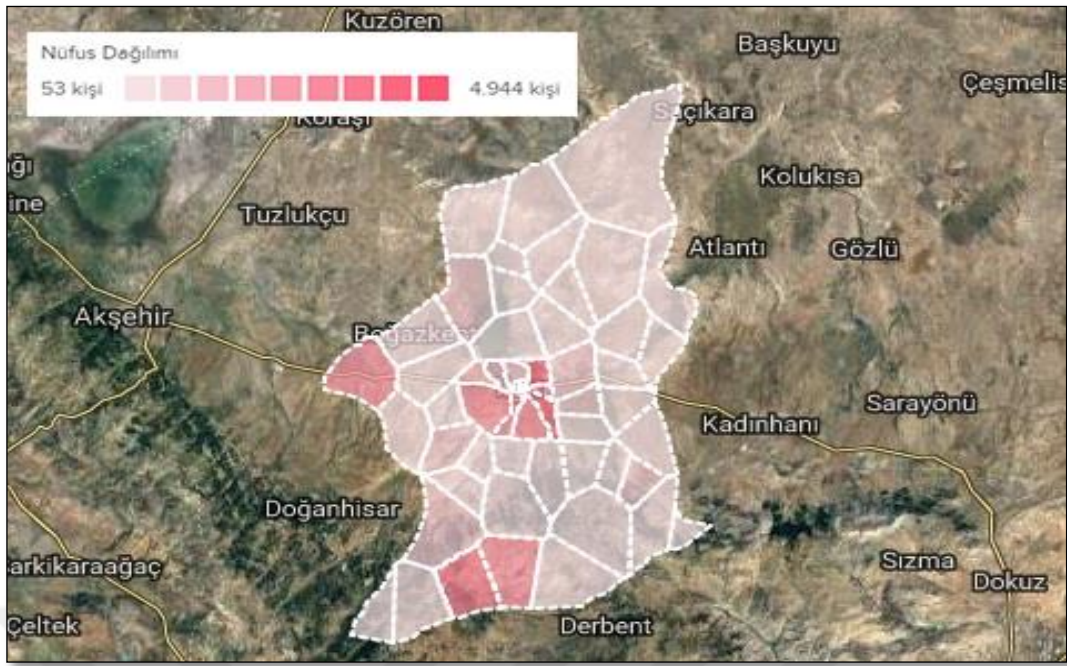

İlgın kentinin yıllara göre nüfus değişimine bakıldığı zaman sürekli azalmaktadır. Kentin Konya ilinin nüfusuna oranına bakıldığı zaman 2008 yılında %3.14 olan oranın 2018 yılında %2.47'ye gerilediği görülmektedir (Çizelge 4.3).

Çizelge 4.3. Ilgın ilçesinin Konya nüfusuna olan oranı (%) (Url 2)

Yıllar	Ilgın ilçesinin nüfusu	Konya ilinin nüfusu	İlçe nüfusu/ Konya Nüfusu (%)
2008	61.840	1.969.868	3.14
2010	59.088	2.013.845	2.93
2014	55.790	2.108.808	2.65
2017	54.825	2.180.149	2.51
2018	54.622	2.205.609	2.47

Şekil 4.4'te Ilgın kentinin mahallelerinin nüfus dağılımı görülmektedir. Nüfusun %35'i merkez mahallelerde olduğu tespit edilmiştir. En çok nüfusun olduğu mahalleler; 4944 nüfus ile Milli Egemenlik, 3703 nüfus ile Fatih, 3332 nüfus ile Ucarı, 3337 nüfus ile Şihcarullah, 2911 nüfus ile Camiatik, mahallerinde olduğu belirlenmiştir.

Şekil 4.4. Mahallelere göre nüfus dağılımı (Url 2)

İlgın'ın yaşa göre nüfus dağılımına bakıldığı zaman yıllara göre genç nüfusun %21 ve aktif nüfus %64 oranına kadar azaldığı ve yaşlı nüfus %14 oranına kadar arttığı görülmektedir. 2018 yılına göre Konya nüfus oranlarına bakıldığında yaşlı nüfus oranının %9 oranında arttığı belirlenmiştir. Genç nüfus Konya ili ve Ilgın ilçesinde yıllar içinde sürekli azaldığı görülmektedir (Çizelge 4.4).

Çizelge 4.4. Yaş aralığına göre nüfus dağılımı (Url 2)

Yıllar	İlgın ilçe nüfusu yaşa göre (%)			Konya ili nüfusu yaşa göre (%)		
	0-14	15-64	65 üstü	0-14	15-64	65 üstü
2008	24.80	65.17	10.03	27.46	65.55	6.99
2010	24.04	64.71	11.25	26.83	65.77	7.40
2017	21.44	64.55	14.01	24.13	66.99	8.88
2018	21.30	64.45	14.25	24.25	66.61	9.14

İlgın kent merkezindeki 9 tane ilkokulun olduğu görülmektedir. Okulların mahallelere göre dağılımı tabloda belirtilmiştir. Kent merkezinde ilkokul düzeyinde okuyan öğrenci sayısının 2.397 olduğu saptanmıştır. Ayrıca kentte ilkokul düzeyinde eğitim veren 134 tane öğretmen bulunmaktadır. Öğrenciler için okullarda ayrılan derslik sayısı ise 129 tanedir (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5. Okullara göre öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı (Url 1)

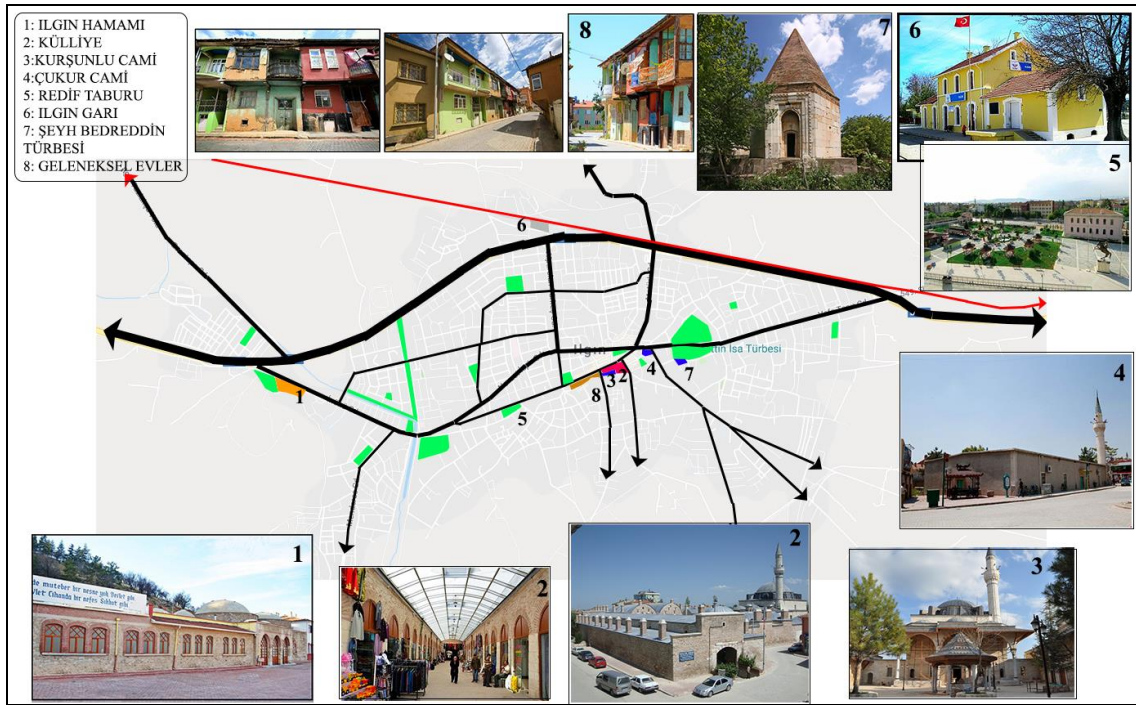
Okul Adı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Sayısı	Derslik sayısı
Atatürk İlkokulu (Camiatik Mah.)	401	18	14
Ahmet Ali Gezgin İlkokulu (Esentepe Mah.)	180	10	12
Halil Özkan İlkokulu (Şihcarullah Mah.)	217	11	16
İnönü İlkokulu (Behlülbey Mah.)	358	19	13
Şehit Mustafa Deniz Kağnıcı İlkokulu (Ilica Mah.)	133	14	21
100. Yıl İlkokulu (Ucarı Mah.)	293	19	16
Şehit İrfan Yayla İlkokulu (Milli Egemenlik Mah.)	321	15	11
Şehit Bülent Deniz İlkokulu (İstasyon Mah.)	64	7	5
TOKİ 15 Temmuz Şehitleri İlkokulu (Behlülbey Mah.)	430	21	21
TOPLAM	2397	134	129

4.2. Ilgın Kentinin Tarihsel Gelişim Süreci

Ilgın, günümüzden 3.500 yıl önce MÖ.1500-1200 yılları arasında şimdiki iskan yerinin 25 km. kuzeydoğusunda Hititler tarafından "Yalburt" adıyla kurulmuştur. Klasik devirlerde Triatum olarak adlandırılan Ilgın Kral yolu üzerinde bulunması sebebiyle önemli bir şehir olarak dikkat çekmektedir. Ege kıyısında Lidya'nın başkenti Sard'dan başlayarak Mezopotomya'ya kadar ulaşan Kral yolu üzerinde bulunan Ilgın ve çevresi, sırasıyla Hitit, Firig, Lidya, Roma ve Bizans'a bağlanmış daha sonra 1077 yılında Anadolu Selçuklu Devletinin kurucusu olan Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından fethedilerek, Büyük Selçuklu Devleti'ne katılmıştır (Url 5).

Ilgın, Anadolu Selçukluları zamanında başşehir Konya'nın değerli bir "su şehri" idi. Haçlı seferleri sırasında birçok kere yağma edilen Ilgın, Selçuklular zamanında Alaaddin Keykubat ve Gıyasettin Keyhusrev zamanında imar görmüştür. Alaaddin Keykubat ve Vezir Sahip Ata tarafından büyük bir kaplıca binası inşa edilmiştir. Bundan dolayı "Kaplıca Şehri" olarak tanınmıştır (Url 5).

Anadolu Selçuklu Devletinin son sultanının 1308'de Kayseri'de ölmesi üzerine Anadolu'nun idaresi Moğolların bir kolu olan ve Irak dolaylarına hakim olan İlhanlı Devletinin gönderdiği valiler tarafından yönetilmiştir. Ilgın ise Beyşehir dolaylarına hakim olan Eşrefoğulları beyliğinin eline geçmiştir. Eşrefoğulları İlhanlılar tarafından ortadan kaldırılması üzerine 1307'de Isparta hakimi olan Hamitoğullarının eline

Şekil 4.6. Tarihi eserlerin bulunduğu yerler (Orijinal, 2019)

4.3.1. Ilgın hamamı

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün mülkiyetinde olan Ilgın hamamı, ilçe merkezinin 2.5 km. batısında Ilgın-Akşehir yolu üzerindedir. Tahsin Somur "Ilgın Türk Devri Yapılar" adlı eserinde, Romalılar ve daha sonra da Bizanslılar zamanında kaynaklar üzerinde hamamlar yapılmış olduğu gibi Selçuklular zamanında yapıldığını belirtmektedir. Selçuklu sultanlarından I. Alaeddin Keykubat harap olan Bizans hamamları yerine 1236 yılında ilk Türk hamamını Ilgın'da yaptırmıştır. İkinci defa ise 1267 yılında II. Gıyaseddin Keyhüsrev zamanında vezir Sahib Ata Fahreddin Ali tarafından yeniden inşa edilmiştir. Mimarı Taluya (Kalu)'dur. Kuzey güney doğrultusunda 16x46 m. ölçüsünde olan kaplıca birbirine bitişik iki hamamdan oluşmaktadır (Boran, 2012).

Şekil 4.7. Iğın kaplıcası (Url 21)

4.3.2. Lala Mustafa Paşa Külliyesi ve Kurşunlu Cami

Lala Mustafa Paşa Külliyesi, 1576-1584 yılları arasında Mimar Kocasinan'a yaptırılmıştır. Iğın Lala Mustafa Paşa Külliyesi, Osmanlı külliyesi içinde önemli yer tutan yapılar topluluğudur. Vakfiyesinde külliye, cami, sıbyan mektebi, imaret, tabhane adları, çarşı (arasta), iki han fırın, mutfak, medrese, hamam, kütüphane, dükkanlar, çeşme-şadırvan, sebil, samanlık, odunluk, hela, görevli odalarından oluşmaktadır. Lala Mustafa Paşa Camiinde tek minareli, tek kubbeli kare planı uygulanmıştır. Minber, mihrap, kürsü ve iç süslemeler açısından orijinal mimari özelliklere sahiptir (Boran, 2012).

Lala Mustafa Paşa Külliyesi'nin arasta kısmı külliyenin kuzeyinde yer almakta ve 4 taraftan girişi bulunmaktadır. Halk tarafından kapalı çarşı olarak adlandırılmaktadır. Arasta dikdörtgen formda doğu-batı doğrultusunda konumlanmıştır. Karşılıklı birbirine bakan 23 dükkana sahiptir. Çarşının orta kısmından Kurşunlu camiye açılan bir kapı bulunmaktadır. Külliye 1966 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından tamir edilmiş, 2010 yılında tamamlanan restorasyonu ile günümüzde kullanılan kapalı çarşı haline getirilmiştir (Boran, 2012).

Şekil 4.8. Lala Mustafa Paşa Külliye ve Camii (Url 21)

4.3.3. Pir Hüseyin Bey (Çukur) Cami

15. yüzyılda Karamanoğulları döneminde Turgut Oğlu Pir Hüseyin Bey tarafından yaptırılmıştır. Etrafı sonradan doldurulduğundan yol seviyesinden 1.5 metre aşağıda kalmıştır. Bu sebepten halk arasında "Çukur Camii" olarak anılmaktadır. Caminin kesin kitabesi yoktur, fakat camiyi yaptıran Turgut Oğlu Pir Hüseyin Beyin vakfiyesinde caminin 1422 yıllarında yapıldığı ortaya çıkmaktadır. Minber ve minare haricindeki organları tamamen yenilenmiştir. Restorasyon aşamasındadır (Boran, 2013).

Şekil 4.9. Piri Hüseyin Bey Cami-Çukur Cami (Url 22)

4.3.4. Redif taburu (eski askeri şube binası)

Behlülbey Mahallesinde bulunan İlgin Redif Taburu Binası 1834'te kurulan Osmanlı Redif Teşkilatına ait bir yapıdır. 1890'lı yıllarda doğ-batı doğrultusunda dikdörtgen formda yapılan bina 2 katlıdır. Plan ve cephe tasarımına bakıldığında sivil mimari özellikleri ile tasarlanmıştır. Yapıda beyaz mermer, ahşap ve tuğladan inşa edilmiştir. 1980'li yılların sonuna kadar Askeri Şube olarak kullanılan yapı, 2007 yılında restore edildikten sonra İlgin Şehir Müzesi olarak düzenlenmiştir. 2018 yılında ise İlçe Kütüphanesi olarak hizmete geçmiştir (Bozkurt, 2012).

Şekil 4.10. İlgin Redif Taburu (Url 23)

4.3.5. İlgin tren istasyonu binası

II. Abdülmecit döneminde yapımına başlanan demiryolu hattının 1896-1897 yıllarında tamamlanması sonucu hizmete açılmıştır. Yapının mimarı Georg Kawarau'dur. Doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen formda planlanan yapı giriş ve orta kısmı 2 katlı, yan bölümleri ise 1 katlıdır (Boran, 2013).

Şekil 4.11. İlgin tren istasyonu (Url 21)

4.3.6. Şeyh Bedrettin (Sadeddin İsa) Türbesi

İlgin ilçe merkezinde Ulu mezarlığın güneyinde Şeyh Bedrettin Mahallesinde bir evin bahçesinde yer almaktadır. 1286-1287 yıllarında Sadeddin İsa tarafından yaptırılmıştır. Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 1975 yılında onarılmıştır. Kare planda yapılan türbe 22.02.1991 tarihinde 965 karar sayısı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından kültür varlığı olarak tescillenmiştir (Boran, 2013).

Şekil 4.12. Şeyh Bedreddin Türbesi (Url 24)

4.3.7. Geleneksel ilgin evleri

Konya evi mimari özelliklerine sahip olan Ilgin evleri XIX yüzyıl sonu XX yüzyılın ilk çeyreğine aittir. Zeminde taş malzeme, duvarlarda kerpiç, üst örtüde ahşap ve toprak malzeme kullanılarak yapılmıştır. Yapıda geleneksel Türk evlerinde bulunan oda, sofa, hayat, izbe, mutfak, ahır ve samanlık mevcuttur. Evler genellikle 2 katlı ve cumbalı yapıya sahiptir. Yapıların dış kapıları ahşaptan yapılmış olup cinsiyete göre değişik formda kapı tokmakları mevcuttur. Lala Mustafa Paşa Külliyesinin arka sokağında yer alan Müftü Evleri denilen karşılıklı birkaç ev günümüze kadar ulaşabilmiştir. (Boran, 2013).

Şekil 4.13. Geleneksel Ilgin evleri (Orijinal, 2019)

4.4. Ilgın Kenti Plan Hükümleri

4.4.1. 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planı

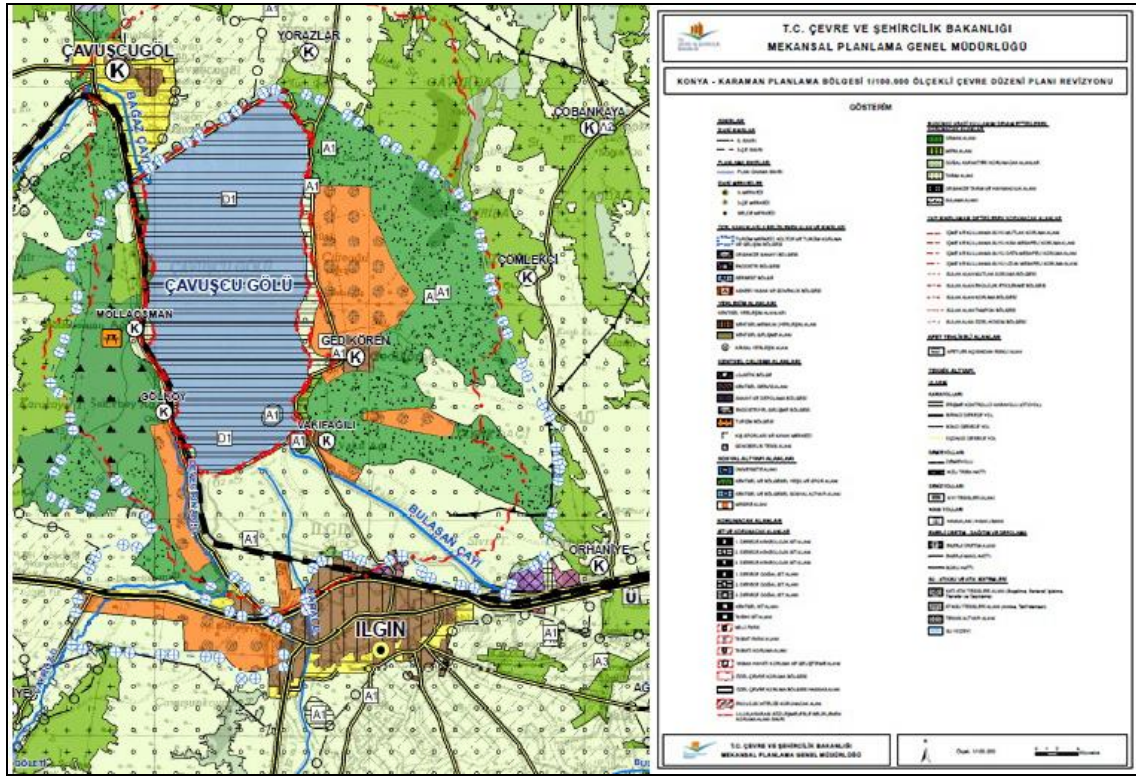
Konya Karaman Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Revizyonu 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 16.04.2018 tarihinde onaylanmıştır. Planın amacı; sürdürülebilir ve yaşanabilir bir çevre oluşturmak, ekolojik dengeyi bozacak müdahaleleri engellemek, kültürel ve doğal değerlerin korunmasını sağlamak, kontrolsüz kentleşmeyi önlemektir.

1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planında Ilgın kentine incelendiği zaman elde edilen bilgiler şu şekildedir. Kentin yerleşiminin güneyinde bulunan sulak arazilerin, kuzeyinde bulunan tarım arazilerinin, Çavuşçu Göl çevresinde bulunan orman arazilerinin, Ağalar Mahallesinde bulunan mera arazilerinin kullanımının devam ettirilerek korunması gereken araziler olduğu plan hükümlerinde belirlenmiştir.

Plan hükümlerinde Çavuşçu Göl ve çevresinde I. Derece doğal sit ve I. Derece arkeolojik sit alanı, kent yerleşiminin güney kısmında I. Derece Arkeolojik sit alanı olduğu belirlenmiştir.

İlgın Hamamı ve Çavuşcu Göl çevresinin turizm bölgesi olduğu ve bu bölgelerin turizm merkezi, kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi olarak belirlendiği görülmektedir. Ayrıca göl batı kısmında mesire alanının olduğu görülmektedir.

Çavuşcu Göl sınırı plan hükümlerinde sulak alan koruma bölgesi olarak belirtilmiştir. Ayrıca göl çevresi sulak alan tampon bölge olarak belirtilmiştir. Bu bölgeler planda belirtilen hükümlerden de anlaşıldığı gibi yapı sınırlaması getirilerek korunması gereken alanlar olduğu görülmektedir.

Şekil 4.14. 1/100.000 ölçekli çevre düzeni planı (Anonim, 2018)

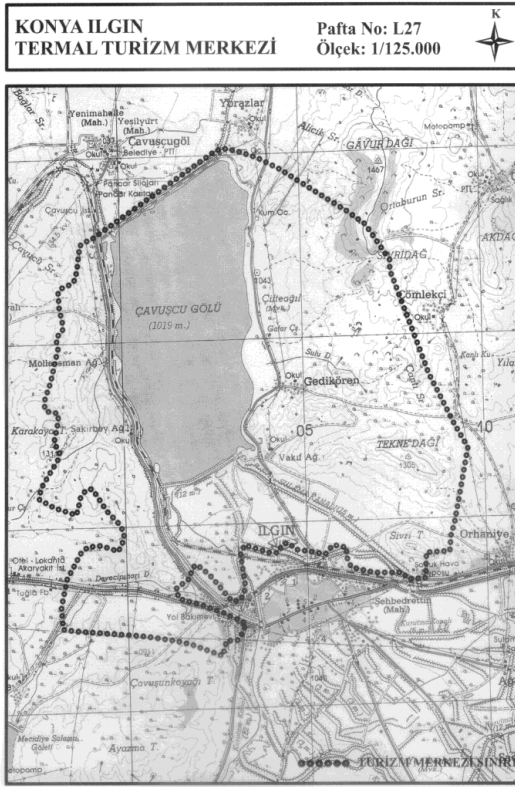
4.4.2. 1/5000 ölçekli nazım imar planı

1/5000 ölçekli nazım imar planı 12.05.2017 tarihinde 519 sayılı Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından onaylanmıştır. Planın temel amacı; kentin sahip olduğu yenilenebilir enerji kaynağının bilinçli kullanımının sağlanması, tarihi, kültürel, doğal değerlerin korunması, kent merkezinde yaşanılabilir mekanların oluşturulması ve kentin kontrollü gelişiminin sağlanmasıdır.

2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'nun 3. Maddesi ile 16/4/2004 tarihli "Kültür ve Turizmi Koruma ve Gelişim Bölgeleri ile Turizm Merkezlerinin Belirlenmesi ve

İlanına İlişkin Yönetmelik" hükümlerine göre, Bakanlık Kurulunca 4/12/2006 tarihinde 10.500 ha alanlık Ilgın Hamamı Termal Turizm Merkez sınırı olarak belirlenmiştir.

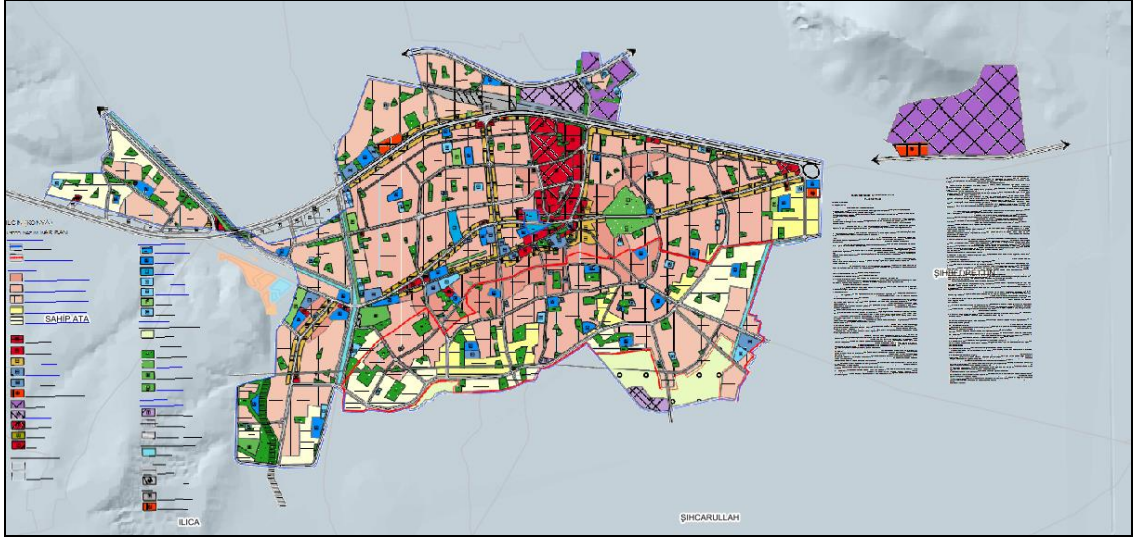
Ilgın kentinin 3 km kuzeybatısında yer alan 5547 ha alan kaplayan Çavuşçu Gölü, Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Komisyonu tarafından 01.07.1992 tarihinde 1368 sayılı karar ile I. Derece Doğal Sit Alanı ilan edilmiştir.

Şekil 4.15. Ilgın termal turizm bölgesi (Anonim, 2014)

1/5000 Nazım İmar Planında kent merkezindeki ticaret ve hizmet alanlarının gelişimi üzerinde durulmuştur. Kent merkezinde bulunan tarihi bölgenin korunması üzerinde durularak kentin tarihi, kültürel, ticari anlamda gelişmesi hedeflenmiştir.

Kentin güneyinde bulunan gelişme konut bölgesinin planlanması üzerinde durularak gecekondü bölgelerinin engellenmesi düşünülmüştür. Bölgede nüfus projeksiyonu hazırlanarak yoğunluk planlaması yapılmıştır.

Şekil 4.16. 1/5000 ölçekli nazım imar planı (Ilgın Belediyesi, 2017)

4.4.3. 1/1000 ölçekli uygulama imar planı

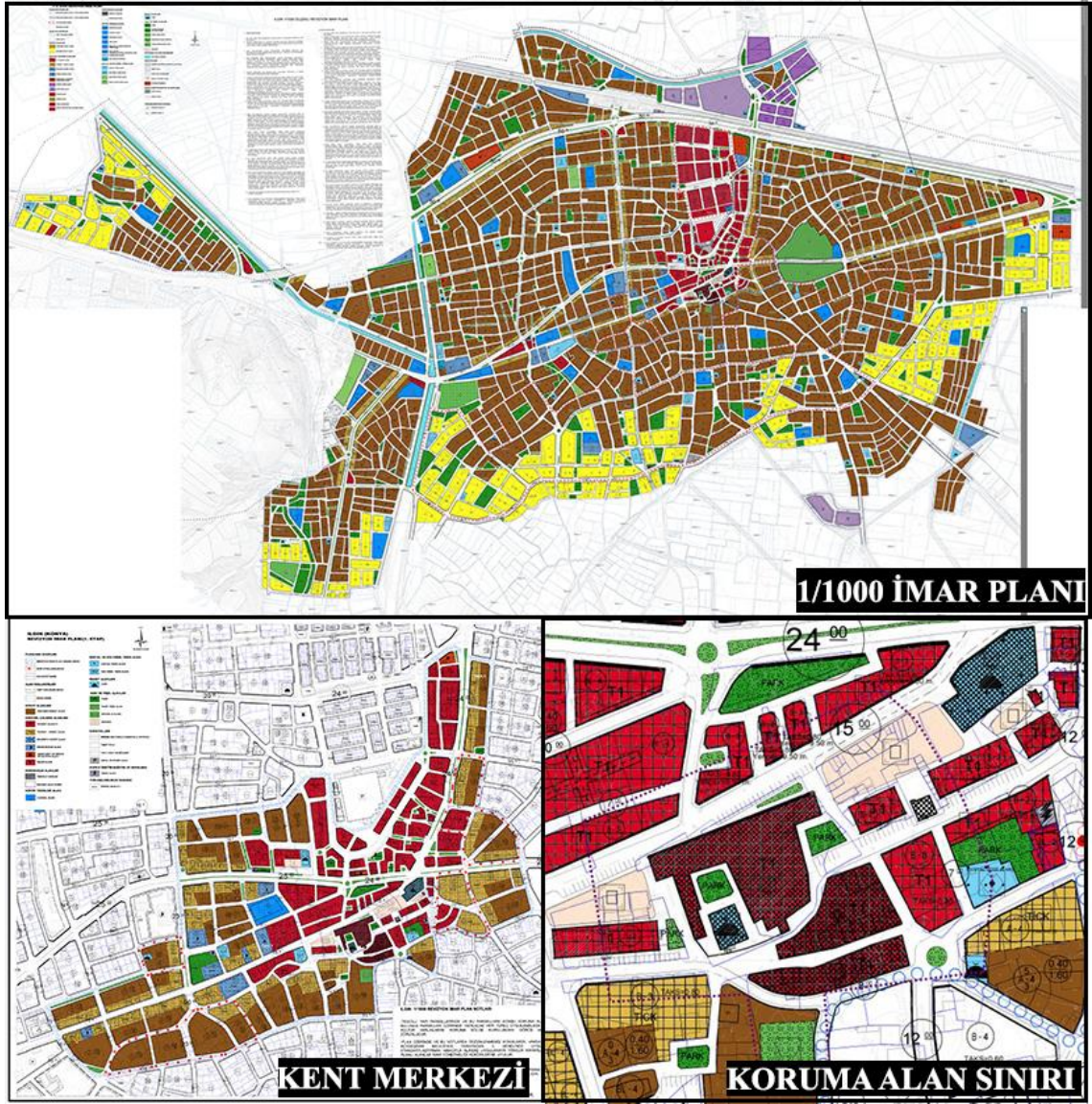
1/1000 ölçekli uygulama imar planı 16.03.2018 tarihinde 5216 sayılı Belediye Kanunu ve 3194 sayılı İmar Kanunu çerçevesinde onaylanmıştır. Planın temel hedefi; kent merkezinde bulunan tarihi, kültürel değerlerin korunmasının sağlanması, kent merkezinin kullanıcının ihtiyaçlarına uygun olarak planlanması şeklindedir.

Planda kent merkezinde bulunan koruma alan sınırı içindeki tescilli yapıların ve bu yapıların parsellerine komşu olan parsellerin Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulunun görüşü alınarak planlanma zorunluluğu mevcuttur.

Koruma alan sınırı içinde bulunan tescilli yapıların restorasyonunun yapılması ve kamulaştırma kararının alınması ile kent kullanıcılarının hizmetine açılması hedeflenmiştir.

Kentin önemli simgelerinden olan Kurşunlu Cami ve Çukur Cami arasında kamulaştırma kararının alınması ve çevre düzeninin yapılması ile kent meydanı planlaması yapılmıştır. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait bu tarihi eserler arasında meydan oluşturularak, medeniyetler arası köprü kurulması düşünülmüştür. Böylece kente kimlik kazanması sağlanmak istenmiştir.

Kent merkezinde planlanan kültürel tesis alanı çevresinde bulunan yapıların zemin katında kültürel tesis yapılarına uygun ticaret bölgelerinin planlaması yapılmıştır.

Şekil 4.17. 1/1000 ölçekli uygulama imar planı (Ilgın Belediyesi, 2018)

4.5. Anket Verilerinin Değerlendirilmesi

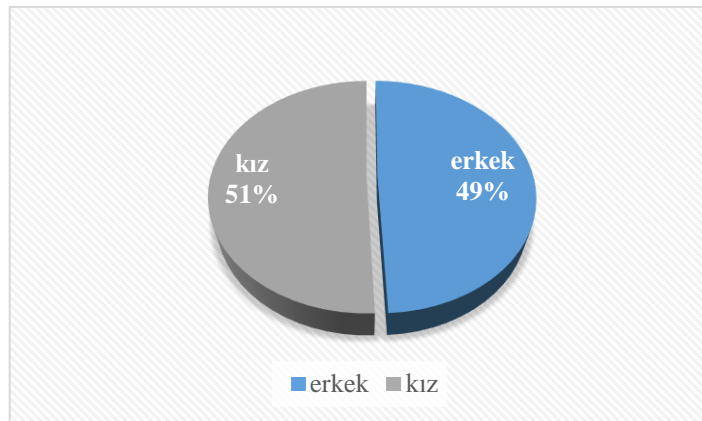
Nisan 2019 tarihinde örneklem alan olarak seçilen Atatürk, 100. Yıl ve İnönü İlkokullarında 4. sınıfta okuyan 140 öğrencinin katılımı ile anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Ankette çocukların tarihi ve kültürel değerler hakkındaki bilgi düzeyini ölçmek, kültürel mirasın korunması konusundaki tutumlarını öğrenmek, yaşadıkları kentte sahip oldukları tarihi eserler hakkındaki görüşlerini öğrenmek ve tarihi çevredeki mekan algılarını ölçmek için sorular yöneltilmiştir. Mekan algısını ölçmek için kentsel mekan kalitesini belirleyen okunabilirlik, erişilebilirlik, nitelik, güvenilirlik, kimlik, imge gibi kriterler çerçevesinde sorular hazırlanmıştır.

Cinsiyet durumu

Ankete katılan çocukların % 50,7'si kız, % 49,3'ü erkek olduğu belirlenmiştir. Çizelge 4.6 ve Şekil 4.18'de çocukların cinsiyet dağılımı gösterilmektedir.

Çizelge 4.6. Cinsiyet dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
Kız	71	50,7
Erkek	69	49,3
Toplam	140	100

Şekil 4.18. Cinsiyet dağılımı

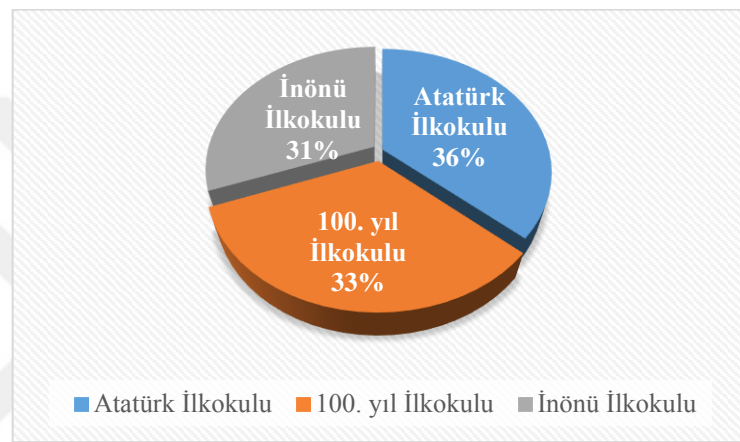
Eğitim durumu

Ankete katılan çocuklara "Okuduğunuz okulun adı nedir?" sorusu sorulmuştur. Sonuçlara göre çocukların % 36,4'ünün Atatürk İlkokulunda, % 32,9'unun 100. Yıl

İlkokulunda, % 30,7'sinin İnönü İlkokulunda eğitim aldığı belirlenmiştir. Çizelge 4.7 ve Şekil 4.19'da çocukların okudukları okulların dağılımı gösterilmektedir.

Çizelge 4.7. Okudukları okulların dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
Atatürk İlkokulu	51	36,4
100. Yıl İlkokulu	46	32,9
İnönü İlkokulu	43	30,7
Toplam	140	100

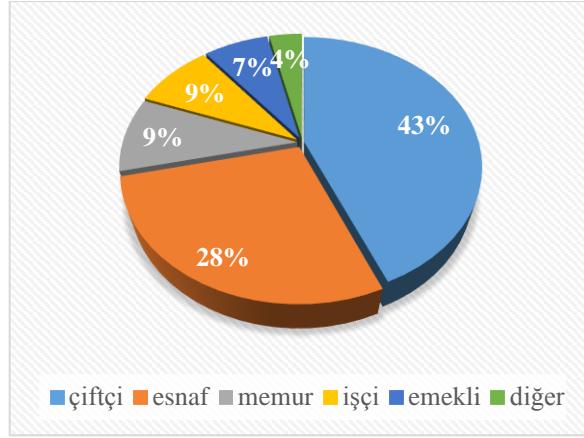
Şekil 4.19. Okudukları okulların dağılımı

Aile meslek durumu

Ankete katılan çocuklara "*Babanızın mesleği nedir?*" sorusu sorulmuştur. Sonuçlara göre çocukların % 43,6'sının çiftçi, % 27,9'unun esnaf, % 9,3'ünün memur, % 8,6'sının işçi, % 7,1'inin emekli, % 3,6'sının diğer olarak yanıt verdiği belirlenmiştir. Çizelge 4.8 ve Şekil 4.20'de çocukların baba mesleği dağılımı gösterilmektedir.

Çizelge 4.8. Baba mesleği dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
Çiftçi	61	43,6
Esnaf	39	27,9
Memur	13	9,3
İşçi	12	8,6
Emekli	10	7,1
Diğer	5	3,6
Toplam	140	100

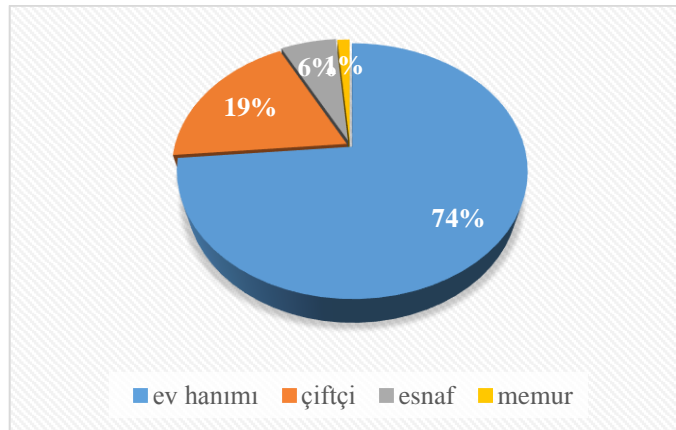

Şekil 4.20. Baba mesleği dağılımı

Ankete katılan çocuklara "Annenizin mesleği nedir?" sorusu sorulmuştur. Sonuçlara göre çocukların % 75,7'sinin ev hanımı, % 19,4'ünün çiftçi, % 6,4'ünün esnaf, % 1,4'ünün memur olarak yanıt verdiği belirlenmiştir. Çizelge 4.9 ve Şekil 4.21'de çocukların anne mesleği dağılımı gösterilmektedir.

Çizelge 4.9. Anne mesleği dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
Ev hanımı	106	75,7
Çiftçi	23	19,4
Esnaf	9	6,4
Memur	2	1,4
Toplam	140	100

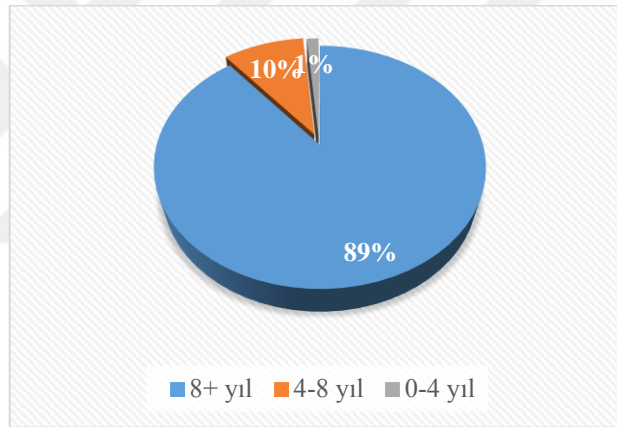
Şekil 4.21. Anne mesleği dağılımı

İkamet durumu

Ankete katılan çocuklara "Kaç yıldır Ilgın'da yaşıyorsunuz?" sorusu sorulmuştur. Çocukların % 1,4'ünün 0-4 yıl, % 8,6'sının 4-8 yıl, % 90'ının 8'den fazla yıldır burada yaşadığı belirlenmiştir. Anket sonucuna bağlı olarak çocukların büyük çoğunluğunun 8 yıldan fazladır burada yaşadığı tespit edilmiştir. Çizelge 4.10 ve Şekil 4.22'de çocukların Ilgın'da yaşadıkları yıl sayısı gösterilmektedir.

Çizelge 4.10. Ilgın'da yaşadıkları yıl sayısı

	Frekans	Yüzde (%)
0-4 yıl	2	1,4
4-8 yıl	12	8,6
8 + yıl	126	90
Toplam	140	100

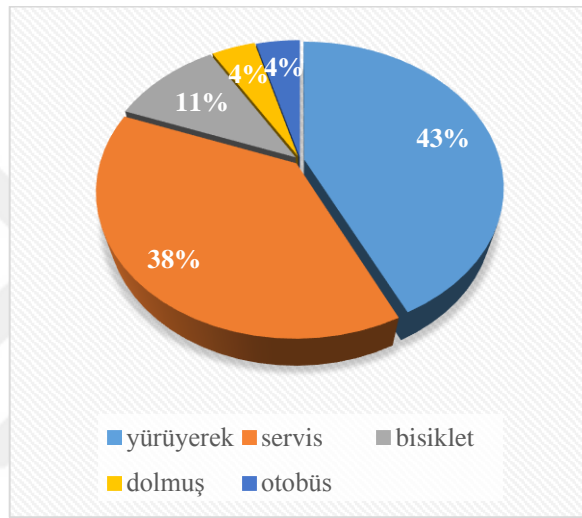
Şekil 4.22. Yaşadıkları yıl sayısı

Tercih edilen ulaşım türü durumu

Ankete katılan çocuklara "Okula gelirken hangi ulaşım türünü tercih ediyorsunuz?" sorusu sorulmuştur. Çocukların % 42,9'unun yürüyerek, % 37,9'unun servis, % 10,7'sinin bisiklet, % 4,3'ünün dolmuş, % 4,3'ünün otobüs ile geldiği belirlenmiştir. Anket sonucuna bağlı olarak en fazla tercih edilen ulaşım türünün yürüyerek ve servis olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda genel olarak çocukların evlerinin konumunun okula yakın mesafede olduğu anlaşılmıştır. Çizelge 4.11 ve Şekil 4.23'te çocukların okula gelirken tercih ettikleri ulaşım türü dağılımı görülmektedir.

Çizelge 4.11. Tercih edilen ulaşım türünün dağılımı

	Frekans	Yüzde (%)
Yürüyerek	60	42,9
Servis	53	37,9
Bisiklet	15	10,7
Dolmuş	6	4,3
Otobüs	6	4,3
Özel araç	0	0
Toplam	140	100

Şekil 4.23. Ulaşım türü dağılımı

İlgın kentinin kimlik ölçütlerin değerlendirilmesi

Ankete katılan çocuklara "İlgın denilince aklınıza ilk gelen nedir?" sorusu sorulmuştur. Çocukların geneli,

Hamam

İlgın Kaplıcası

Kaplıca Diyarı Ilgın cevabını vermiştir. Verilen sonuçlar doğrultusunda Ilgın'ı simgeleyen, Ilgın denilince akla ilk gelen, Ilgın kentinin kimliğini belirten yapının Ilgın Hamamı olduğu belirlenmiştir.

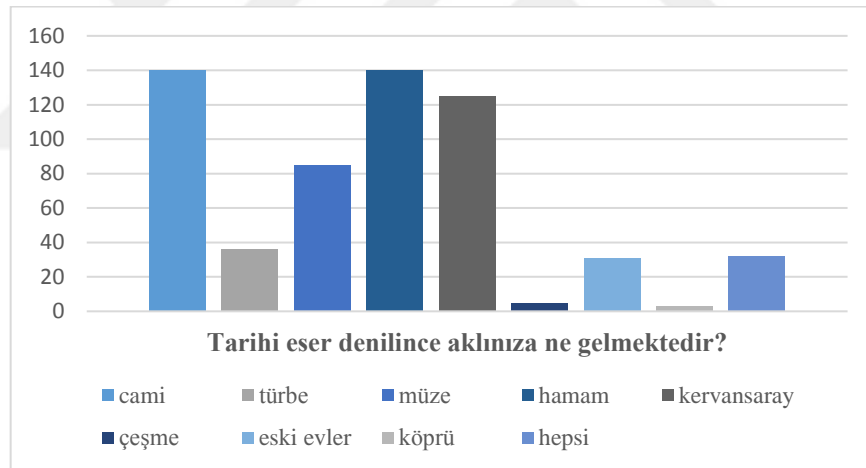
Tarihi eser kavramının değerlendirilmesi

Ankete katılan çocukların tarihi eserlere karşı bilinç düzeylerini ölçmek için "Tarihi eser denilince aklınıza ne gelmektedir?" sorusu sorulmuştur. Çocuklara birden fazla seçeneği tercih edebilecekleri belirtilmiştir. Soruda cami, türbe, müze, hamam,

kervansaray, çeşme, eski evler, köprü seçenekleri sunulmuştur. Çocukların hepsi cami ve hamamın tarihi eser olduğunu bildikleri belirlenmiştir. Çocukların %22,9'u verilen tüm seçeneklerin tarihi eser olduğunu bildikleri belirlenmiştir. Ayrıca çocukların %89,3'ü kervansarayanın tarihi eser olduğunu bildikleri belirlenmiştir (Çizelge 4.12).

Çizelge 4.12. Tarihi eser tanımının ölçülmesi

	Frekans	Yüzde (%)
Cami	140	100
Türbe	36	25,7
Müze	85	60,7
Hamam	140	100
Kervansaray	125	89,3
Çeşme	5	3,6
Eski evler	31	22,1
Köprü	3	2,1
Hepsi	32	22,9

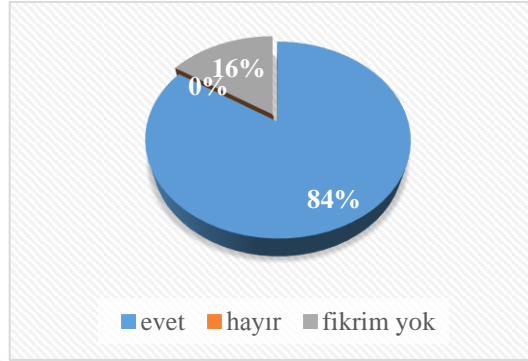
Şekil 4.24. Tarihi eser tanımının ölçülmesi

Tarihi eserlerin sürdürülebilirliğinin öneminin değerlendirilmesi

Ankete katılan çocuklara " Sizce tarihi eserlerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması önemli midir?" sorusu sorulmuştur. Çocukların % 84,3'ünün evet, % 15,7'sinin fikrim yok cevabını verdiği belirlenmiştir. Anket sonucuna bakıldığında çocukların çoğunlukla tarihi eserlerin korunarak gelecek kuşaklara aktarılması gerektiğinin bilincinde oldukları tespit edilmiştir. Çizelge 4.13 ve Şekil 4.25'te çocukların tarihi eserlerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasının önemi hakkındaki düşünceleri görülmektedir.

Çizelge 4.13. Tarihi eserlerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasının önemi

	Frekans	Yüzde (%)
Evet	118	84,3
Hayır	0	0
Fikrim yok	22	15,7
Toplam	140	100

Şekil 4.25. Tarihi eserlerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasının önemi

İlgın kentinin tarihi eser açısından değerlendirilmesi

Ankete katılan çocuklara "*Sizce Ilgın tarihi eser açısından zengin bir kent midir?*" sorusu sorulmuştur. Çocukların % 72,9'unun evet, % 14,3'ünün hayır, % 12,9'unun fikrim yok cevabını verdiği belirlenmiştir. Anket sonucuna bakıldığında çocukların çoğunlukla yaşadıkları kentin tarihi eser açısından zengin buldukları tespit edilmiştir. Çizelge 4.14 ve Şekil 4.26'da çocukların Ilgın'ın tarihi eser açısından zengin bir kent olup olmadığı konusundaki düşünceleri görülmektedir.

Çizelge 4.14. . Ilgın'ın tarihi eser açısından zengin olup olmadığı

	Frekans	Yüzde (%)
Evet	102	72,9
Hayır	20	14,3
Fikrim yok	13	12,9
Toplam	140	100

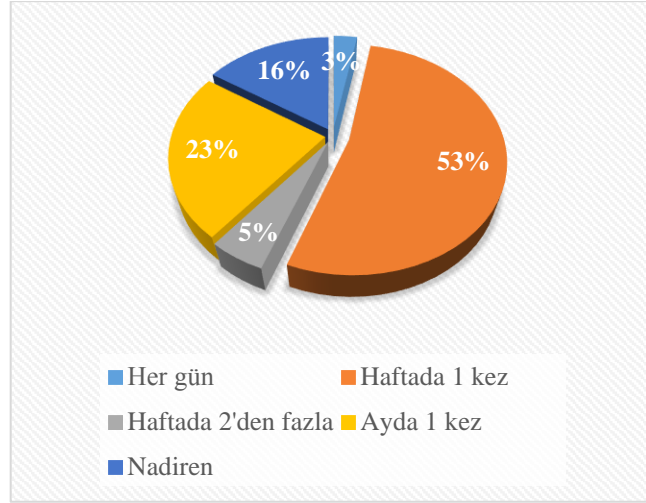
Şekil 4.26. Tarihi eser açısından zengin olup olmadığı

İlgın Hamamı ve çevresinin kullanım sıklığının değerlendirilmesi

Ankete katılan çocuklara "*İlgın Hamamı ve çevresini ne sıklıkla kullanmaktasınız?*" sorusu sorulmuştur. Çocukların % 52,9'unun haftada 1 kez, % 23,6'sının ayda 1 kez, % 15,7'sinin nadiren, % 5'inin haftada 2'den fazla, % 2,9'unun her gün cevabını verdiği belirlenmiştir. Anket sonucuna bakıldığında çocukların çoğunlukla İlgın hamamını haftada 1 kez kullandıkları tespit edilmiştir. Çizelge 4.15 ve Şekil 4.27'de çocukların İlgın hamamı ve çevresinin hangi sıklıkla kullandıkları görülmektedir.

Çizelge 4.15. İlgın Hamamı ve çevresinin hangi sıklıkla kullanıldığı

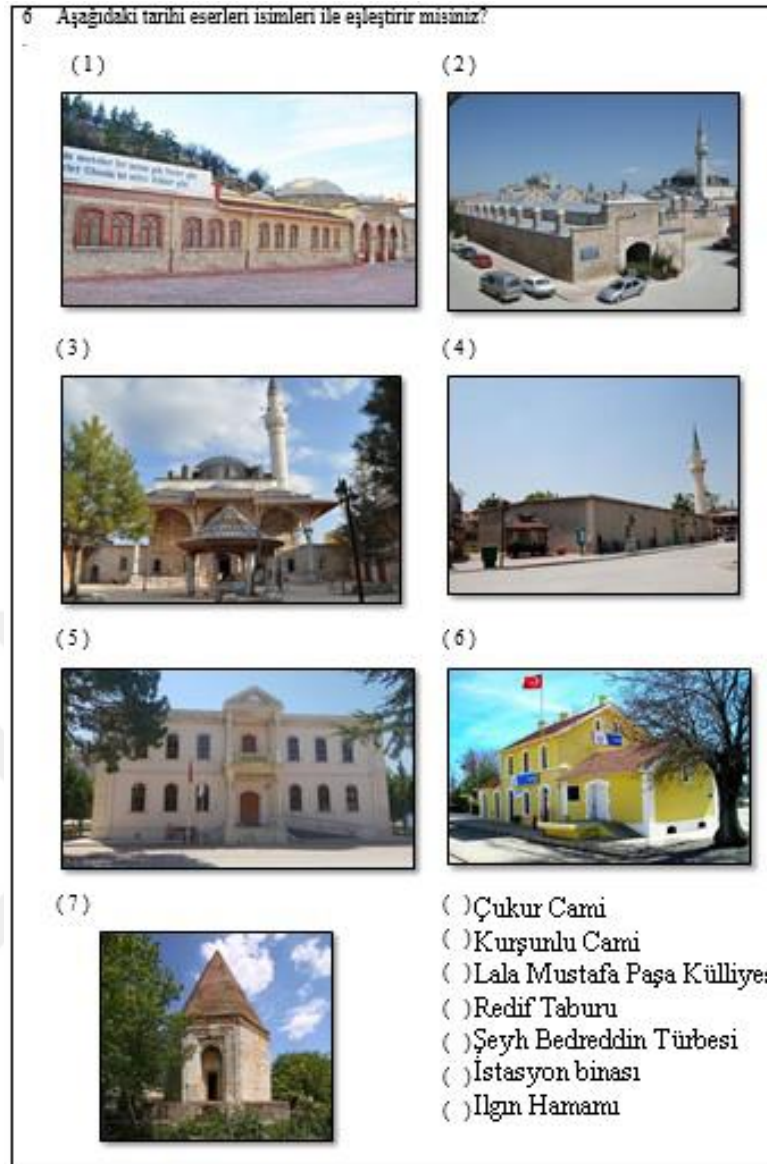
	Frekans	Yüzde (%)
Her gün	4	2,9
Haftada 1 kez	74	52,9
Haftada 2'den fazla	7	5,0
Ayda 1 kez	33	23,6
Nadiren	22	15,7
Toplam	140	100

Şekil 4.27. Ilgın Hamamı ve çevresinin hangi sıklıkla kullanıldığı

Tarihi eserlerin tanınırlığının değerlendirilmesi

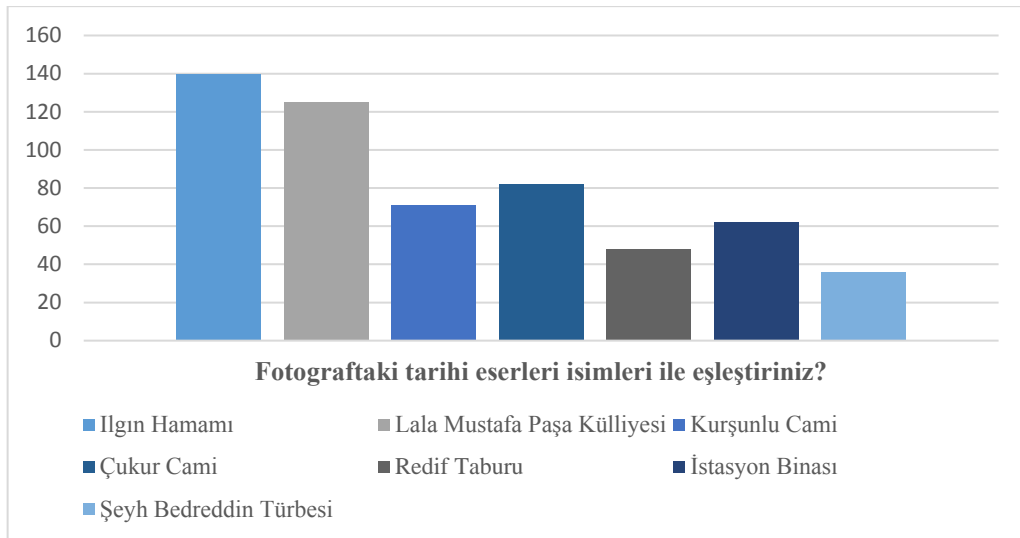
Ankete katılan çocuklara yaşadıkları çevrede bulunan tarihi eserlerin fotoğrafları ve isimleri verilerek bunları eşleştirmeleri istenmiştir (Şekil 4.28). Çocukların %100'ünün Ilgın Hamamını, %89,3'ünün Lala Mustafa Paşa Külliyesini, %50,7'sinin Kurşunlu Camiyi, %58,6'sının Çukur Camiyi, %34,3'ünün Redif Taburunu, %44,3'ünün İstasyon Binasını, %25,7'sinin Şeyh Bedreddin Türbesini doğru olarak eşleştirdikleri belirlenmiştir. Anket sonucuna göre çocukların tümünün Ilgın'ın kimlik değerini oluşturan Ilgın Hamamını tanıdıkları tespit edilmiştir. Aynı zamanda çocukların tümünün kent merkezinde önemli bir konumda bulunan Lala Mustafa Paşa Külliyesini de tanıdıkları sonucuna varılmıştır. Çizelge 4.16 ve Şekil 4.29'da çocukların tarihi eser eşleştirme düzeyleri verilmiştir.

Şekil 4.28. Anketteki tarihi eserlerin eşleştirilme soruları

Çizelge 4.16. Tarihi eserleri tanıyan çocuk sayısı

	Frekans	Yüzde (%)
Ilgın Hamamı	140	100
Lala Mustafa Paşa Külliyesi	125	89,3
Kurşunlu Cami	71	50,7
Çukur Cami	82	58,6
Redif Taburu	48	34,3
İstasyon Binası	62	44,3
Şeyh Bedreddin Türbesi	36	25,7

Şekil 4.29. Tarihi eserleri tanıyan çocuk sayısı

Tarihi eserlerin ziyaret edilmesinin değerlendirilmesi

Ankete katılan çocuklara fotoğrafları verilen "*tarihi eserleri ziyaret edip etmedikleri*" sorulmuştur. Çocukların % 10,7'sinin evet, 1 tanesini ziyaret ettim, % 66,4'ünün evet, en fazla 3 tanesini ziyaret ettim, % 22,9'unun evet, hepsini ziyaret ettim cevabını verdiği belirlenmiştir. Anket sonucuna bakıldığında tüm çocukların sahip oldukları tarihi eserlerin en az birini ziyaret ettikleri tespit edilmiştir. Aynı zamanda çocukların büyük çoğunluğunun tarihi eserlerden en fazla 3 tanesini ziyaret ettikleri sonucuna varılmıştır. Çizelge 4.17 ve Şekil 4.30'da tarihi eserleri ziyaret eden çocuk sayısı görülmektedir.

Çizelge 4.17. Tarihi eserlerin ziyareti

	Frekans	Yüzde (%)
Evet, 1 tanesini ziyaret ettim.	15	10,7
Evet, en fazla 3 tanesini ziyaret ettim.	93	66,4
Evet, hepsini ziyaret ettim.	32	22,9
Hayır, ziyaret etmedim.	0	0
Toplam	140	100

Şekil 4.30. Tarihi eserlerin ziyareti

Ankete katılan çocuklara "ziyaret ettikleri tarihi eserlerin neler olduğunu" yazmaları istenmiştir. Çocuklar hepsi kent kimliğini simgeleyen *İlgın Hamamını* ziyaret ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca çocukların çoğu kent merkezinde bulunan *Lala Paşa Külliyesini* de ziyaret ettiklerini belirtmişlerdir. Nadir şekilde olsa da *İlgın çarşısı* ve *Şeyh Bedreddin Türbesinin* ziyaret edildiği tespit edilmiştir.

Sivil mimari örnekler hakkındaki bilgi düzeyinin değerlendirilmesi

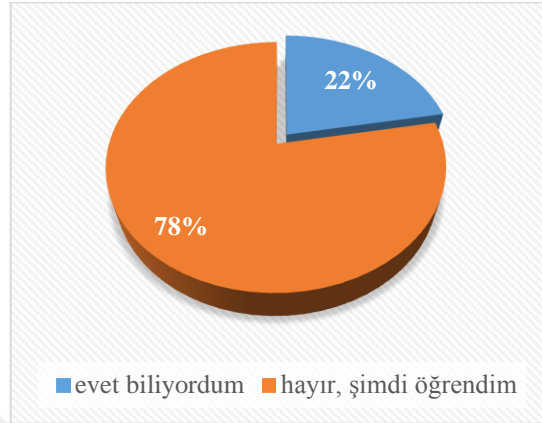
Ankete katılan çocuklara "Tarihi evlerinde birer tarihi eser olduğunu biliyor muydunuz?" sorusu sorulmuştur. Şekil 4.31'deki resim örnek olarak gösterilmiştir. Çocukların %22,1'inin evet biliyordum, %77,9'unun hayır, şimdi öğrendim cevabını verdiği belirlenmiştir. Anket sonucuna göre çocukların büyük çoğunluğunun sivil mimari örnekleri tarihi eser olarak görmedikleri belirlenmiştir. Bu sorunun hedefi sadece dini yapıların tarihi eser olarak görülmesinin yanlış olduğunu, çocukların sivil mimari örneklerinin de tarihi eser olarak öğrenmeleri gerektiği olmuştur. Çizelge 4.18 ve Şekil 4.32'de sivil mimari örnekler hakkındaki bilgi düzeyi görülmektedir.

Şekil 4.31. . Sivil mimari örnekleri (Orijinal, 2019)

Çizelge 4.18. Sivil mimari örnekleri hakkında bilgi düzeyi

	Frekans	Yüzde (%)
Evet biliyordum	31	22,1
Hayır, şimdi öğrendim	109	77,9
Toplam	140	100

Şekil 4.32. Sivil mimari örnekleri hakkında bilgi düzeyi

Ankete katılan çocuklara tarihi eserlerin korunması hakkındaki bilgi düzeylerini ölçmek için "*Yıkılmaya yüz tutmuş tarihi eserlere ne gibi bir müdahale yapılması gerekir?*" sorusu sorulmuştur. Çocukların %5,7'sinin yıkılıp yerine çok katlı apartman yapılmalı, %82,1'inin yıkılmadan onarımı yapılmalı, %12,1'inin fikrim yok cevabını verdiği tespit edilmiştir. Çizelge 4.19 ve Şekil 4.33'te tarihi eserler uygulanması gereken müdahalelerin ne olması gerektiğine verilen cevaplar görülmektedir.

Çizelge 4.19. Tarihi eserlere uygulanması gereken müdahaleler hakkında görüşler

	Frekans	Yüzde (%)
Yıkılıp yerine çok katlı apartman yapılmalı	9	5,7
Yıkılmadan onarımı yapılmalı	115	82,1
Fikrim yok	17	12,1
Toplam	140	100

Şekil 4.33. Tarihi eserlere uygulanması gereken müdahaleler hakkında görüşler

Külliyeye çevresinin güvenilirlik değerlendirilmesi

Lala Mustafa Paşa Külliyesi ve çevresinin güvenilirlik açısından değerlendirmesinin yapılması istendiğinde; çocukların %77,9'u güvenliği olduğunu, %44,3'ü yaya erişiminin kolay olduğunu, %69,3'ü hareketli olduğunu belirtmiştir. Ayrıca çocukların %45,7'si külliye ve çevresinde aydınlatmanın yeterli olması konusunda kararsız kaldıklarını, %27,9'u ise mekanda aydınlatmanın yeterli olduğunu belirtmiştir. Çizelge 4.20'de çocukların külliye çevresinin güvenilirlik değerlendirmesi konusunda verdikleri cevaplar görülmektedir.

Çizelge 4.20. Külliye çevresinin güvenilirlik değerlendirmesi

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Güvenilir olması	109	77,9	21	15	10	7,1
Yaya erişiminin kolay olması	62	44,3	52	37,1	26	18,6
Aydınlatmanın yeterli olması	39	27,9	64	45,7	37	26,4
Hareketli olması	97	69,3	26	18,6	17	12,1

Külliyeye çevresinin erişilebilirlik değerlendirilmesi

Lala Mustafa Paşa Külliyesi ve çevresinin erişilebilirlik açısından değerlendirmesinin yapılması istendiğinde; çocukların %74,3'ü taşıt ulaşımının kolay olduğunu, %3,6'sı ise taşıt ulaşımının kolay olmadığını belirtmiştir. Ayrıca çocukların %46,4'ü külliye ve çevresinin yürümeye elverişli olduğunu, %15'i ise yürümeye elverişli olmadığını belirtmiştir. Çizelge 4.21'de çocukların külliye çevresinin erişilebilirlik değerlendirmesi konusunda verdikleri cevaplar görülmektedir.

Çizelge 4.21. Külliye çevresinin erişilebilirlik değerlendirmesi

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Taşıt ulaşım kolaylığı	104	74,3	31	22,1	5	3,6
Yürümeye elverişli olması	65	46,4	54	38,6	21	15

Külliye çevresinin okunabilirlik değerlendirilmesi

Lala Mustafa Paşa Külliyesi ve çevresinin okunabilirlik açısından değerlendirmesinin yapılması istendiğinde; çocukların %70,2'si tarihi yapıların korunmuş olduğunu belirtmiştir. Çocukların %49,3'ü tarihi yapıların anlaşılır olduğunu, %9,3'ü ise tarihi yapıların anlaşılır olmadığını belirtmiştir. Ayrıca çocukların 43,6'sı külliye ve çevresinin şeffaf olduğunu belirtmiştir. Çizelge 4.22'de çocukların külliye çevresinin okunabilirlik değerlendirmesi konusunda verdikleri cevaplar görülmektedir.

Çizelge 4.22. Külliye çevresinin okunabilirlik değerlendirmesi

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Tarihi yapıların korunmuş olması	99	70,2	27	19,1	15	10,6
Tarihi yapıların anlaşılır olması	69	49,3	58	41,4	13	9,3
Şeffaf olması (Görebilirliği iyi)	61	43,6	53	37,9	26	18,6

Hamam çevresinin güvenilirlik değerlendirilmesi

İlgün Hamamı ve çevresinin güvenilirlik açısından değerlendirmesinin yapılması istendiğinde; çocukların %72,9'u güvenliği olduğunu, %81,4'ü yaya erişiminin kolay olduğunu, %83,7'si hareketli olduğunu belirtmiştir. Ayrıca çocukların %58,6'sı hamam ve çevresinde aydınlatmanın yeterli olması konusunda kararsız kaldıklarını, %24,3'ü ise mekanda aydınlatmanın yeterli olduğunu belirtmiştir. Çizelge 4.23'te çocukların hamam çevresinin güvenilirlik değerlendirmesi konusunda verdikleri cevaplar görülmektedir.

Çizelge 4.23. Hamam çevresinin güvenilirlik değerlendirilmesi

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Güvenilir olması	102	72,9	23	16,4	15	10,7
Yaya erişiminin kolay olması	114	81,4	16	11,4	10	7,1
Aydınlatmanın yeterli olması	34	24,3	82	58,6	24	17,1
Hareketli olması	118	83,7	9	6,4	14	9,9

Hamam çevresinin erişilebilirlik değerlendirilmesi

İlgın Hamamı ve çevresinin erişilebilirlik açısından değerlendirmesinin yapılması istendiğinde; çocukların %84,3'ü taşıt ulaşımının kolay olduğunu, %15,7'si ise taşıt ulaşımının kolay olup olmadığında kararsız kaldığını belirtmiştir. Ayrıca çocukların %78,6'sı hamam ve çevresinin yürümeye elverişli olduğunu, %6,4'ü ise yürümeye elverişli olmadığını belirtmiştir. Çizelge 4.24'te çocukların hamam çevresinin erişilebilirlik değerlendirilmesi konusunda verdikleri cevaplar görülmektedir.

Çizelge 4.24. Hamam çevresinin erişilebilirlik değerlendirilmesi

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Taşıt ulaşım kolaylığı	118	84,3	22	15,7	0	0
Yürümeye elverişli olması	110	78,6	21	15	9	6,4

Hamam çevresinin okunabilirlik değerlendirilmesi

İlgın Hamamı ve çevresinin okunabilirlik açısından değerlendirmesinin yapılması istendiğinde; çocukların %84'ü tarihi yapıların korunmuş olduğunu belirtmiştir. Çocukların %60,7'si tarihi yapıların anlaşılır olduğunu, %10,7'si ise tarihi yapıların anlaşılır olmadığını belirtmiştir. Ayrıca çocukların 54,3'ü hamam ve çevresinin şeffaf olduğunu belirtmiştir. Çizelge 4.25'te çocukların hamam çevresinin okunabilirlik değerlendirilmesi konusunda verdikleri cevaplar görülmektedir.

Çizelge 4.25. Hamam çevresinin okunabilirlik değerlendirilmesi

	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Tarihi yapıların korunmuş olması	117	83	24	17	0	0
Tarihi yapıların anlaşılır olması	85	60,7	40	28,6	15	10,7
Şeffaf olması (Görebilirliği iyi)	76	54,3	44	31,4	20	14,3

Kısaca çocukların kültürel miraslar konusundaki bilinç ve bilgi düzeyini ölçmek, yakın çevresinde bulunan tarihi eserleri ne kadar tanıdıklarını belirlemek, tarihi eserlerin gelecek kuşaklara aktarılması konusundaki görüşlerini öğrenmek için anket çalışması uygulanmıştır.

Anket sonuçlarının değerlendirilmesi sonucunda çocukların tarihi çevreler hakkındaki bilgi düzeyleri beklenilenin üstüne olduğu tespit edilmiştir. Bu bilgi düzeyinin Sosyal Bilgiler dersinde eğitimini aldıkları Kültür ve Miras konulu ders içeriğinin sonucu olduğu ve aynı zamanda çocukların çoğunun 8 yıldan fazladır bu kentte yaşamaları olduğu belirlenmiştir.

4.6. Gözlem Verilerinin Değerlendirilmesi

Kentte bulunan tarihi eserlerin mekânsal değerlendirmesinin yapılması ve kullanıcı – mekan ilişkisini değerlendirebilmesi için kentin belli yerlerinde gözlem noktaları oluşturulmuştur. Bu mekanların güvenlik, okunabilirlik, erişilebilirlik, çeşitlilik, kimlik gibi kriterler çerçevesinde değerlendirmeleri yapılmıştır.

Kent merkezinde bulunan Lala Mustafa Paşa Külliyesi kentin belli noktalarından bakıldığından rahatlıkla görülmesi, mekanın kolay algılanmasını ve okunabilirliğini artırmaktadır. Külliye kullanıcıların ihtiyaçları için çok amaçlı olarak kullanılmaya devam etmektedir. Şekil 4.34’te Lala Mustafa Paşa Külliyesinin gözlem noktalarından görüntüsü gösterilmektedir. Ayrıca külliyenin şuan ki kullanım durumu da Şekil 4.35’te gösterilmiştir.

Şekil 4.34. Lala Mustafa Paşa Külliyesi (Orijinal, 2019)

Şekil 4.35. Lala Mustafa Paşa Külliyesi iç mekanı (Orijinal, 2019)

Kapalı Çarşı olarak kullanılan kısımda doğu ve batı yönlerinde karşılıklı 2 tane büyük kapı ve kuzey yönünde ise 1 tane küçük kapı bulunmaktadır. Doğu ve batı yönünde yer alan kapıların zaman içinde kış şartları düşünülerek yapılan otomatik cam kapı tarihi yapının sahip olduğu o muhteşem giriş kapısının görüşünü engellemiştir. Ayrıca Kapalı Çarşı içinde yer alan küçük bir kapıdan Kurşunlu Caminin bulunduğu avluya çıkış bulunmaktadır. Şekil 4.36'da külliye'nin giriş çıkış noktaları gösterilmiştir.

Şekil 4.36. Lala Mustafa Paşa Külliyesi giriş-çıkış noktaları (Orijinal, 2019)

Külliye'nin eskiden han olarak kullanıldığı kısım ise şuan tarihi bir restoran olarak işletilmektedir. Yapının tarihi dokusuna hiçbir zarar verilmeden kullanılmaktadır. Bu kısma doğu yönünde bulunan büyük bir kapıdan girilebilmektedir. Ayrıca Kurşunlu Cami avlusundan küçük bir kapı ile geçişte bulunmaktadır. Şekil 4.37'de restoran olarak kullanılan Sedirlihan'a giriş çıkış bölgeleri gösterilmektedir.

Şekil 4.37. Sedirlihan giriş-çıkışı (Orijinal, 2019)

Kent merkezinde yer alan Lala Mustafa Paşa Külliyesi ve Kurşunlu Cami çevresinde belirlenen noktalardan yapılan gözlemlere göre tarihi yapının her noktadan görülebilmesi şeffaflık ilkesini yansıttığını göstermektedir. Böylece yapı rahatlıkla okunabilmekte ve algılanabilmektedir. Şekil 4.38'te Lala Mustafa Paşa Külliyesi ve çevresinin okunabilirliği görülmektedir.

Şekil 4.38. Külliye ve çevresi okunabilirliği (Orijinal, 2019)

Lala Mustafa Paşa Külliyesi ve Kurşunlu Cami çevresinin belirli bir açıklıkta planlanması, etrafında küçük meydanların var olması nedeniyle kullanıcı çevresini rahat bir şekilde gözlemleyebilmektedir. Ayrıca külliye çevresinde yapıların insan ölçeğinde planlanması, kısa ve birbiri ile kesişen sokak dokularının tercih edilmesi mekanın geçişlik duygusunu artırmaktadır. Böylece kullanıcılar kendini daha güvende hissedebilmektedir.

Kent merkezinde yer alan külliyenin gerek ticari yerlere yakınlığı gerekse okul alanlarına yakınlığı göz önünde bulundurulduğu zaman her yaşta kullanıcının sıklıkla kullandığı bir mekandır. Buna rağmen kent meydanı daha çok taşıt ulaşımına odaklı olacak şekilde planlandığı görülmektedir. Külliye çevresinde yol kenarının otopark olarak kullanılması yaya güvenliğini her an tehdit edebilmektedir (Şekil 4.39). Yaya güvenliğini dikkate alan herhangi bir uyarıcı levhanın bulunmaması, belirlenen bir yaya yolunun olmaması yayaların hareket özgürlüğünü kısıtlamaktadır. Tüm bu sebepler yaya erişimini olumsuz etkilemektedir.

Şekil 4.39. Külliye ve çevresi otopark sorunu (Orijinal, 2019)

Lala Mustafa Paşa Külliyesi çevresindeki açık-yeşil alan yeterliliği, kent mobilyalarının yeterliliği değerlendirilmesine bakıldığında zaman, kullanıcıların dinlenebileceği, vakit geçirebileceği mekanlar bulunmaktadır (Şekil 4.40). Fakat bu yeşil alanların varlığı kent merkezi için yeterli durumda değildir. Kent mobilyaları sınırlı sayıda bulunmaktadır. Çok az bir kesim için hizmet verebilecek konumdadır.

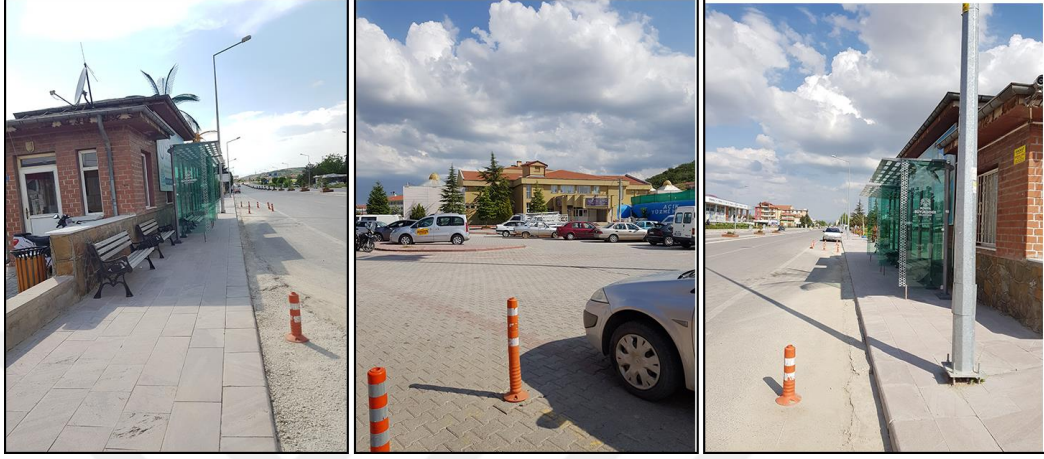
Şekil 4.39. Külliye ve çevresi yeşil alan kullanımı (Orijinal, 2019)

Kenti kent yapan, kentin kimliği haline gelen Ilgın Hamamı sadece yerli halk tarafından değil turistler içinde tercih edilen önemli bir mekandır (Şekil 4.41). Kaplıca çevresinde belli yerlerde gözlem noktaları oluşturulmuştur. Bu noktalardan mekan – kullanıcı ilişkisinin değerlendirilmesi yapılmıştır.

Şekil 4.40. Hamamın genel görünümü (Orijinal, 2019)

Kentin bir ucundan diğere ucuna kadar hizmet veren otobüs ve dolmuşların hamamın önündeki durak noktalarından hareket etmesi mekana erişimi kolaylıkla sağlamaktadır. Özel araçları ile gelen kullanıcılar için ayrılmış olan otopark alanları cadde üzerinde park sorununu çözmektedir (Şekil 4.42).

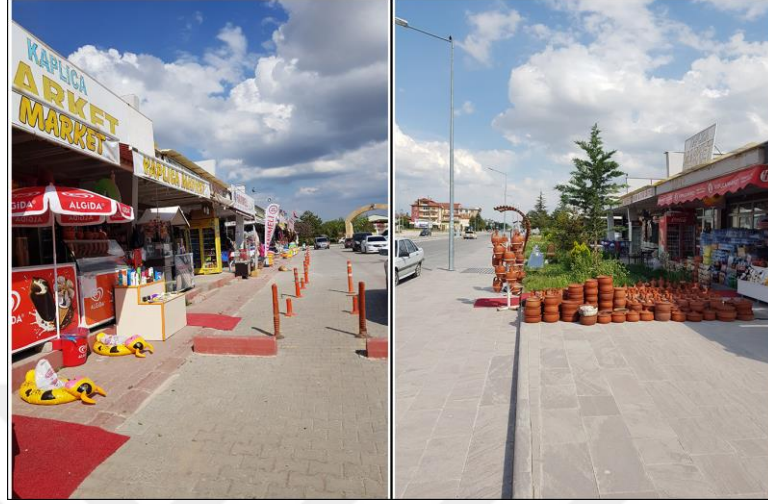
Şekil 4.41. Kaplıca ve çevresi durak noktaları (Orijinal, 2019)

Hamam çevresindeki kaldırım genişliği ve döşeme malzemeleri yayaların yürüyüş güvenliğini sağlamaktadır (Şekil 4.43).

Şekil 4.42. Hamam ve çevresi yaya erişimi (Orijinal, 2019)

Hamam çevresinde planlanmış olan ticari alanlar kullanıcıların farklı ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir. Gıda, tekstil, turizm gibi ticari fonksiyonları içermesi nedeniyle çeşitlilik göstermektedir (Şekil 4.44).

Şekil 4.43. Hamam ve çevresi ticari fonksiyon kullanımı (Orijinal, 2019)

Ayrıca hamam çevresinde bulunan dini tesisler, açık yeşil alanlar, çocuk oyun alanları gibi kamusal mekanların varlığı kullanıcılara çeşitlilik sunmaktadır (Şekil 4.45).

Şekil 4.44. Hamam ve çevresi açık-yeşil alan kullanımı (Orijinal, 2019)

Hamam çevresinde tasarlanmış olan kentsel mobilyaların varlığı kullanıcıların mekanda daha rahat vakit geçirmelerini sağlamaktadır (Şekil 4.46).

Şekil 4.45. Hamam ve çevresindeki kentsel mobilya kullanımı (Orijinal, 2019)

Hamamın sahip olduğu genel mimarisine bakıldığında genel olarak özgün kimliğini koruduğu görülmektedir. Yapıda kullanılan malzemeler, kapı ve pencere devamlılığını sağlamıştır (Şekil 4.47). Ancak yapının bir kısmında giriş kapısının cam kapı ile kapatılması tarihi görünümüne zarar vermiştir (Şekil 4.48).

Şekil 4.46. Hamamın genel mimari görünüşü (Orijinal, 2019)

Şekil 4.47. Hamamın genel mimarini bozan eklenti (Orijinal, 2019)

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Teknolojik gelişmeler, değişen yaşam koşulları, hızlı nüfus artışı, çevrenin bilinçsiz kullanımı gibi etmenler kentlerin hızlı bir şekilde değişim sürecine girmesine neden olmaktadır. Bu değişim süreci ile birlikte tarihi kent merkezleri bilinçsiz bir dönüşüm baskısı altında kalmaya başlamaktadır. Böylece kentlerin sahip olduğu kimlik değerleri zarar görmekte ve niteliksiz mekanlar ortaya çıkmaktadır.

Kent planlama disiplininin bir ana bilim dalı olan Kentsel Koruma ve Yenileme Bilimi, kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasını güvence altına almayı hedefleyerek meydana gelen değişim ve dönüşümü planlama yoluyla kontrol etmeyi amaçlamaktadır. Böylece tarihi çevreler korunarak kentlerin sahip olduğu kimlik değerinin sürdürülmesi güçlendirilmektedir.

Tarihi çevreler; kullanıcıya geçmiş uygarlıkların yaşam biçimlerini, sosyal yapısını ve kültürünü aktaran mekanlardır. Bu mekanların korunup yaşatılması kullanıcının kültürel mirasları algılayabilmesini sağlar. Tarihi çevrelerin kullanıcı tarafından algılanabilmesi için fiziksel özelliklerinin korunması dışında kullanıcının ihtiyaçlarını da karşılaması gerekir. Çünkü kullanılabilir mekanların varlığı algılama sürecini etkiler. Kullanıcının yaşam biçimi, eğitimi, yaş grubu, kültürel yapısı, gelir düzeyi gibi etmenler algı sürecini etkileyen etmenlerin başında gelmektedir. Bu etmenlerden dolayı tarihi mekanlar her kullanıcı için farklı algılanmaktadır.

Peki tarihi çevreleri nasıl korumamız gerekmektedir? Korurken nelere dikkat etmemiz gerekmektedir? İlk önce tarihi çevrelerin yaşayan mekanlar haline gelmesi, kullanıcılar tarafından dikkat çekmesi, o mekanları kullanma isteğine sahip olmaları, o mekanları ziyaret edebilmeleri için çağın gereksinimleri göz önüne alınarak doğru kullanım fonksiyonlarının planlaması gerekir. Çünkü tarihi mekanlar kullanılarak, yaşatılarak devamlılığını sağlar. Kültürel mirasın, tarihi dokuların korunması sürecinde kullanıcının bilinçlendirilmesi en önemli şartlar arasındadır.

Kullanıcıların tarihi çevreleri sahiplenmeleri, koruma bilincine erişebilmeleri için mekan ile arasında derin bir bağ kurması gerekir. Çocukların mekan ile arasında kurduğu bağ yetişkinlik döneminde de devam ettiği için koruma konusunda çocukların çok büyük bir önemi vardır. Bu nedenle küçük yaştan itibaren çocuklara kültürel miras eğitiminin verilmesi, yaşadıkları yerlerde bulunan tarihi eserlerin nasıl korunması gerektiğini öğrenmeleri son derece önemlidir.

5.1 Sonuçlar

"Tarihi evrede Kentsel Mekan Algısının İlkokul ağı çocukları üzerinden Değerlendirilmesi" başlıklı tez çalışma kapsamında tarihi çevrelerin korunmasının kent kimliği için ne derece önemli olduğunu vurgulamak, çocukların tarihi çevrelere olan tutumlarını öğrenmek, çocukların tarihi eserler hakkındaki bilgi düzeyleri ölçmek, tarihi mekanların ocuk gözünde nasıl algılandığını belirlemek amaçlanmıştır.

Çalışma kapsamında 10-11 yaş grubundan 140 çocuğun katılımı ile anket değerlendirmesi yapılmıştır. Anket çalışmasına katılan çocukların %50,7'sinin kız, %49,3'ünün erkek olduğu belirlenmiştir. Anket sonucuna göre çocukların büyük çoğunluğunu aile yaşam düzeyinin orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Arazi kullanımının %71,90'ının tarım arazisi olduğu Ilgın kentinde, çocukların baba mesleğine bakıldığı zaman %43,6'sının ifti olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda çocukların anne mesleği incelendiğinde %75,7 gibi büyük bir oranda ev hanımı oldukları belirlenmiştir. Ayrıca ocukların ikamet durumu incelendiği zaman %90'lık kısmın 8 yıldan fazla bu kentte yaşadıkları belirlenmiştir. Çocukların verdikleri cevaplara göre sosyal yapı analizlerine bakıldığında, kültürel miras konusundaki bilinç düzeylerinin yeterli seviyede olmadıkları düşünülmüştür. Ancak tarihi eser hakkında sorulan soruların cevapları değerlendirildiği zaman bilgi düzeylerinin düşünülenin aksine iyi seviyede olduğu anlaşılmıştır. Bu bilgi düzeyine sahip olmaları ise Sosyal Bilgiler dersinde aldıkları Kültür ve Miras eğitimi ve çocukların %90'lık kısmının 8 yıldan fazladır bu kentte yaşamaları sonucu olduğu belirlenmiştir.

Çocukların okula giderken hangi ulaşım türünü tercih ettikleri incelendiği zaman %42,9'u yürüyerek, % 37,9'u servis kullanarak gittikleri, özel araç kullanımının olmadığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda toplu taşıma aracı kullanan kesimin %8,6'lık kk bir kısmın olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca bakıldığı zaman çocukların okul ve ev arası mesafenin %42,9 gibi büyük kısmın yürüme mesafesi içinde olduğu belirlenmiştir.

Çocukların tarihi eser hakkındaki bilgilerini öğrenmek için tarihi eser denildiğinde ne düşündükleri sorulmuştur. Çocukların hepsinin cami ve kervansarayın tarihi eser olarak bildikleri belirlenmiştir. Ayrıca kentin simgesi durumunda olan Ilgın Hamamının da tarihi eser olduğunu herkes tarafından bilindiği tespit edilmiştir. Ancak kent merkezinde bulunan tarihi evlerin birer tarihi eser olduğunu bilen kişi sayısının %22,1 gibi az bir oranda olduğu tespit edilmiştir. Böylece tarihi evler hakkındaki bilgi düzeylerinin düşük olduğu anlaşılmıştır.

Tarihi evlerin korunması ile ilgili sorulan soruda ise, çocuklar %77,9'unun bu yapıların tarihi eser olduklarını şimdi öğrendiklerini belirtmiştir. Buna rağmen çocukların %82,1'inin tarihi evlere müdahale yapılırken yıkılmadan onarımının yapılması gerektiğinin bilincinde oldukları belirlenmiştir.

Anket çalışmasında tarihi eserlerin gelecek kuşaklara aktarılmasının önemli olup olmadığı sorulmuştur. Verilen sonuçlar çerçevesinde çocukların %84,3 gibi büyük çocukluğunun tarihi eserlerin sürdürülebilirliği konusunda bilgi düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir. Yaşadığı kentte bulunan tarihi eserlerin korunmasının, gelecek nesillere aktarılmasının bilincinde olan çocuklar kentin ilerlemesine yardımcı olacak en değerli kullanıcı grubudur.

Ankette çocuklara yaşadıkları kentte bulunan tarihi eserlerin fotoğrafları ve isimleri verilerek eşleştirmeleri istenmiştir. Çocukların %100'ü Ilgın Hamamını doğru olarak eşleştirmiştir. Ayrıca %89,3'ü Lala Mustafa Paşa Külliyesini, %58,7'si Çukur Camiyi ve %50,7'si Kurşunlu Camiyi doğru eşleştirdiği belirlenmiştir. Sonuç olarak çocukların Ilgın'ın kimlik değerini oluşturan Ilgın Hamamını tanıdıkları tespit edilmiştir.

Çocuklara Ilgın kentinde bulunan tarihi eserleri ziyaret edip etmedikleri yönünde soru yöneltilmiştir. Sonuçlara göre çocukların %66,4'ünün en fazla 3 tarihi eseri ziyaret ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca kentte bulunan tüm tarihi eserleri ziyaret eden çocuk sayısının %22,9 olduğu belirlenmiştir. Ziyaret ettikleri tarihi eserlerin neler olduğu sorulduğu zaman tüm çocukların Ilgın Hamamını ziyaret ettikleri tespit edilmiştir. En fazla ziyaret edilen tarihi eserler arasında kent merkezinde bulunan Lala Mustafa Paşa Külliyesi ve Kurşunlu Cami yer almaktadır.

Ilgın kentinin kimlik değerinin ölçülmesi için çocuklara Ilgın denildiği zaman aklınıza ilk gelen nedir sorusu sorulmuştur. Sorulan soruya verilen cevapların genelinin Hamam, Ilgın Kaplıcası olduğu belirlenmiştir. Verilen sonuçlar doğrultusunda, Ilgın kentini simgeleyen, Ilgın denilince akla ilk gelen, Ilgın kent kimliğini belirten yapının Ilgın Hamamı olduğu tespit edilmiştir. Bu değer Ilgın kentinin gelişimi için önemli bir turizm odağı noktasındadır. Hamama gerekli önemin verilmesi, tanıtımının yapılması turizm potansiyelini artıracaktır.

Külliyeye ve çevresinin mekan algısı konusunda değerlendirilmesine bakıldığında; tarihi kent merkezi niteliğinde olan mekan yoğun bir taşıt trafiğine sahiptir. Kent merkezinde belli bir otopark alanının olmaması yol kenarlarına park edilme sorununu doğurmaktadır. Buda yayaların güvenliğini tehdit edebilmek ve erişilebilirlik algısını

olumsuz etkilemektedir. Aynı zamanda tarihi mekanın taşıt yoğunluğu etrafında sıkışık kalması okunabilirliğini kısıtlamaktadır.

Külliyeye çevresinde bulunan açık yeşil alanların yetersiz olması kullanıcıların sosyal aktivitelerini geçirebileceği alanın kısıtlanmasına sebep olmaktadır. Bu da mekanın ihtiyaç haricinde kullanımını kısıtlamakta, her an ziyaret edilen bir yer olmaktan uzaklaştırmaktadır. Buna rağmen külliye ve çevresinin kentin ticaret merkezi içinde yer alması, çevresinde çeşitli kullanım alanlarının var olması her kesimden kullanıcının ziyaret etmesine olanak sağlamaktadır.

Tarihi kent merkezinin gün sonunda ticari alanların kapanması ile birlikte boş, terkedilmiş bir mekan haline gelmesi güvenlik algısını olumsuz etkilemektedir. Akşamları gerek kullanım alanlarının bulunmaması gerekse aydınlatma yetersizliğinin varlığı güvensizlik duygusu oluşturmaktadır.

Lala Mustafa Paşa Külliyesi ile Çukur Caminin yakınlığı kuşaklar arası bir koridor niteliğinde olması, kent imgesinin gelişimini artırmakta ve Selçuklu ve Osmanlı mimarisinin algılanmasını sağlamaktadır. Bu aksta kent imgesinin korunması okunabilirliği artırmaktadır.

İlgün Hamamı ve çevresindeki mekan algısı konusundaki değerlendirmesinde, mekan tasarımına bakıldığı zaman taşıt ve yaya erişim güvenliğinin sağlandığı görülmektedir. Kentin bir ucundan diğer ucuna hizmet veren toplu taşıma duraklarının varlığı mekana erişimi kolaylaştırmaktadır. Aynı zamanda özel araçla gelen kullanıcılar için tasarlanan otopark alanının varlığı park sorununu çözmektedir.

Hamam çevresinde her tip kullanıcı için tasarlanan kamusal mekanların varlığı çeşitlilik ilkesi ile mekanın kalitesini artırmaktadır. Gıda, turizm, tekstil gibi ticari fonksiyonların varlığı, dini tesis, çocuk oyun alanları, açık yeşil alanların varlığı çeşitlilik göstermektedir.

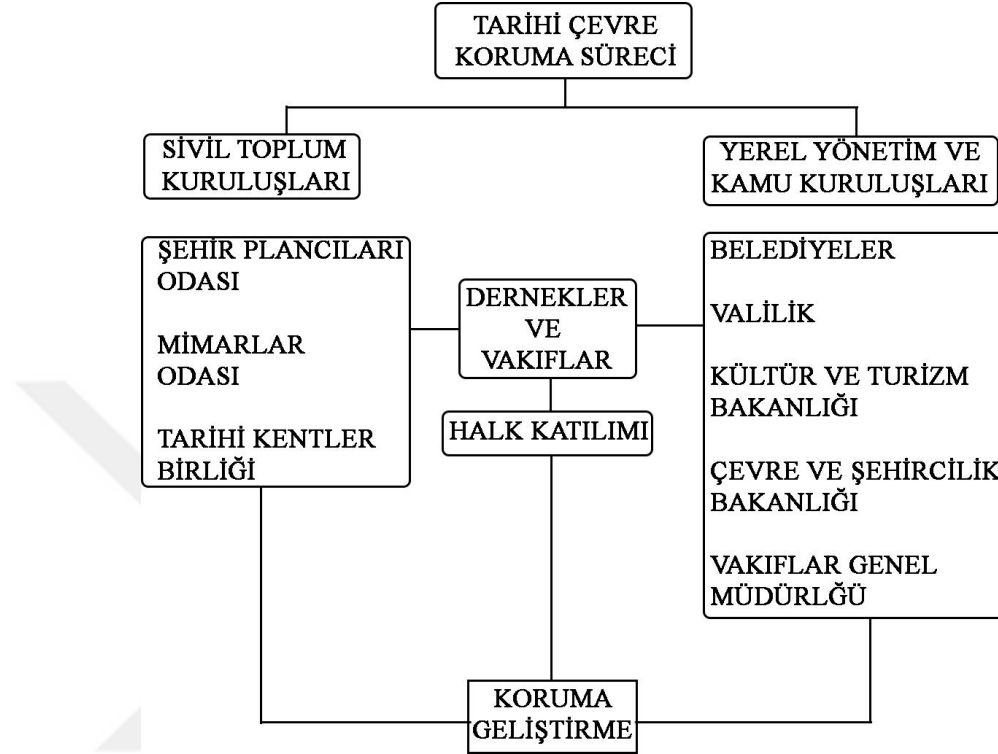
İlgün Hamamının tarihi yapısının korunmuş olması, günümüzde de kullanımını devam ettirmesi kültürel sürdürülebilirliği sağlamaktadır. Tarihi yapının genel mimari görünümünün korunması tarihi eserin algılanmasını artırmaktadır.

5.2 Öneriler

Tarihi çevrelerin sürekliliğinin sağlanması için ilk önce 2863 sayılı *Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanunu* gereğince koruma tedbirlerinin alınması gerekir. Kanun gereğince taşınmaz kültür varlıklarının koruma, bakım, onarım, restorasyon işlemlerinin gerçekleştirilmesi kültürel sürekliliğin sağlanması için oldukça önemlidir.

Tarihi çevre koruma sürecine birçok paydaşın ortak katılımının sağlanması korumanın bilinçli olarak gerçekleşmesine yardımcı olur (Çizelge 5.1).

Çizelge 5.1. Örgütlenme Şeması (Orijinal, 2019)

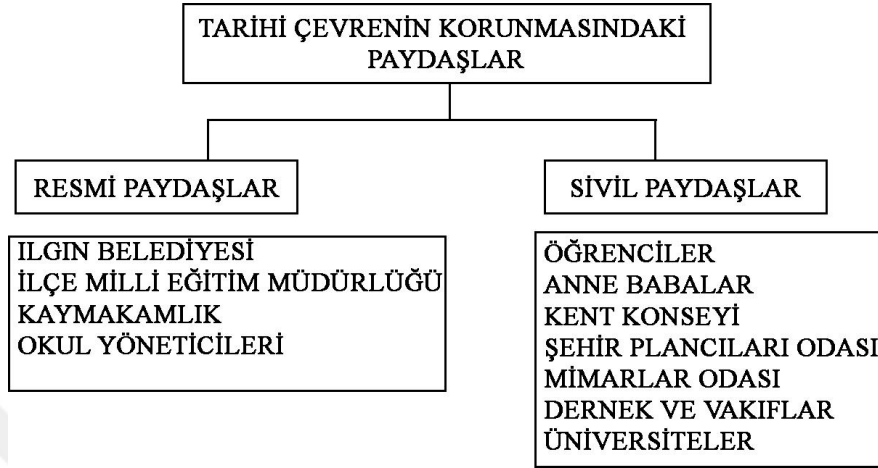

Örgütlenme Şemasında gösterildiği gibi koruma sürecine yerel yönetim ve kamu kuruluşlarının haricinde sivil toplum kuruluşlarının, derneklerin, vakıfların ve halkın katılımının bütün olarak sağlanması son derece önemlidir. Belediyeler, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü bünyesinde taşınmaz kültür varlıklarının korunması işbirliği içinde gerçekleştirilir. Bu süre içinde sivil toplum kuruluşları, meslek odaları sürece katılarak koruma sisteminin bilinçli bir şekilde ilerlemesine yardımcı olur. Yerel halkı doğrudan temsil eden dernek ve vakıfların sürece katılması halkın ihtiyaçları doğrultusunda kararların alınmasına yardım eder.

2000 yılında UNESCO ve Çocuk Hakları İzleme Komitesi tarafından düzenlenen "*Çocukların Toplumsal Ortamlara Katılımı*" sempozyumunda, çocukların bir mekanın planlanması sürecinde katılımcı olmalarının mekan tasarımı için verimli olacağı vurgulanmıştır. Bu süreç için bir takım ölçütler getirilmiştir. Belirlenen ölçütlere göre çocukların katılımının sağlanacağı projelere kamu kurum ve kuruluşların desteğinin alınması ile olabileceği belirtilmiştir.

Çalışma kapsamında Ilgın kentinde tarihi çevrelerin korunması sürecinde çocuk katılımının sağlanması aşağıda belirtilen paydaşlarla ortaklaşa yapılması gerektiği öngörülmektedir (Çizelge 5.2).

Çizelge 5.2. Tarihi çevrelerin korunmasındaki paydaşlar (Orijinal, 2019)

Tarihi çevrelerin koruma planlaması Ilgın Belediyesi tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu süreçte Kaymakamlık ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan izinlerle okul yöneticilerinin düzenlediği program sayesinde çocukların tarihi çevreleri yerinde ziyaret etmeleri sağlanmalıdır. Çocukların bu mekanları daha iyi nasıl algılayacakları, kendilerini nasıl güvenilir ve konforlu hissedebileceklerini gözlemler yapılarak değerlendirilmelidir. Belediye bünyesinde kurulan Kent Konseyleri sayesinde çocukların katılımı ile ortaklaşa çalışma alanları oluşturulmalıdır.

Belediyelerde kurulan kent konseylerinin amacı; kentin hak ve hukukunu korumak, sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak, çevre duyarlılığını geliştirmek, sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı sağlamaktır.

Kent Konseyinin görevleri;

- Sürdürülebilir gelişme için uzun vadede planlar hazırlamak
- Kent kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal değerlerine sahip çıkmak
- Sürdürülebilir kalkınma için kentsel yaşam kalitesini geliştiren programları desteklemek
- Halkın çevre duyarlılığını sağlamak
- Çocukların, gençlerin, engellilerin, yaşlıların yaşam kalitesini artırmak için yerel kararların alınmasında aktif rol oynamak

Kent konseylerinin hedeflediği bu amaçlar çerçevesinde tarihi çevrelerin korunması ve çocukların bu koruma sürecine katılmaları sağlanmaktadır. Tarihi çevrelerin düzenlenmesi esnasında çocukların katılımının sağlanması tarihi çevreye olan ilgilerini artmasına ve koruma bilincine erişmelerine katkı sağlayacaktır. Çocukların koruma sürecine katılmasında anne ve babalarının bu süreçte yanlarında olmaları ve bilgi alışverişinde bulunmaları hedefin kalıcılığını artıracaktır. Çizelge 5.3'te çocukların tarihi çevre bilincinin nasıl gelişebileceğine yönelik öneri model belirlenmiştir.

Çizelge 5.3. Öneri modele göre tarihi çevrelerin korunmasına çocuk katılımının eylem ve yöntemleri (Orijinal, 2019)

TARİHİ ÇEVRE BİLİNCİNİN GELİŞİM AŞAMASI	ÖNERİ EYLEMLER	KULLANILACAK YÖNTEMLER
<u>Bilgilendirme</u>	1. Koruma hakkında eğitimlerin verilmesi	<i>Bilgilendirme yöntemi</i> Tarihi çevreler hakkında bilgiler verilmesi Tarihi eserlerin tanıtılması Tarihi eserlerin nasıl korunması gerektiği Tarihi eserlerin korunmasının toplum için önemi
<u>Araştırma</u> <u>Veri toplama</u> <u>Sorun tespiti</u>	1. Tarihi eserlere gezilerin düzenlenmesi	<i>Fotoğraflama yöntemi</i> Çocukların tarihi çevreleri gezerken sorun olarak gördükleri yerleri, onlar için en ilgi çekici olan mekanları, sevdikleri ve sevmedikleri mekanları fotoğraflamalarının istenmesi
	2. Bilgi alışverişi için toplantıların düzenlenmesi	<i>Tartışma yöntemi</i> Çocukların tarihi çevreleri gezerken çektikleri fotoğraflardan, gözlemlerinden edindikleri verilere göre sorun olarak gördükleri yerlerin tartışmasını yapmaları
<u>Fikir geliştirme</u>	1. Beyin fırtınalarının geliştirilmesi	<i>Önerilerin getirilmesi</i> Tarihi çevrelerin daha iyi nasıl korunması konusunda beyin fırtınası yönteminin gerçekleştirilmesi
<u>Bilinçlendirme</u>	1. Yakın çevrelere bilgilerini aktarma	<i>Bilgilerin paylaşımı</i> Yapılan gözlem, tartışma ve öneriler sonucunda edilen bilgilerin ailelerle paylaşılması

Tarihi çevrelerin korunması sürecinde yetişkinlerin olduğu kadar çocuklarının da katılımının sağlanması, korumanın daha geniş boyutlarda değerlendirilerek ele alınmasına katkı sağlar. Çocukların bu süreç içinde aktif rol oynamasına fırsat verilmesi, kendilerinin

önemli bir birey olduklarının farkına varırlar. Yaptıkları işlerde motiveleri artarak, verilen sorumluluğun hakkını yerine getirmek isterler. Böylece öğrenme istekleri gelişir, verilen görevlerin önemini daha iyi anlar ve bu görevlere sahip çıkmayı öğrenirler. Tüm bunların sonucunda tarihi çevrelere duyarlı, bilinçli bireylerin yetiştirilmesinin temeli atılmış olur.

KAYNAKLAR

- Ahunbay, Z., 2017, Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, *Yem Yayın*, İstanbul.
- Akarsu, F., 1984, Piaget'e Göre Çocukta Mekan Kavramının Gelişimi, *Mimarlık Dergisi*, 22(9), 31-33.
- Alpan, A., 2015, Mekan Sahipliği İçin Mekanı Çocuklarla Birlikte Üretmek: Eskişehir Odunpazarı İçin Bir Model Önerisi, *İdealkent*, 17, 202-251.
- Altınöz, G., 2012, Kültürel Mirasların Korunmasına İlişkin Uluslararası Kurumlar, *Kentsel Planlama Ansiklopedik Sözlük*, Ninova Yayıncılık, İstanbul, 310-312.
- Anonim, 2018, Konya-Karaman Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı, Konya.
- Anonim, 2014, Konya Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri ile Turizm Merkezlerinin Belirlenmesi Araştırması” Projesi, *Mevlana Kalkınma Ajansı*, Konya.
- Arısu, S., 2018, Kentsel Tasarım Kavramında Kentsel Tasarım Rehberlerinin Yeri ve Önemi, *Kent Akademisi*, 11 (2), 243-255.
- Aydemir, Ş., Aydemir, S., Beyazlı, D., Ökten, N., Öksüz, A., Sancar, C., Özyaba, M., Türk, Y., 2004, Kentsel Alanların Planlanması ve Tasarımı, *Akademi Kitapevi*, Trabzon.
- Bahar, H., 1996, İlgin Çevresi Höyükleri 1994, *XVII. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu*, Ankara, 153-183.
- Bektaş, C., 2001, Koruma Onarım, *Literatür Yayınları*, İstanbul.
- Boran, A., 2012, İlgin'daki Kültür Varlıklarının Durumu, *Birinci Ulusal İlgin Sempozyumu*, Ankara, 103-120.
- Boran, A., 2013, İlgin Kültür Envanteri, *İlgin Belediyesi Kültür Yayınları*, Konya.
- Bozkurt, T., 2012, İlgin Redif Taburu (Eski Askeri Şube) Binası, *Konya Ansiklopedisi Konya Kültür Yayınları*, Konya, 4.C., 293-294.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K., E., Akgün, E., Ö., Karadeniz, Ş., Demirel, F., 2017, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, *Pegem Akademi*, Ankara.
- Carmona, M., 2003, Public Places – Urban Spaces, *Architectural Press*, Oxford.
- Cullen, G., 1971, The Concise Townspace, *Architectural Press*, Oxford.
- Erkan, N., 2002., Kastamonu Kent Örneğinde Anadolu Kenti İmaj Ögeleri ve Değişim Süreci, Doktora Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.

- Eruzun, C., 2011, Kültürel ve Doğal Varlıklarımızın Korunmasındaki İlkeler ve Hedefler, *Eski Eserlerin Onarımında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul, 21-29.
- Feilden, B. M., 2003, Conservation of Historic Buildings, *Architectural Press*, Oxford.
- Gibson, J.J., 1986, The Ecological Approach to Visual Perception, Second Edition, *Lawrence Erlbaum Associates*, Boston.
- Günay, B., 2007, Gestalt Theory And City Planning Education, *METU JFA*, 24 (1), 93-113.
- Günay, Z., 2012, Tarihi Çevre ve Kültürel Miras, *Kentsel Planlama Ansiklopedik Sözlük*, Ninova Yayıncılık, İstanbul, 418-419.
- Güvenç, M., 1984, Çocuk ve Mekan ya da Yitirilmiş Kent, *Mimarlık Dergisi*, 22(9), 15-17.
- Hertzberger, H., 2005, Lessons For Students In Architecture, *Publishers*, Rotterdam.
- ICOMOS, 1987, Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü, Washington Tüzüğü.
- ICOMOS, 1993, Guidelines for Education and Training in the Conservation of Cultural Heritage.
- ICOMOS, 2011, Tarihi Kentlerin Ve Kentsel Alanların Korunması Ve Yönetimiyle İlgili Valetta İlkeleri.
- İnceoğlu, M., 2009. Kentsel Mekanda Kalite Kavramı, *Megaron*, 4 (3), 131-146.
- Karasoy, R., 2011, Tarihi Kent Merkezlerinin Planlama ve Korunmasında CBS'nin Rolü: Alanya Kaleiçi Koruma Bilgi Sistemi Önerisi, Yüksek Lisans Tezi, *Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Konya.
- Kaypak, Ş., 2010, Antakya'nın Kent Kimliği Açısından İrdelenmesi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 373-392.
- Keleş, R., 1980, Kent Bilimleri Terimleri Sözlüğü, *TDK Yayınları*, Ankara.
- Kiper, P. 2004, Küreselleşme Sürecinde Kentlerimize Giren Yeni Tüketim Malları ve Yitirilen Kentsel Kimlik, *Planlama Dergisi*, 4, 14-18.
- Kuban, D., 2000, Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu: Kuram ve Uygulama, *Yem Yayınları*, İstanbul.
- Kubovy, M., Epstein, W., Gepshtein, S., 2013, Visual Perception Theoretical and Methodological Foundations, *John Wiley & Sons*, 85-119.

- Kurtar, C., Somuncu, M., 2013, Kentsel Kültürel Mirasın Korunması ve Sürdürülebilirliği: Ankara Hamamönü Örneği, *Ankara Araştırma Dergisi*, Ankara, 1(2), 35-47.
- Kürkçüoğlu, E., 2009., Kentsel Açık Alanlarda Yapay Su Elemanı Tasarım İlkelerinin Mekansal Algı ve Çevre Psikolojisi Bağlamında İrdelenmesi: Üsküdar Belediye Meydanı Örneği, Yüksek Lisans Tezi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.
- Lang, J., 1987, Creating Architectural Theory : the Role of the Behavioral Sciences in Environmental Design, First Edition, *Van Nostrand Reinhold*, New York.
- Lynch, K., 1977, Growing up in Cities, Massachusetts, M.I.T. Press.
- Lynch, K., 2016, Kent İmgesi, *Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları*, İstanbul.
- Madran, E., Özgönül, N., 2011, Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması, *TMMOB Mimarlar Odası Yayınları*, Ankara.
- Marshall, S. 2005, Streets&Patterns, *Spon Press*, London.
- Norberg-Schulz, C., 1966, Intentions in Architecture, *Allen and Unwin Ltd.*, London.
- Ocakçı, M., Türk, Y., 2012, Kentsel Kimlik, *Kentsel Planlama Ansiklopedik Sözlük*, Ninova Yayıncılık, İstanbul, 226-228.
- Özdemir M. Z., 2005, Türkiye’de Kültürel Mirasın Korunmasına Kısa Bir Bakış, *Planlama Dergisi*, 1, 20-25.
- Pacione, M., 2003, Urban Environmental Quality and Human Well Being A Social Geographical Perspective, *Landscape and Urban Planning*, 64(1-2), 19-30.
- Piaget, J., Inhelder, B., 1967, The Child’s Conception of Space, *The Norton Library*, New York.
- Rapoport, A., 1977, Human Aspects of Urban Form : Towards a Man-Environment Approach to Urban Form and Design, First Edition, *Pergamon Press*, Oxford.
- Relph, E., 1976, Place and Placelessness, *Pion*, London.
- Tapan, M., 2014, Koruma Sorunlarımız, *Cumhuriyet Yayınları*, İstanbul.
- Taşçıoğlu, S., 2015, Tarihi Kentlerde Dış Mekan Kimliği: Kilis Örneği, *Mustafa Kemal Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 20(1), 54-63.
- Tatlıdil, E., 2009, Kent ve Kentli Kimliği: İzmir Örneği, *Ege Akademik Bakış*, İzmir, 9(1), 332-334.
- T.C. Resmi Gazete, 1983, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanunu, Sayı 18113, (21.07.1983).

- Tekeli, İ., 1991, Bir Kentin Kimliği Üzerine Düşünceler, *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(1), 251-259.
- Tekeli, İ., 2005, Kültürel Politikaları ve İnsan Hakları Bağlamında Doğal ve Tarihi Çevreyi Korumak, *Tarih Vakfı Yurt Yayınları*, İstanbul.
- Tunçer, M., 2017, Düünden Bugüne Kültürel Miras Ve Koruma, *Gazi Kitapevi*, Ankara.
- Uçar, M., 2011, Tarihi Çevrede Anlam, Kültür ve Mekan İlişkisi, *Kadir Has Üniversitesi, 6. Uluslararası Kültür Araştırmaları Sempozyumu*, İstanbul, 138.
- Uçar, M., 2014, İlköğretim Düzeyinde Kültür Varlığı ve Koruma Konularındaki Eğitimin Etkinliği ve Sivil Toplum Örgütlerinin Eğitime Katkısının Değerlendirilmesi, *Megaron*, 9(2), 85-102.
- UNESCO, 1972, Dünya Kültür ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme.
- UNESCO, 1976, Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Rollerini Konusunda Tavsiyeler, Nairobi, (30.11.1976).
- UNICEF, 2004, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme.
- Zeren, N., 1990, Koruma Amaçlı İmar Planı yapım Süreci, İlkeler, Yöntemler, *Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurultayı*, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara, 35-48.

İnternet Kaynakları

- Url1: <http://www.meb.gov.tr/baglanti/okullar/index.php?ILKODU=42&ILCEKODU=16> (Erişim Tarihi: 0.01.2019).
- Url 2: <http://tuik.gov.tr/PreTabloArama.do?metod=search&araType=vt> (Erişim Tarihi: 04.01.2019).
- Url 3: <https://www.mgm.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 02.01.2019).
- Url 4: <http://www.mevka.org.tr/Page.asp?Dil=0&pid=1645> (Erişim Tarihi: 12.12.2018).
- Url 5: <http://www.ilgin.gov.tr> (Erişim Tarihi: 09.01.2019).
- Url 6: <http://www.konyakultur.gov.tr> (Erişim Tarihi: 09.01.2019).
- Url 7: <https://konya.tarimorman.gov.tr/Link/16/E-Kutuphane> (Erişim Tarihi: 15.12.2018)
- Url 8: <https://ayasofyamuzesi.gov.tr/tr/dmd%C4%B1%C5%9F-mekan> (Erişim Tarihi: 28.01.2019).
- Url 9: <http://konya.com.tr/portfolio-item/iplikci-cami/> (Erişim Tarihi: 28.01.2019).

- Url 10: <https://www.sultanahmetcami.org/index.php> (Erişim Tarihi: 28.01.2019).
- Url 11: <http://konya.com.tr/portfolio-item/selimiye-cami/> (Erişim Tarihi: 28.01.2019).
- Url 12: <http://www.mevlana.gov.tr/TR-78250/fotograf-galerisi.html> (Erişim Tarihi: 28.01.2019).
- Url 13: <https://www.mimarsinan.gen.tr/suleymaniye-camii/> (Erişim Tarihi: 28.01.2019).
- Url 14: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/izmir/gezilecekyer/selcuk-sirince-koyu> (Erişim Tarihi: 28.01.2019).
- Url 15: <http://www.selcuklusille.com/> (Erişim Tarihi: 28.01.2019).
- Url 16: <http://safranbolu.bel.tr/galeri> (Erişim Tarihi: 28.01.2019).
- Url 17: http://www.mimarizm.com/gezi-mekan/binlerce-yillik-kale-kentamasya_128234 (Erişim Tarihi: 28.01.2019).
- Url 18: <http://www.uchisar.bel.tr/turizm/kapadokya/> (Erişim Tarihi: 28.01.2019).
- Url 19: <https://www.cekulvakfi.org.tr/proje/kentler-cocuklarindir> (Erişim Tarihi: 29.01.2019).
- Url 20: https://www.kulturkarincalari.org/std/_Hilmi-Celikoglu-Ortaokulu-Fener-Balat-Ayvensaray-Modulu (Erişim Tarihi: 29.01.2019).
- Url 21: <http://www.ilgin.bel.tr/FotoGaleri.aspx> (Erişim Tarihi: 30.01.2019).
- Url 22: <http://www.ilgin.gov.tr/pir-huseyin-bey-camii-ulu-camii> (Erişim Tarihi: 30.01.2019).
- Url 23: <http://www.ilgin.gov.tr/redif-taburu-binasi> (Erişim Tarihi: 01.02.2019).
- Url 24: <http://www.ilgin.gov.tr/sadettin-isa-turbesi> (Erişim Tarihi: 01.02.2019).
- Url 25: <http://e-mufredat.meb.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 02.02.2019).
- Url 26: <https://whc.unesco.org/en/wheducation/> (Erişim Tarihi: 03.03.2019).
- Url 27: <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme> (Erişim Tarihi: 12.07.2019).
- Url 28: <https://en.unesco.org/> (Erişim Tarihi: 13.07.2019).
- Url 29: <https://www.unicef.org/> (Erişim Tarihi: 13.07.2019).
- Url 30: <https://www.un.org/en/> (Erişim Tarihi: 13.07.2019).

EKLER**EK-1 ANKET FORMU**

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ ANKET SORULARI

1. Cinsiyetiniz
 Kız
 Erkek

2. Okuduğunuz okulun adı nedir?
 Atatürk İlkokulu
 100. Yıl İlkokulu
 İnönü İlkokulu

3. Babanızın mesleği nedir?
 Çiftçi
 Esnaf
 Memur
 Emekli
 İşçi
 Diğer

4. Annenizin mesleği nedir?
 Ev Hanımı
 Çiftçi
 Memur
 Emekli
 Esnaf
 Diğer

5. Kaç yıldır Ilgın'da yaşıyorsunuz?
- 0 – 4 yıl arası
 4 – 8 yıl arası
 8 yıldan fazla
6. Okula gelirken hangi ulaşım türünü seçiyorsunuz?
- Yürüyerek Dolmuş
 Servis Otobüs
 Bisiklet Özel araç
7. Ilgın denilince aklınıza ilk gelen nedir?
8. Tarihi eser denilince aklınıza ne gelmektedir?
- Cami Hamam Eski evler
 Türbe Kervansaray Köprü
 Müze Çeşme Hepsi
9. Sizce tarihi eserlerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması önemli midir?
- Evet
 Hayır
 Fikrim yok
10. Sizce Ilgın tarihi eser açısından zengin bir kent midir?
- Evet
 Hayır
 Fikrim yok
11. Ilgın Hamamı ve çevresini hangi sıklıkla kullanmaktasınız?
- Hergün Haftada 2'den fazla Nadiren
 Haftada 1 kez Ayda 1 kez

6 Aşağıdaki tarihi eserleri isimleri ile eşleştirir misiniz?

(1)

(2)

(3)

(4)

(5)

(6)

(7)

() Çukur Cami

() Kurşunlu Cami

() Lala Mustafa Paşa Külliyesi

() Redif Taburu

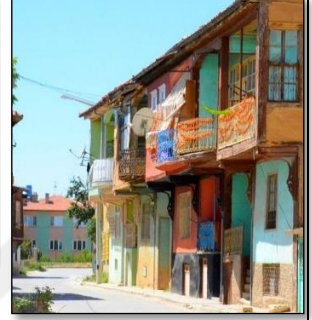
() Şeyh Bedreddin Türbesi

() İstasyon binası

() İlgin Hamamı

13. Yukarıdaki tarihi eserlerden ziyaret ettiklerinizin isimlerini yazar mısınız?

14. İlgında bulunan resimdeki tarihi evlerin de birer tarihi eser olduğunu biliyor muydunuz?

- Evet biliyordum
 Hayır, şimdi öğrendim

15. Sizce resimdeki gibi yıkılmaya yüz tutmuş tarihi eserlere ne gibi bir müdahale yapılması gerekir?

- Yıkılıp yerine çok katlı apartman yapılmalı
 Yıkılmadan onarımı yapılmalı
 Fikrim yok

16. Lala Mustafa Paşa Külliyesi ve Kurşunlu Cami çevresini nasıl algılamaktasınız? (Size göre aşağıdaki seçeneklerden hangileri daha uygundur?) (Lütfen her madde için bir seçenek belirtiniz)

Güvenilirlik

	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
Güvenilir olması			
Yaya erişiminin kolay olması			
Aydınlatmanın yeterli olması			
Hareketli olması			

Erişilebilirlik

	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
Taşıt ulaşım kolaylığı			
Yürümeye elverişli olması			

Okunabilirlik

	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
Şeffaf olması (Görebilirliği iyi)			
Yön bulma kolaylığı			
Tarihi yapıların korunmuş olması			
Tarihi yapıların anlaşılır olması			

17. Ilgın Hamamı ve çevresini nasıl algılamaktasınız? (Size göre aşağıdaki seçeneklerden hangileri daha uygundur?) (Lütfen her madde için bir seçenek belirtiniz)

Güvenilirlik

	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
Güvenilir olması			
Yaya erişiminin kolay olması			
Aydınlatmanın yeterli olması			
Hareketli olması			

Erişilebilirlik

	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
Taşıt ulaşım kolaylığı			
Yürümeye elverişli olması			

Okunabilirlik

	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum
Şeffaf olması (Görebilirliği iyi)			
Yön bulma kolaylığı			
Tarihi yapıların korunmuş olması			
Tarihi yapıların anlaşılır olması			

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : ZEYNEP ÖZGÜL
Uyruğu : T.C.
Doğum Yeri ve Tarihi : KONYA 12.02.1991
Telefon : 05465474236
Faks : -
e-mail : zozgulll@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Lise	: Ilgın Selam Kemer Anadolu Lisesi/KONYA	2009
Üniversite	: Selçuk Üniversitesi/KONYA	2016
Yüksek Lisans	: Necmettin Erbakan üniversitesi/KONYA	2019
Doktora	:	

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
-----	-------	--------

UZMANLIK ALANI

KENTSEL KORUMA, KÜLTÜREL MİRAS

YABANCI DİLLER

İNGİLİZCE

BELİRTMEK İSTEĞİNİZ DİĞER ÖZELLİKLER

YAYINLAR

Özgül, Z., Çiftçi, Ç., 2019, Evaluation of Urban Space Perception in Sustainable Historical Environment on the Children of Primary School Age, The Case of Ilgın/Konya, *İSESER 2019, International Symposium for Environmental Science and Engineering Research, 25-27 May 2019, Proceeding Book (Abstracts)*, Konya, 95. (Yüksek Lisans Tezinden Yapılmıştır)

Özgül, Z., Ateş, B., 2017, Geleneksel Balıkesir Evlerinin Korunması, *Balıkesir 18 Planlama Sorunu 18 Stratejik Çözüm*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 69-86.

Özgül, Z., Taş, Z., Us, Ş., Yüksel, Ş., İnneci, Ş., Ateş, B., 2019, Bio İstanbul Projesi, *İstanbul'da Büyük Ölçekli Kentsel Projeler ve Planlama Süreçleri*, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, 97-107.